

Årsrapport 2007 för gemenskaps- initiativet Leader+

INNEHÅLL	1
INLEDNING	2
1 FÖRÄNDRINGAR AV DE ALLMÄNNA FÖRUTSÄTTNINGARNA SOM HAR BETYDELSE FÖR GENOMFÖRANDET AV PROGRAMMET	4
2 GENOMFÖRANDET AV PROGRAMMET	4
2.1 Insatsområde 1 LAG-grupper	4
2.2 Insatsområde 2 samarbete	6
2.2.1 Interregionala projekt	6
2.2.2 Projektexempel - transnationella projekt	7
2.3 Insatsområde 3 nätverk	9
3 ADMINISTRATION OCH UPPFÖLJNING AV PROGRAMMET	12
3.1 Övervakningskommitténs arbete	12
3.2 Förvaltningsmyndighetens arbete	13
3.3 Utbetalande myndighets arbete	13
3.4 LAG-gruppernas arbete	14
3.4.1 E-bygd i gränsland/Leader+ Blekinge	15
3.4.2 Carpe Mare	18
3.4.3 Leader+ Gotland	25
3.4.4 Kärnan i Västra Götaland	36
3.4.5 Smålandsgruppen	52
3.4.6 Astrid Lindgrens hembygd	55
3.4.7 Leader+ Sjuhärad	60
3.4.8 Våg 21	64
3.4.9 Intryck Hälsingland	69
3.4.10 Kustlandet	71
3.4.11 Leader+ Nedre Dalälven	80
3.4.12 Leader+ Sommenbygd	85
3.5 Användning av tekniskt stöd och resultatet av detta	90
3.6 Sammanfattning av alla problem av betydelse som uppstått vid förvaltningen	90
3.7 Finansiell översikt	90
3.8 Inbetalningar från kommissionen	91
4 INFORMATION OCH UTVÄRDERING	91
4.1 Publikationer och övriga informationsinsatser	91
4.2 Utvärdering	92
5 GRANSKNING/REVISION	92
5.1 Eventuella förändringar av kontrollsystem	92
5.2 Redogörelse för genomförda kontroller av svenska myndigheter och kommissionen	92
5.3 Redovisning av urvalskontrollerna	92
5.4 Gjorda insatser för att säkerställa överensstämmelsen med gemenskapens politik	93
6 BILAGOR	93

INLEDNING

Gemenskapsinitiativet Leader+ utgörs i Sverige av tolv självständiga LAG-grupper (Lokala Aktions Grupper), som är verksamma inom avgränsade geografiska områden från Hälsingland i norr till Blekinge i söder (se bilaga 1 för karta över LAG-grupperna). Grupperna har valt mellan fyra olika teman som skall genomsyra alla projektbesluten. Dessa teman samt fördelningen av LAG-grupper på dessa ser ut på detta sätt:

1. Användningen av ny kunskap och ny teknologi för att göra landsbygdsprodukter och tjänster mer konkurrenskraftiga.
 - E-bygd i Gränsland
2. Öka värdet i lokala produkter och tjänster, särskilt genom att i samverkan underlätta för mindre företag att få tillgång till marknaden.
 - Carpe Mare
 - LEADER+ Gotland
 - Kärnan i västra götaland
 - Smålandsgruppen
3. Förbättring av livskvaliteten på landsbygden.
 - Astrid Lindgrens hembygd
 - LEADER+ Sjuhärad
 - Våg 21
4. Att på bästa sätt utnyttja natur- och kulturreсурser, inklusive naturområden som i enlighet med natura 2000 är av intresse för hela EU.
 - Intryck Hälsingland
 - Kustlandet
 - Nedre Dalälven
 - Sommenbygd

När det gäller fördelningen av måluppfyllelse inom dessa teman kan sägas att de är i stort sett jämna, kanske med en lite mindre andel på temat 3¹.

Glesbygdsverket är förvaltningsmyndighet och Statens Jordbruksverk är beslutande och utbetalande myndighet. Leader+ är ett instrument för att förnya landsbygden och uppmuntra satsningar på oprövade innovativa metoder som ska visa hur det framtida livet på svensk landsbygd kan komma att se ut. Dessutom finns det tre grupper i landet som arbetar på ett s.k. Leaderliknande sätt; Stad och land (landsbygdsområde i Umeåregionen), Höga kusten och Mittland (med bas i Ånge i Ångermanland (Västernorrland)). Dessa grupper arbetar inom ramen för Mål 1-programmet men samarbetar även med Leader+.

Kommissionen fattade den 3 juli 2001 beslut om det svenska programmets godkännande. Den 4 juli samma år utsåg Glesbygdsverket, mot bakgrund av en oberoende utvärdering som

¹ För detaljer titta i bilaga 4, Här framgår den procentuella fördelningen mellan teman, både avseende beslut och utbetalningar.

genomförts av ansökande grupper lokala utvecklingsplaner, de grupper som utgör programmets LAG-grupper och som erhåller stöd från Leader+ (se bilaga 1 för karta över den geografiska spridningen av LAG-grupperna och bilaga 2 som innehåller specifik statistik över de svenska Leaderområdena).

Leader+ finansieras av Europeiska jordbruksfondens utvecklingssektion (ca. 41,2 miljoner euro), svensk offentlig sektor (ca. 60 miljoner euro) samt privat och ideell sektor (ca. 47 miljoner euro) Totalt omfattar Leader+ i Sverige närmare 150 miljoner euro² (motsvarande ca. 1,35 miljarder kronor) som satsas inom programmets geografiska områden, en sammanhållande nätverksfunktion och nationell förvaltning av programmet.

Programmet är nu avslutat och det som återstår är att avsluta verksamheten inom varje LAG på ett korrekt sätt. Avslutningen kommer att pågå under 2008 och i viss mån med uppföljning och avslutsaktiviteter under 2009. Många, 161 projektbeslut har fattats under året och dessa kan vara både nya projekt och delbeslut i redan startade projekt. Projektbesluten för 2006 var 185. och för 2005 var motsvarande siffra var 201. När det gäller ackumulerade siffror så har vi totalt 1275 projektbeslut registrerade i STINS, varav 1173 är registrerade som avslutade. Detta innebär att 102 projekt ännu inte är avslutade i STINS.

Under verksamhetsåret 2007 har det varit mycket aktivitet ute i LAG-grupperna. En del projektbeslut har det också blivit, där det flesta rör förlängningar av tidigare projekt. Men den huvudsakliga känslan ute i LAG-grupperna verkar vara den av avslutning. Flera grupper vittnar i sina redovisningar om att verksamheten ute i deras regioner ändrar fokus från LEADER+ till ”metod Leader” i det nya Landsbygdsprogrammet.

Flera av grupperna fokuserar på informationsöverföring mellan programmen och också utvärdering av den verksamhet som bedrivits under förra programperioden. Vittnesmål från LAG-grupperna säger också att det varit en fantastisk bra tid för de som deltagit i LEADER+ med en stor mängd av engagerade människor som offrat många timmar på att dra utvecklingen i respektive bygder åt rätt håll. Det kan poängteras att flera av grupperna vittnar om ett bra engagemang som bara tilltagit för varje år, så att vissa grupper tycker det varit svårt att sluta för att det känts som att man nu börjar få fullt genomslag för sitt arbete både inom LAG-gruppens område, men också inom insatsområde 2 – Samarbetsdelen.

Uppdraget att sammanställa årsrapporten har förvaltningsmyndigheten, medan Övervakningskommittén för Leader+ godkänner årsrapporten varefter den inlämnas till Europeiska kommissionen senast den 30 juni varje år.

² Programmets finansiella uppföljning sker i euro. Sveriges regering har fastställt kursen till 1 euro=9 kronor och det är utifrån denna kurs alla beräkningar sker.

1 FÖRÄNDRINGAR AV DE ALLMÄNNA FÖRUTSÄTTNINGARNA SOM HAR BETYDELSE FÖR GENOMFÖRANDET AV PROGRAMMET

De processer som haft ett betydande genomslag på Leaderarbetet i Sverige under 2007 har varit det nya Landsbygdsprogrammet. Omfattande resurser har lagts ned på att informera om erfarenheterna inom LEADER+ till det nya programmet. Glesbygdsverkets personal har deltagit vid ett stort antal regionala och centrala träffar i landet. Dessutom har en del av LEADER+ budget för mobilisering använts till kunskapsöverföring mellan programperioderna. Det har dessutom varit många informationsinsatser direkt från LAG grupperna inom LEADER+ riktat mot nya grupper i den kommande programperioden. Det har bl. a. utsetts ”mentorgrupper” bland de gamla LEADER+ grupperna för att hjälpa de nya grupperna.

Dessutom har landsbygdsfrågorna varit uppmärksammade tidigare år, bl.a. i en statlig utredning, Landsbygdskommittén som påbörjade sitt arbete under 2004, samt i skrivandet av det nya Landsbygdsprogrammet som trädde i kraft den första januari 2007. En överföring av erfarenheter från Leader+ till det nya Landsbygdsprogrammet har skett genom bl.a. förvaltningsmyndighetens representation i den nationella arbetsgruppen för axel 3 och Leader.

Vi kan nu börja se tydliga effekter av det nya Landsbygdsprogrammet, där detaljkunskap efterfrågas av både Förvaltningsmyndigheten och utbetalande myndighet. Det är en tydlig fokusförändring från LEADER+ till den nya programperioden även hos de tidigare LEADER+ grupperna, i den mån de består.

En tydlig avmattning sker nu successivt i och med avslutet och det kan tydligt ses även i gruppernas egna årspresentationer nedan under kapitel 4.4.

Från och med den 1 april 2009 avvecklas Glesbygdsverket och verksamheten övergår till två nya myndigheter med ansvar för frågor om hållbar tillväxt i alla delar av landet. En av de nya myndigheterna övertar Glesbygdsverkets arbetsuppgift som förvaltande myndighet för Leader+ (Dir 2008:69).

2 GENOMFÖRANDET AV PROGRAMMET

2.1 INSATSOMRÅDE 1 LAG-GRUPPER

Aktiviteter inom insatsområde 1 bedrivs av LAG-grupperna i Leaderområdena. I takt med att fler och fler projekt slutrapporterat börjar resultaten växa fram. De flesta grupperna har under åren gjort systematiska uppföljningar och/eller utvärderingar av avslutade projekt, vilka har redovisats i rapporter och särskilda faktablad m.m. Det är så att resultaten i form av indikatorer från projektverksamheten inte syns förrän projekten slutredovisats och det har långt ifrån alla projekt gjort under 2007. Det kommer att göras en uppföljning som kommer att ge vid handen de korrekta resultaten efter att alla projekt slutredovisats. De mer kvalitativa resultaten från dessa utvärderingar/uppföljningar finns kortfattat redovisade i samband med redogörelsen om 2006 års verksamhet i LAG-grupperna (avsnitt 4.4.1-4.4.12). I de flesta fall finns även resultaten redovisade på respektive Leaderområdets webbplats.

Beslutsläget, dvs. andel projektbeslut och därmed in-tecknade medel, ligger på en relativt jämn och hög nivå för samtliga LAG. Dock har en naturlig avmattning skett i och med att grupperna börjat nå sina budgetmål och att verksamheten skall avslutas under kommande år. Dessutom börjar vi se en personalminskning ute på LAG-grupperna, som i sig är en effekt av bl a fokusförändringen, från LEADER+ till Landsbygdsprogrammet. Under 2006 lyftes medel från grupperna som hade halkat efter i utbetalningstakt, men det har inte utförts någon justering under året 2007. För detaljerade uppgifter om respektive LAG-grupps utbetalningstakt se avsnitt 4.4.1-4.4.12, för övergripande finansiell översikt avsnitt 4.7 samt bilaga 4.

Programspecifika indikatorer t.o.m. 2007

Indikatorer	Förväntat resultat av programmet	Förväntat resultat vid projektbeslut	Resultat vid projektets slutrapportering, samt procent av förväntat resultat av programmet inom parentes
Antal nya arbetstillfällen	1 055	418	447 (42%)
- kvinnor	573	204	207 (36%)
- män	482	202	219 (45%)
- utan uppgift om kön		12	21
Antal nya samarbetskonstellationer/nätverk	1 194	636	957 (80%)
Antal deltagare i utbildningsinsatser	9 970	5 801	14 398 (144%)
- kvinnor	5 545	2 624	5 378 (97%)
- män	4 425	2 747	6 328 (143%)
- utan uppgift om kön		430	2 692

Tabellkommentar: under indikatorerna "Antal nya arbetstillfällen" och "Antal deltagare i utbildningsinsatser" finns ett antal noteringar "utan spec". Detta är ett fel vid inrapporteringen i STINS-systemet. På dessa indikatorer ska man egentligen ange kön, men pga. brister i början av programperioden har detta inte blivit gjort.

Redovisningen³ av de programspecifika indikatorerna visar att programmet fortskridit mycket bra och flera grupper har uppnått eller överträffat sina ställda mål. Jämfört med 2006 kan vi se att antalet nya arbetstillfällen vid slutrapportering av projekt ökat, från 404 år 2006 till 447 nya arbetstillfällen år 2007. Även antalet nya samarbetskonstellationer har ökat från 817 år 2006 till 957 år 2007, liksom antal deltagare i utbildningsinsatser, som 2006 var 12824 och 2007 är motsvarande siffra 14398. I bilaga 3 redovisas de programspecifika indikatorerna per Leaderområde.

Egna planspecifika indikatorer har tagits fram hos samtliga grupper där LAG-grupperna från början av programperioden fritt kunde välja att följa upp ett antal indikatorer utifrån sin egen utvecklingsplan, därför kallas dessa indikatorer för "planspecifika indikatorer". Jordbruksverket och Glesbygdsverket bedömning är att flera av de målsättningar som ännu inte uppnåtts kommer att uppnås innan programmet är slut, främst beroende på att flera projekt inte slutredovisats och resultatet därför inte är inrapporterat

³ Utfallet av programspecifika indikatorer redovisas endast med avslutade projekt från programstarten t.o.m. den 31 december 2007. Uppgifterna om de programspecifika indikatorerna har förvaltningsmyndigheten hämtat från det gemensamma projektredovisningssystemet STINS som bygger på den rapportering LAG-grupperna själva gjort till systemet.

2.2 INSATSOMRÅDE 2 SAMARBETE

Nio LEADER+ områden har under programperioden fattat beslut om sammanlagt 30 interregionala projekt, varav 27 rapporteras som avslutade. Samtliga LAG har fattat projektbeslut rörande transnationella projekt. I dag finns det totalt 40 transnationella projekt, varav 23 projekt är avslutade. De flesta projektbeslut, såväl transnationella som interregionala, gäller förstudier med syfte att undersöka om det finns intresse från andra grupper i Sverige eller övriga EU att samarbeta. I vissa fall har flera av dessa mynnat ut i reella samarbetsprojekt. Flera grupper har haft personal projektanställda för att arbeta med att komma igång med samarbetsprojekten generellt.

Inom insatsområde 2 kan sägas att det ofta har varit mycket långa startsträckor innan samarbeten kommit till stånd. Detta beror i hög utsträckning på skillnader i administrativa rutiner mellan samarbetsländerna. Det skiljer sig ofta också i samarbetskultur och språk, vilket också gjort att startsträckan blivit lång. Nu i slutfasen är det full fart på flera av samarbetsprojekten, varför det på flera håll känns lite tråkigt att avsluta programperioden. Förvaltningsmyndigheten anser att 40 transnationella projektbeslut inom detta område är mycket bra.

2.2.1 Interregionala projekt

Sammanställning av projekt inom insatsområde 2 – *interregionalt* samarbete.

LAG-grupp	Projektnamn	Status
Astrid Lindgrens hembygd	Förstudie Insatsområde 2	Avslutat
	Förstadium 1 Leader Ungdomsnätverk	Avslutat
	Insatsområde 2 Fas 2	Avslutat
	Entreprenörskollo	Avslutat
	Framtidsfestival	Avslutat
	Ungdomsnätverk Fas 2	Avslutat
E-Bygd i Gränsland	Förstudie På Samma Plan	Avslutat
	Leader Cooperation	Avslutat
	Förstudie Utvandrarernas Väg - Fördjupa Och Förbättra	Avslutat
Intryck Hälsingland	Idéverkstad Plus/ Interregionala Delen	Avslutat
	En I Varje By	Avslutat
Kustlandet	Lärande Lokal Utveckling En I Varje By	Avslutat
	Naturrika Nätverk	
	Bråviken I Fokus	Avslutat
	Framtidsfestival	Avslutat
Kärnan i Västra Götaland	Ungdomsnätverket 2	Avslutat
	Ram Leadercheckar, Insatsområde 2	
	Leader+ Ungdomsnätverk, Fas 1	Avslutat
Nedre Dalälven	Leader+ Ungdomsnätverk, Fas 1	Avslutat
	Leader+ Ungdomsnätverk, Fas 2	Avslutat
Sjuhärad	Ungdomsnätverk Fas 2	Avslutat
Sommenbygd	Lärande Lokal Utveckling - En I Varje By	Avslutat
	Sommenbygdens Interregionala Samarbetsprojekt	Avslutat
	Fas 1 Leader+-Ungdomsnätverk	Avslutat
	Bygga Naturliga Nätverk Kring Naturens Bästa	
Smålandsgruppen	Fas II Leader+-Ungdomsnätverk	Avslutat
	På Samma Plan - Förstudie	Avslutat
	Leader+ Cooperation	Avslutat
	Följ Upp, Samverkansdel	Avslutat
	Leader+ Ungdomsnätverk, Fas 1	Avslutat

Källa: STINS. Obs! Vissa av dessa projekt är sk ramprojekt och kan innehålla ett flertal projekt.

U-LAND (Leader Sjuhärad) Jonna Fallberg jobbade kvar som projektledare för U-land till 15 maj 2007. Därefter skötte verksamheten av den övriga styrgruppen med Lotti Jillsmo som administratör. Den största händelsen är det ungdomsevent som hölls i Gransnäs den 30 mars – 1 april. Temat var från idé till färdig produktion på samma dag. Totalt var det ca 100 deltagare som satte ihop en egen festival den första dagen. U-land drivs vidare som förening och man söker finansiering för den fortsatta verksamheten.

Projektet *Leader+ Cooperation* inriktar sig på att i samarbete med andra svenska LAG-grupper utveckla metoder för interregional och transnationell samverkan. Det är viktigt att ge nya, gärna lokala, aktörer möjlighet att utveckla konkreta samarbeten med andra landsbygdsområden. Speciellt fokus ligger på åtgärder som kan ge konkret näringslivsnytta och gynna ungdomars inträde i arbetslivet. Ett internationellt marknadsföringsmaterial kommer att tas fram och användas vid bl.a. mässor och seminarier. Syftet är att bygga upp kapaciteten främst inom Leaderorganisationens partnerskap och dess personal. Målen är att i samverkan med LAG-grupper utveckla metoder för interregionalt och transnationell samarbete och genomföra informationsinsatser, förankringsarbete och research på lokal, kommunal och regional nivå. Andra mål är att bilda ungdomsnätverk, utveckla en checklista för handläggning av projekt, utarbeta en plattform samt producera marknadsföringsmaterial inom insatsområde 2.

2.2.2 Projektexempel - transnationella projekt

IYMP-projektet (International Youth Media Project) har arbetat med ungdomar som vill fördjupa sina kunskaper om film. Samarbetsparter är två skotska områden och Sjuhärad. Under 2007 genomfördes ett filmläger för ungdomar från alla områden. Ungdomarna bodde på Åsundsholm och fick undervisning och workshops där. Professionella aktörer som filmare, sminkös, animerare etc hyrdes in. Skådespelare lånades från estetprogrammet i Ulricehamn. Projektet avslutades vid halvårsskiftet.

LEADER+ Nedre Dalälven ingår sedan år 2004 ett internationellt partnerskap med Pomoväst i Södra Finlands svenskbygder. Ambitionen är att genomföra ett turisminriktat samverkansprojekt inom Leader+ som ett första steg mot en mer långsiktig samverkan som sträcker sig längre än programperioden för Leader+. Leaderprojektet, benämnt *Hand i Hand över Havet*, har utvecklats väl och visat sig ge möjligheter till ömsesidigt erfarenhetsutbyte och gemensam utveckling av besöksnäringen. Samarbetet har under år 2007 fördjupats och utvidgats ytterligare till att omfatta bl.a. gemensamt mässdeltagande och utveckling av on-line-bokning via Internet. Projektet inom Leader+ har avslutats i och med utgången av år 2007. Ett avslutningsmöte hölls i Älvkarleby den 23 november. Från båda parter finns dock en ambition om fortsatt samverkan även under kommande år. De konkreta formerna för detta samarbete kommer att utformas under år 2008.

Network of local development ska möjliggöra en ansökan till sjunde ramprogrammet. I första skedet finns tre länder representerade, Irland, Wales och Sverige. Varje land skapar ett partnerskap med representanter från LAG, universitet och berörda kommuner. Samarbetet ska utökas med ytterligare 3-4 länder. Projektets nätverk har gjort en stor ansats att analysera lokal utveckling utifrån dess kontext beträffande offentliga strukturer och system och på vilket sätt dessa kan främja utvecklingen.

Projektet *Entreprenörskollo* är ett transnationellt samarbetsprojekt mellan Sverige, Finland, Skottland och Danmark. Ett Entreprenörskollo arrangerades i Hultsfred 2005 med syfte att utveckla ungdomars kreativitet och entreprenörsanda samt att ge ungdomar stöd och möjlighet att utveckla sina idéer tillsammans med ungdomar från andra länder. Målet var att minst tre av sex ungdomar skulle förverkliga sina idéer efter kollot samt ökat samarbete med övriga Leaderområden.

Leader+ Sjuhärad driver projektet *Utveckling så in i Norden* tillsammans med grupper från Danmark, Finland, Norge och Island. Målet med projektet är att sammanföra befintliga aktörer för att skapa ett nordiskt samarbetsnätverk eller organisation för lokal utveckling och intensifiera samarbetet gällande landsbygdsutveckling i Norden, vilket hittills varit blygsamt eller näst intill obefintligt. Det övergripande syftet är att inleda en process genom vilken Leadermetoden i slutändan kan förankras hos de leaderliknande organisationerna i Norge och på Island. Samarbetet är tänkt att ge upphov till mera konkreta och uttänkta samarbetsprojekt inom nordisk landsbygdsutveckling.

Tillsammans med tre områden i Spanien driver Intryck Hälsingland projektet *Ways of Europe*. Grupperna ska tillsammans bygga upp en webbplats som i första hand handlar om Europas pilgrimsvägar. Denna portal kallas för *Ways of Europe*. Det övergripande syftet är att bygga upp ett kontaktnät över Europa med en webbaserad portal som marknadsför pilgrimsvägar och service kring vägarna. Deltagande i projektet innebär att kunskap om pilgrimsaktiviteter i Intryck Hälsinglands område sprids till andra delar av Europa.

Sammanställning av projekt inom insatsområde 2 – *transnationellt* samarbete.

LAG-grupp	Projektnamn	Status
Carpe Mare	Sisu - Small Islands For Survival And Understanding	Avslutat
	Sisu - Small Islands For Survival And Understanding, Step 2	Avslutat
E-Bygd i Blekinge	Juniorfiskeguide - Transnationellt	Avslutat
	T.R.Y. Angling	Avslutat
	Jazzfestivaler I Samverkan	Avslutat
Intryck Hälsingland	Idéverkstad Plus/ Transnationella Delen	Avslutat
	Snap (Sweden North Pennines Adventure Project)	Avslutat
	Ways Of Europe	
	Hälsingegårdar Turism	
	Upplevelseturism I Utveckling	Avslutat
Kustlandet	Tre Sidor Av Samma Sak	
	Transnationell Resurs	Avslutat
	Entreprenörskollo	Avslutat
	Nordic Leader Dimension	Avslutat
Kärnan i Västra Götaland	Grazeland	
	Tänknik Irland	Avslutat
	Village Development Plans	
	Potatis Till Vardag Och Fest	
LEADER+ Gotland	Transnationellt Förprojekt	Avslutat
	Aktiviteter Och Landsbygdsturism	
	Vidgade Vyer Hand-I-Hand	
	Tovningstekniker För Nätverksbygge Och Samverkan	Avslutat
Nedre Dalälven	Moving Floor Etablerar Samarbete I Skottland	
	Förstudie För Transnationella Projekt	
	Hand I Hand Över Havet	
Sjuhärad	Landsbygdsturistisk Områdessamverkan - Rtt	
	Transnationell Marknadsplats 7-Härad	Avslutat
	Transnational Youth Film Project	Avslutat
	Lokal Utveckling Så In I Norden	Avslutat
	Showrooms	
Sommenbygd	Konsthantverksutbyte	Avslutat
	Transnationellt Samarbetsprojekt	Avslutat
Smålandsgruppen	Nordic Leader Dimension	Avslutat
	In To X-Change Innovation In Rural Tourism	Avslutat
	Utvecklingsplaner	
	Möjligheter Med Lövträ, Internationell Del	
	Transnationellt Projekt Om Lövträ kvalite-Förstudie	Avslutat

Källa: STINS och Nätverkets projektdatabas. Även här bör observeras att flera av dessa projekt är s k ramprojekt och kan innehålla ett flertal projekt.

2.3 INSATSOMRÅDE 3 NÄTVERK

Ekonomisk lägesrapport

Kostnaderna följer budgeten väl. Totalt ligger nätverket något under budget men vissa av posterna ligger över den budgeterade nivån. Utfallet med 100 000 kr över budget för informationsaktiviteter beror helt på kostnaden för LAG-boken. Nästan exakt den summan skall faktureras till Jordbruksverket för deras delfinansiering. Prognosen är att vi klarar första halvåret 2008, vilket är vår avslutningsperiod, helt efter budget.

Genomförda aktiviteter

Nya Landsbygdsprogrammet (LBP)

Redan innan sommaren och i ännu större utsträckning under senare delen av året har information om Leadermetoden efterfrågats av aktörer aktiva inför den nya programperioden. Det är både länsstyrelser, kommuner, utvecklingsgrupper och företagorganisationer som har begärt medverkan av nätverket. Både nätverkskansliets personal och Leaderkontorens anställda samt även förtroendevalda har varit aktiva i informationsarbetet. En del av detta arbete har också utförts på uppdrag av Jordbruksverket och finansierats utanför uppdraget för Leader+. I vissa fall har även lokala uppdragsgivare betalat en del av kostnaden då informationen både behandlat erfarenheter från Leader+ och det nya programmets funktion.

Almedalen

Årets arrangemang i samband med Almedalsveckan var en kombinerad nätverksträff och transnationellt seminarium. Nätverksträffen hade också deltagare från flertalet länder runt Östersjön vars deltagande finansierades av SIDA. Ett femtontal deltagare kom från länderna Estland, Lettland, Litauen och Polen. Vår finska kollegor fick akuta förhinder alldeles innan konferensen. Efter en gemensam samling i Plenum i SIDA Östersjöenhetens föreläsningssal avslutad av offentliggörande av utmärkelsen Årets Leader vidtog tre stycken valbara seminarier som också upprepades under eftermiddagen för att ge deltagarna möjligheter att vara med i två olika seminarier. Ämnesområdena var

- Possibilities in the new RDP. How can transnational cooperation strengthen it?
- Long cooperation history. Examples from Baltic cooperation through the Swedish Farmers Union, LRF, All Sweden Shall Live and the Leader LAGs.
- Cooperation projects in the future - The Baltic Ring, The Nordic Leader dimension and other suggestions

Avslutningseventet i Örebro.

Antalet deltagare vid avslutningseventet blev ganska precis 300. Många från Leader+ var representerade men också många som är engagerade i skrivargrupper för nya Leadergrupper. Många representerade också kommuner och landsting. Glesbygdsverket, Jordbruksverket och Nätverkskansliet medverkade i planering, finansiering och genomförande.

Sveriges Kommuner och Landsting deltog också i genomförandet. De

flesta av deltagarna är nöjda med eventet. Graderingen av det mesta varierar mellan 3,5 och 4 på en skala från 1 till 5. Muntligen och spontant via mail har många deltagare från eventet uttryckt sig i positiva ordalag över arrangemanget.

Besök hos Leadergrupper

Under sista delen av året har Nätverkskansliet påbörjat en avslutningsturné till samtliga Leader+ kontor. Nätverkskansliet kommer innan årsskiftet ha besökt hälften av kontoren och planerar att besöka de återstående i början av 2008. Besöken koncentreras kring allmänna frågor om nätverkets funktion och aktiviteter, hur LAG har fungerat under perioden samt vilka eventuella kompletteringar som kan behövas i projektdatabasen. Följande kontor har besökts:

- Leader+Våg21 7 nov Hans- Olof och Gunilla
- Leader+ Kärnan 3 dec Nils och Gunilla
- Intryck Hälsingland 4 dec Hans-Olof och Ulrika
- Leader+ Sjuhärad 5 dec Nils och Gunilla
- Leader+ Gotland 11 dec Hans-Olof och Gunilla.
- Leader+ Carpe Mare 18 dec Nils och Gunilla

Projektdatabasen

I projektdatabasen finns nu 1279 projekt inregistrerade varav 1071 är publika. Det är en ökning med drygt 100 projekt sedan avrapporteringen i mars i år.

Nyheter på webbplatsen

Nätverket fortsätter att lägga in nyheter och mindre rapporter på webbplatsen. Under hela år 2007 har 58 nyheter under svenska sidan publicerat med undantag för december månad. Under perioden 1 april tom sista november har 37 artiklar producerats. Trafiken har under detta år ökat speciellt under hösten tack vare bland annat Örebroeventet och det intresse för Leader som nu finns hos de nya Leader-områdena.

Almedalen och Årets Leader.

Dagen före det internationella seminariet i Visby i samband med Almedalsveckan arrangerades en nätverksträff på Fårö. Förmiddagen ägnades åt diskussioner i olika grupper indelade efter de deltagandes ansvarsområden; verksamhetsledare, Leader personal, LAG-medlemmar. Till eftermiddagens rundtur på Fårö och gemensamma middag anslöt också de internationella gästerna. Ett 40-tal deltagare från svenska Leadergrupper deltog tillsammans med ett 15-tal internationella gäster. Årets Leader. I år liksom föregående år har Nätverket delat ut utmärkelsen Årets Leader. Finalen och utmärkelsen delades ut under Almedalen. Årets Leader 2007 blev projektet ”Rådgivning Hälsingegårdar Antikvarisk/Affärsmässig” från Intryck Hälsingland. I samband med detta gavs också skriften Årets Leader 2007 ut.

Styrgruppen och arbetsutskottet och ÖK

- Fysiska styrgruppsmöten har hållits den 28/2, 19/4, 11/9 samt 30/10 2007. Ordförande för styrgruppen har under året Marianne Andersson från Kärnan i Västra Götaland varit. I medeltal har 7-8 styrgruppsmedlemmar deltagit i sammanträdena.
- Arbetsutskottet har hållit telefonsammanträden första onsdagen varje månad. Arbetsutskottet har bestått av Thomas Norrby, SLU, Ingemar Rosén, Carpe Mare, Maria Henriksson, Companion, Bengt Almqvist, Kustlandet, Gunilla Blomgren,

Sjuhärad, Åke Clason, HS Förbund (ordf) och Hans-Olof Stålgren, Nätverksskansliet (föredragande).

• Nils Lagerroth och Hans-Olof Stålgren har medverkat vid ÖK:s sammanträden och rapporterat om Nätverkets aktiviteter.

Extern information

• Veckobrevet

Det digitala veckobrevet går ut i slutet av varje vecka. Under denna period har antalet prenumeranter ökat markant särskilt efter Avslutningsevenet i Örebro. Sändlistan omfattar nu mellan 450 och 500 namn.

• Nyhetsbrev. Under hösten har inget tematiskt nyhetsbrev publicerats.

• LAG-boken

Under hösten har Leader+ Blekinge på uppdrag av Nätverksskansliet intervjuat representanter från alla Leadergrupper både verksamhetsledare och ordförande för att samla in erfarenheterna från hela programperiodens "resa" med Leaderpartnerskap. Materialet har sammanställts i en s.k. "LAG-bok" i digital version med avslutande kommentar av prof. Lennart Svensson från Linköpings Universitet.

• Samarbete med Jordbruksverket

För att svara mot det stora informationsbehovet hos länsstyrelser och skrivargrupper för nya Leaderbildningar har nätverksskansliets personal medverkat vid flera olika regionala och nationella samlingar. Där så har skett på regelrätt uppdrag av Jordbruksverket har tiden särredovisats för att undvika dubbel finansiering.

Analysarbete

• Analys av transnationella samarbetsprojekt.

Eurofutures fick under våren genom en upphandling uppdraget att gå igenom samtliga transnationella samarbetsprojekt och sedan välja ut ett antal för en lite djupare analys av genomförande och effekter. Rapporten presenterades i samband med den transnationella konferensen i Almedalen i början av juli.

Internationellt

• Forskarsamarbete mellan Leadergrupper i Sverige (Våg 21), Irland, Finland, Holland, Tyskland och Ungern kallat (NOLD eller ENRDT) har fortsatt under året även om det inte varit så intensivt. Nätverksskansliet har medverkat i arbetet. Gruppen hade ett möte i november som tyvärr sammanföll med konferensen i Portugal.

• Steering Committee, nätverksskansliet har deltagit i de genomförda mötena.

• Europeisk konferens i Evora i Portugal.

Vid konferensen medverkade en stor delegation från Smålandsgruppen tillsammans med Nätverksskansliet och representanter både för Glesbygdsverket och Jordbruksverket. Thomas Norrby från SLU fungerade som moderator i ett delseminarium som presenterade Smålandsgruppens arbete. En nationell monter med kort presentation av Leader i Sverige fanns också under konferensen.

• Film om Smålandsgruppen

På det delseminarium om Smålandsgruppen som hölls under Evorakonferensen visades en 10 minuters film om Smålandsgruppens område och arbete. Femton ytterligare territorier presenterades på samma sätt med både film och ett delseminarium. Filmproduktionen upphandlades genom en begränsad upphandling av Nätverksskansliet. Uppdraget gick till företaget Mickifilm i Växjö.

• Samarbete med Contact Point

Nils Lagerroth har under hösten arbetat vissa dagar på uppdrag av Contact Point som tematisk expert för att välja ut goda projektexempel från Sverige, Danmark och Finland. Arbetet har särredovisats och finansierats helt via kontrakt med Contact Point.

Hans-Olof Stålgren har också i sitt kontinuerliga uppdrag åt Contact Point deltagit i sammanträden och planering av europeiska konferenser m.m. Även denna arbetstid särredovisas och finansieras helt via kontrakt med Contact Point.

3 ADMINISTRATION OCH UPPFÖLJNING AV PROGRAMMET

3.1 ÖVERVAKNINGSKOMMITTÉNS ARBETE

I syfte att övervaka programmet har Sveriges regering inrättat en övervakningskommitté i enlighet med artikel 35 i Rådets förordning (EG) nr 1260/1999 av den 21 juni 1999 om allmänna bestämmelser för strukturfonderna. Övervakningskommitténs ledamöter och ersättare utses av regeringen i enlighet med rådets förordning och kapitel 11.2 i det Nationella programmet för Leader+. Ordförande för kommittén var under 2007 Agneta Spetz, Näringsdepartementet. Glesbygdverket svarar för sekretariatsfunktionen till Övervakningskommittén.

Sammansättning av Övervakningskommittén 2007

Ordinarie ledamöter	Organisation	Ersättare	Organisation
Agneta Spetz (ordf)	Näringsdepartementet		
Helene Holstein	Jordbruksdepartementet	Lennart Lindqvist	Jordbruksdepartementet
Karl-Erik Nilsson	Sveriges Kommuner och Landsting	Solveig Ekh	Sveriges Kommuner och Landsting
Göran Blom	Naturvårdsverket	Kersti Linderholm	Naturvårdsverket
Kerstin Aggefors	Nutek	Ove Bengtsson	NutekK
Ann-Marie Nordström	Skärgårdarnas Riksförbund	Kjell Björkqvist	Skärgårdarnas Riksförbund
Anders Johannesson	Lantbrukarnas Riksförbund	Thomas Bertilsson	Lantbrukarnas Riksförbund
Magdalena Petersson	Hushållningssällskapet	Roy Olausson	Hushållningssällskapet
Cecilia Waldenström	Sveriges Lantbruksuniversitet	Ulf Brangenfeldt	Sveriges Lantbruksuniversitet
Thomas Fredén	Landsorganisationen (LO)	Lise-Lotte Ekelund	Landsorganisationen (LO)
Johan Boström	Folkrörelserådet	Ingmarie Wrangefors	Folkrörelserådet
Per-Olof Remmare	Riksantikvarieämbetet	Marja-Leena Pilvesmaa	Riksantikvarieämbetet
Ulf Fahlstad	Företagarnas Riksorganisation	Christina Conrad	Företagarnas Riksorganisation
Silva Wistrand	Sveriges Kommuner och Landsting	Lars-Axel Nordell	Sveriges Kommuner och Landsting
Ewa Engdahl	LAG	Inger Blixt	LAG
Stig Hansson	LAG	Karina Veinhede	LAG

Ny ordförande för övervakningskommittén är fr.o.m. 2008 är Jeanette Edblad med ersättare Anna Carlsson, båda Näringsdepartementet.

Företrädare för Europeiska kommissionen deltar som rådgivare under mötena. Kommissionens representant har under 2007 varit Heiderose Schmidt. Förvaltningsmyndighet (Glesbygdverket) och utbetalande myndighet (Jordbruksverket) är adjungerade. Förvaltningsmyndigheten är även föredragande. Representant från Svenska nätverket för Leader+ är adjungerad. Andra organisationer eller speciellt inbjudna personer får närvara vid möten efter överenskommelse med ordföranden.

Under 2007 har Övervakningskommittén sammanträtt en gång. Det mötet hölls den 24 maj 2007 på World Trade Center, Stockholm.

Huvudfrågorna på sammanträdet var fastställande av Årsrapport 2006, vilken godkändes med ett antal redaktionella kompletteringar. Förvaltningsmyndigheten redovisade därefter läget i programmet. Det beslutades här att varje LAG skall rekommenderas att skicka ett brev till samtliga projektägare i anledning att understryka vikten av att rekvirera in EU-medlen. Det beslutades även att det skall tillsättas en arbetsgrupp som skall vara Förvaltningsmyndigheten behjälplig i att ta fram ett underlag för en del kompletterande erfarenheter, detta för att den slutliga utvärderingen av programmet handhas av kommissionen.

3.2 FÖRVALTNINGSMYNDIGHETENS ARBETE

Förvaltningsmyndigheten har under 2007 fokuserat på budgetfrågor samt kunskapsöverföring mellan Leader+ och Landsbygdsprogrammet i nästa programperiod. Verksamheten har även inriktats på avslutning av LEADER+ programmet. Utöver förvaltningsuppdraget av Leader+ har verket medverkat i olika processer där leaderkunskaper efterfrågats, som t.ex. i skrivningen av det nya Landsbygdsprogrammet.

3.2.1.1 Medverkan vid möten, träffar och konferenser

Möte med Internrevisionen i Gävleborg, med anledning av avslutningen av programmet. Meddelas kan att Internrevisionen i Gävleborg från och med april 2008 inte längre är huvudman för avslutningsfrågorna. Istället är det ESV (Ekonomistyrningsverket) som framöver ansvarar för alla kontroller och upprättande av revisionsintyg.

Styrkommittén hade möte den 31 januari till den 2 februari 2007. Förvaltningsmyndigheten deltog inte i det mötet eftersom det var helt inriktat på kommande programperiod.

I Örebro den 9-10 oktober 2007 arrangerades ett sk avslutningsevent, där det var flera olika parallella seminarier för kunskapsöverföring mellan programperioderna.

Förvaltningsmyndigheten överräckte dessutom "LEADERs själ" till Jordbruksverket, själen representerades av en ångfontän.

Avslutsseminarium Evóra, Portugal var EU-kommissionens officiella avslutsseminarium där erfarenheter togs tillvara för att överföras till kommande programperiod. Det har producerats en film från vardera LEADER-land på 10 minuter som presenterades till detta seminarium.

Förvaltningsmyndigheten har utöver detta deltagit i flera informationsträffar inför den nya programperioden.

3.3 UTBETALANDE MYNDIGHETS ARBETE

Beslutande- samt utbetalande myndighet för LEADER+ är förlagt vid Jordbruksverket (Swedish Board of Agriculture), vilket sorterar under Jordbruksdepartementet.

Handläggning och beslut om stöd respektive utbetalning är åtskilda under två separata avdelningar vid Jordbruksverket.

Rekviritionstakten har ökat för varje år under programperioden. Nivån för N+2 har uppnåtts varje år. Sammanlagt har drygt 79 procent av tillgänglig programbudget i SEK betalats ut vid utgången av 2007.

Den svenska programbudgeten i SEK är enligt en svensk förordning beräknad till kurs 9,0 SEK mot euron vilket innebär cirka 1 miljon euro under tillgänglig budget i euro.

Totalt har beslut fattats om drygt 101 procent av tillgänglig programbudget i SEK vid utgången av 2007. Denna siffra skiljer sig lite eftersom detta material är hämtat ur Jordbruksverkets system Proust och den bilagda uppföljningen under bilaga 4 är material från Glesbygdsverket. Vissa

LAG har beslutat om medel något överstigande sin budget för att fånga upp medel som eventuellt inte förbrukas. Myndigheterna följer besluts- och utbetalningsnivå noga för att beslutsnivån inte ska bli för hög, samtidigt som ett maximalt utnyttjande av budget eftersträvas.

Tillsammans med förvaltningsmyndigheten, Glesbygdsverket, har Jordbruksverket tagit fram anvisningar för LAG-gruppernas utfasning och avslut inom LEADER+.

Leaderverksamhet inom Landsbygdsprogrammet kommer att fortsätta inom den huvudsakliga delen av nuvarande LEADER+ -områden och Jordbruksverket följer processen i detalj inom nya och gamla LAG så att ingen otillåten parallell verksamhet bedrivs.

Jordbruksverket har en tät kommunikation med LAG-grupperna i samband med handläggning av ärenden. Även i det löpande arbetet är verket LAG-grupperna behjälpliga i bland annat frågor kring regeluttolkning, ärendehandläggning, utveckling av administrativa system samt utbildning av ny personal.

Jordbruksverket utövar tillsyn över LAG-gruppernas verksamhet och har under programperioden besökt samtliga LAG-grupper och deras Leaderkontor minst två gånger.

Den fristående Granskningsenheten vid Jordbruksverket ansvarar för kontroll av minst fem procent av utbetalt stöd. Kontrollverksamheten redovisas under särskilda rubriker i denna rapport.

Jordbruksverket har utfärdat föreskrifter för LAG-gruppernas handläggning av stödärenden.

Inga brister har observerats som föranleder ändringar av det av Jordbruksverket föreskrivna system som tillämpas av LAG-grupperna.

3.4 LAG - GRUPPERNAS ARBETE

Detta avsnitt är utdrag ur LAG-gruppernas egna verksamhetsberättelser där vi får gruppernas egna beskrivningar av vad som föregått under året. Respektive Leader-område ombeds varje år inkomma med detta material till förvaltningsmyndigheten. Den årliga rapporteringen utgör en väsentlig del i arbetet med att följa upp programmets mål och intentioner. Ursprungsmaterialet är av utrymmesskäl nedkortat och redigerat. För djupare kunskap om varje Leader-område, än vad som finns utrymme till här, hänvisas till respektive LAG:s rapportering till förvaltningsmyndigheten⁴. Utöver gruppernas egna material finns det indikatoruppgifter och andra uppgifter tagna ur STINS⁵. I de små faktarutorna under indikatorerna finns en del budgetsiffror som är hämtade från förvaltnings- och utbetalande myndighets egna material.

Tre grupper har rapporterat att man haft problem med någon eller alla av kriterierna för LAG-gruppens sammansättning. Kraven som finns beskrivna i det nationella programmet är:

- jämn könsfördelning,
- minst en ungdomsrepresentant samt
- minst en person med miljökompetens.

Miljökompetens finns i så gott som alla LAG, medan det tycks svårare att upprätthålla en jämn könsfördelning, dvs. en fördelning på 40/60 mellan könen, samt bibehålla representation av ungdomar i LAG. Tre av LAG förklarar en ojämn könsfördelning (30/70) med att det är

⁴ Finns hos förvaltningsmyndigheten.

⁵ Databas tillhandahållen av NUTEK för denna typ av statistik. Denna är under flytt in i den nya databasen NYPS.

respektive aktör i LAG-gruppen, som, enligt gruppens stadgar, utser ersättare till de ledamöter som slutar, vilket innebär att kansliet inte kan styra vem den nye ersättaren blir. Förvaltningsmyndigheten gör bedömningen att det finns en medvetenhet om det här problemet och att de grupperna som idag inte har en jämn könsfördelning (40/60) anstränger sig för att uppnå kravet.

Att kravet på en ungdomsrepresentant inte kan uppfyllas beror inte heller det på ointresse från LAG utan snarare på visst ointresse från samt på praktiska hinder för ungdomar att delta i verksamheten. Detta gör att några LAG inte kan fylla de platser som vikts för ungdomar trots ansträngningar.

I gruppernas verksamhetsberättelser eller motsvarande framgår också att näst intill samtliga grupper har varit och är aktiva i de nationella och regionala processer som påbörjats inom ramen för Landsbygdsprogrammet 2007-2013. En del LAG har medverkat på de informationsträffar som Nätverket för Leader+ har anordnat och informerat om Leadermetoden och det arbete som de har bedrivit under Leader+. Vidare har flertalet grupper varit engagerade i planering och skrivning av programmet. Det framkommer också att flera grupper kommer att fortsätta i någon form med verksamheten inom ramen för det nya programmet.

Det redovisas två sorters indikatorer i denna årsrapport. Den ena är programspecifika indikatorer och den andra är planspecifika indikatorer. Skillnaden mellan dessa är att de programspecifika indikatorerna är gemensamma för samtliga grupper i programmet medan de planspecifika är indikatorer som grupperna själva velat ha med i sin egen plan för utvecklingen av just sitt område.

3.4.1 E-bygd i gränsland/Leader+ Blekinge

Nu har vi så nått slutet på denna programperiod som har varat mellan år 2000 och 2006. Det har varit en fantastisk resa, vår första men förhoppningsvis inte sista programperiod, med Leader.

När vi under 1999 åkte runt på kvällarna till alla lokala utvecklingsgrupper som vi då kände till, var det många som var lite fundersamma vad Leader egentligen skulle kunna göra för skillnad. Även hos beslutsfattarna var man lite fundersam.

Och vi själva förstod nog inte heller då vilken kraft som metoden hade, om vi skall vara ärliga.

För första gången fanns det nu pengar avsatta för en långsiktig landsbygdsutveckling, som kunde användas utanför lantbrukssfären. För första gången skulle vi som en, icke myndighet, administrera programmet och för första gången skulle vi arbeta i ett partnerskap mellan den offentliga sektorn, det privata näringslivet och det ideella föreningslivet. Många var skeptiska och funderade vad Leader kunde göra som var annorlunda. Varför kunde man inte göra som man gjort tidigare. Och visst, först var det lite konstigt och det var lite krångligt att komma igång med partnerskaps arbete i början. Nu mer än hundra projekt senare kan vi tydligt konstatera att det här arbetssättet, med ett aktivt partnerskap och initiativ från de som är närmast berörda, är en framgångsrik metod när det gäller att skapa bestående projekt.

För om detta trepartnerskap verkligen kommer till stånd i ett projekt och om man verkligen tar till vara på varandras resurser, så uppstår en ”uppväxling” i projektprocessen som gör att flera ”omöjliga projekt” har nått stor framgång.

Tack vare allas insatser och att alla drar åt samma håll. Ett plus ett blir tre!

Finansieringsmetod och arbetsmetod

Vi har under programperioden arbetat med mer än 100 miljoner kronor i Blekinge, därav 30 miljoner EU kronor har växlats upp med lika mycket offentliga insatser och de ideella krafternas arbetsinsatser har värderats till 50 miljoner kronor. En fantastisk insats. Leader är såldes både en finansieringsmetod och en arbetsmetod. Och det är denna arbetsmetod EU nu vill skall

stimulera en samverkan mellan samhällets olika parter och skapa incitament för den offentliga sektorn, att ta tillvara på möjligheten till uppväxling genom ett lokalt engagemang på landsbygden.

Skillnaden i nästa programperiod är ju att nu skall Leadermetoden användas i det nationella programmet. Liksom förra perioden när det tog en tid för lokala beslutsfattare att se styrkan i Leader, kommer det sannolikt att ta några år innan regionala och nationella myndigheter förstår vilken möjlighet Leadermetoden i själva verket är.

Ett bra exempel på hur Leadermetoden kan användas för att åstadkomma ett till synes omöjligt projekt, är boken om fyren Pater Noster på västkusten från Leader området Carpe Mare. Historien om räddningen av den gamla fyren och hur trepartnerskapet användes för att hitta 10 miljoner kronor till finansieringen, är en fascinerande läsning.

Läs om projekten i vår slutrapport

Läs om alla projektens resultat i vår slutrapport där vi beskriver det samlade resultatet från arbetet i Leader+ Blekinge. Den hittar ni på vår hemsida, www.leaderblekinge.se.

I slutrapporten har vi sammanställt resultat och indikatorer som uppnåtts under programperioden. Här berättar vi om varje projekt och vad de har gjort samt beskriver vad vi har upplevt som har varit framgångsrikt och som kanske har varit mindre bra. Ett resultat som alla vi som varit med, kan vara stolta över.

Lokal utveckling – partnerskap, eldsjälar och entreprenörer

När nu indikatorerna är uppnådda och resultaten redovisade, så är ändå det bestående intrycket alla de människor som varit med och gjort den här resan möjlig.

Många människor brinner för vår landsbygd och det finns en eldsjäl i de flesta. Några personer har klivit fram och synts extra tydligt i arbetet med att initiera, inspirera, lösa problem och öppna låsta dörrar i arbetet med att utveckla landsbygden i Blekinge. Utan dessa människor som brunnit för sina uppgifter hade det aldrig blivit några projekt och ett framgångsrikt Leaderarbete.

Jag tänker på alla de människor ute i projekten som lagt ned oändliga ideella timmar. Jag tänker på det stora arbete som LAG gruppen gör i partnerskapet. Och jag tänker på hur vi har brottats med byråkratiska hinder, som man nu i efterhand kan skratta åt, men som man definitivt inte gjorde då.

I alla sammanhang i vårt samhälle idag så vill man hylla entreprenören som skall skapa nya arbeten, men det är få som tänker på att eldsjälen ofta är den som är "samhällsentreprenören" och som skapar utveckling i det lilla. Skillnaden här är att dessa människor arbetar ideellt.

Om många trodde när vi startade 1999, att siste man släcker ljuset på landsbygden, så upplever vi nog att fler och fler inser att även landsbygden är en viktig del i att skapa en bra livsmiljö, och kan skapa tillväxt och arbetstillfällen. Men först och främst en bra livsmiljö för våra ungdomar att växa upp i. Visst har denna bild av landsbygden så sakta börjat förändras, eller hur? Även om vinden vänt så är det långt kvar innan vi har ny vind i seglen.

Nu har vi i alla fall gjort alla förberedelser att kvalificera oss för en ny programperiod med Leader i landsbygdsprogrammet. Vad som kommer av detta arbete är ännu ett oskrivet blad. Vår övertygelse är ändå att om vi kan mobilisera samma kraft som vi gjorde under perioden med Leader +, så kan vi flytta berg. Nåja, ett projekt lyckades i alla fall flytta högsta punkten i Blekinge och det är ju inte så dåligt.

3.4.1.1 Projekt

Bredbandsprojekt har startats upp i bland annat Tubbarp för att täcka de så kallade vita fläckarna - ett viktigt inslag i kommunens möjligheter att bibehålla och öka invånarantalet på landsbygden. Projektet har kunnat genomföras tack vare bybornas engagemang och många viktiga ideella timmar.

Under några dagar i augusti förvandlas det pittoreska fiskeläget Hällevik på Listerlandet, till ett jazzjudande New Orleans. Genom Leader+ har föreningen Dragkedjan inlett ett samarbete med andra festivaler för att byta erfarenheter när det gäller det konstnärliga, men även organisatorisk uppläggning och publikarbete av hur en jazzfestival i kustnära glesbygd ska kunna utvecklas.

Snilleblixar är en nationell rörelse som engagerar skolbarn i årskurserna 1-6. I Blekinge har aktiviteterna länge lyst med sin frånvaro. Tack vare projektet Snilleblixarnas dag har en speciell satsning gjorts på länets landsbygdsskolor för att sprida kunskap om verksamheten. Projektet har även anordnat en nationell mäsä i Karlshamn.

Projekt Produkt och teknikutveckling i Olofström arbetar för att turistaktörerna ska samarbeta för att aktivt sälja och utveckla sina produkter. Med hjälp av Internet och ny teknik kan turistaktörerna nu göra attraktiva paket som intresserar både upplevelse- och konferenskunden.

Projekt Mötesplats Fur började som en utvecklingsplan där alla byinvånare skulle vara delaktiga för att levandegöra bygden. En handlingsplan arbetades fram och en mängd arbetsgrupper startades. Resultatet blev att man skapade trivsel i bygden och framtidstro samt fixade bredband, vilket bland annat har lett till att flera små turistföretag nu har startats upp i området.

3.4.1.2 Horisontella mål

De horisontella målen bedöms vid beslutstillfället och följs upp vid projektavslut.

3.4.1.3 Planspecifika indikatorer

Planspecifika indikatorer	Måttenhet	Förväntat resultat	Utfall efter projektavslut (projekt från programstart t.o.m. 31 dec 2007)
Nya/bevarade arbetstillfällen	Antal	100 (50 kv/50 män)	202
Nya företag	Antal	20 (10 kv/10 män)	121
Deltagare i utbildningar	Antal deltagare	300 (150 kv/150 män)	571
Bibehållen/ny samhällsservice	Antal personer	10 000	70 546
Förstudier	Antal	30	15
Nätverk eller samverkansprojekt	Antal samarbetskonstellationer/nätverk	20	63
	Antal deltagande företag	60	398
	Antal projekt	20	1

E-bygd i gränsland				
Budgetutrymme EU-medel	Andelen	Andelen	Uppfyllelse av n+2	Utbetalt av hela
Totalt, hela perioden, SEK	beslutade medel	utbetalda medel	t.o.m. 2007 (procent)	Programmet (procent)
28 964 772	29 131 308	21 192 597	86	73

Akkumulerade uppgifter fr o m 2000-07-01 t o m 2007-12-31. De grupper som i n+2 kolumnen har 100 procent och uppåt har uppnått n+2 målet för 2007.

- LAG-gruppens sammansättning uppfyller kraven.
- LAG-gruppens ordförande: Birger Petersson
- Verksamhetsledare: Tommy Svensson.

3.4.2 Carpe Mare

Hänt under året

2007 – ja så har det sista året av projektverksamhet i Carpe Mare passerat. Det sista beslutsmötet i Stora LAG är genomfört. Slutet på Carpe Mares seglats har obönhörligen kommit närmare – men med det har också möjligheterna att fortsätta i något nytt klarnat. Därför har året kännetecknats dels av att avsluta många bra projekt varav några faktiskt håller på också en bit in på 2008 men också att berätta om Carpe Mare, alla goda erfarenheter och framgångsrika projekt. Eftersom landsbygdsprogrammet för kommande programperiod har startat under året, och där LEADER som metod kommer att ha en viktig roll, har Carpe Mare sett det som sin uppgift att överföra så mycket kunskap som möjligt till Länsstyrelsen som ansvarig myndighet och till det kommande LEADER-området Terra et Mare. Sådan kunskapsöverföring skedde också vid Jordbruksverkets stora konferens inför starten av Landsbygdsprogrammet. Året avslutades med mycket planering inför den egna konferensen om landsbygdsturism som gick av stapeln i början av 2008.

Om verksamhetsåret 2001 kännetecknades av mobilisering, organisation och återuppbyggnad av partnerskapet så var 2002 året då beslutsprinciper drogs upp, många bra projektbeslut togs och vi kände att vi fick fart framåt. Under 2003 ökade tempot och vi tog många beslut, ett par projekt blev nästan klara och en deltidutvärdering genomfördes. 2004 har varit eftertankens år då sju projekt slutredovisades och vi fortsatte att ta nya projektbeslut och, med deltidutvärderingen i botten, började blicka in i framtiden efter 2006. Under 2005 kunde Carpe Mare kvittera ut positiva resultat där vårt sätt att arbeta hade visat sig framgångsrikt. Under 2006 tecknande vi in de sista projektmedlen (inklusive nya tillskott) och genomförde den viktiga kvalitativa utvärderingen som blev klar i början av 2007. Och mycket riktigt, under 2007 tog vi fasta på utvärderingen och genomförde det mesta den rekommenderade. Vi fick också tillgång till ytterligare projektmedel och kunde därför fatta några projektbeslut till. Många projekt avslutades och vi berättade, och berättade, och berättade om alla erfarenheter. Detta kommer att fortsätta under 2008. I slutet av 2008 ska Carpe Mare-skutan huggas upp för gott men det kommer att ske då lasten är bärgad och alla erfarenheter förts vidare, bland annat i det nya LEADER-området Terra et Mare som nu börjar sin resa. Till dess har Carpe Mare-skutan alltså flaggan i topp!

Möten

med Lilla LAG

Lilla LAG har hittills träffats 8 gånger under 2007. Det har skett följande datum:

med Stora LAG

Under 2007 har Stora LAG haft möten endast tre gånger. Det fjärde mötet, som var planerat till 5 december, ställdes in då alla projektmedel var in-tecknade och det alltså inte fanns några nya projekt att fatta beslut om. Stora LAG hade sina möten:

med Beredningsgrupper

Beredningsgruppernas uppgift är att bereda varje projektansökan inför beslutsmöte med Stora LAG. Från början hade LAG fem beredningsgrupper, en för varje åtgärd inom planen. Eftersom projekten inte fördelats jämt mellan dessa åtgärder hade vissa beredningsgrupper haft mycket att göra medan andra hade ganska lite att göra. Detta påpekades i halvtidsutvärderingen som genomfördes 2004. Som ett resultat av detta slogs de fem

beredningsgrupperna samman till två. Beredningsgrupperna sammanträder i anslutning till Stora LAG:s beslutsmöten. Ca 3 veckor innan mötena med Stora LAG skickas de inkomna ansökningarna som ska behandlas till samtliga ledamöter i hela LAG.

med projekten

2007-03-12 hade Carpe Mare en utvecklingsdag med projekten. Den var givande som sådan men det var svårt att hitta gemensamma behov i de projekt som varit aktiva under 2007. Därför har vi valt att inte upprepa konceptet med en gemensam dag utan istället försökt stödja projekten enskilt.

med skärgårdsutvecklarna

Några separata möten med skärgårdsutvecklarna har vi inte haft under 2007. Däremot har de som vanligt varit kallade till Stora LAG:s möten. Kansliet har dock haft mycket individuell kontakt med de skärgårdsutvecklare som fortfarande varit i tjänst.

Övriga möten

Den 25 januari anordnande Jordbruksverkets ett seminarium om Landsbygdsprogrammet inför dess start. Seminariet hölls på Elmia i Jönköping och uppslutningen var stor. Carpe Mares verksamhetsledare höll, under Jordbruksverkets programpunkt, ett seminarium om hur LEADER-metoden tillämpats i Carpe Mare.

Kansliet har också som vanligt deltagit på gemensamma möten med Glesbygdverket, Jordbruksverket och Svenska LEADER-nätverket.

Programmet

Beslutade projekt

Under året har LAG tagit beslut om endast två nya projekt, nämligen:

L02-091 Ellösparken Navigation Center

L02-094 Navigare (en förstudie till det som kommer att heta *Oceanum*)

Utöver dessa två nya projekt har LAG också fattat ett flertal tilläggsbeslut för pågående projekt.

I och med tredje beslutsmötet 2006 in-tecknande LAG alla faktiska medel som då fanns att tillgå i Carpe Mare-programmet. Totalt uppgick den beslutade finansieringen då till nästan 114 300 000 kronor. Därefter har ett tillbakaflöde av ej utnyttjade medel samt ytterligare EU-medel möjliggjort projektbeslut på nästan 3 miljoner kronor under 2007. När programmet avslutas kommer det egentligen inte att vara intressant att veta hur mycket projektfinansiering LAG:s beslut omfattar. Det intressanta kommer att vara hur mycket finansiering som använts i projekten samt hur Carpe Mare har lyckats växla upp den svenska, offentliga grundfinansieringen som utgjorde en förutsättning för Carpe Mare att påbörja sin verksamhet. Svaret får vi först när alla projekt är avslutade. Först då vet vi vilka finansieringar som tillkommit ”på vägen”. Det ser dock mycket positivt ut.

När Carpe Mare startade hade man visserligen lov till ett program med en projektfinansiering omfattande ca 89 miljoner MEN man hade bara svensk offentlig finansiering för ett program som skulle kunna omfatta 67 miljoner. Genom kreativ finansiering av respektive projekt och en föredömlig vilja till samverkan från våra offentliga medaktörer, vars medfinansiering är ett villkor för att erhålla finansiering från EU, räknar vi med att finansieringen kommer att vara fördubblad när programmet avslutas. Detta är ett

resultat av en hög medvetenhet hos Carpe Mares parter om de fördelar LEADER-metoden har i det lokala utvecklingsarbetet. De offentliga aktörerna har ofta agerat som projektägare för att på det sättet lösa projektens likviditet. Detta har visat sig vara en mycket framgångsrik arbetsmetod som vi vill förespråka även för framtiden.

År 2004 avslutades sju projekt: L02-005, 014, 024, 026, 029, 030, 032.

År 2005 avslutades tio projekt: L02-002, 004, 007, 009, 012, 018, 028, 035, 039, 043.

År 2006 avslutades tretton projekt: L02-001, 021, 022, 027, 036, 046, 052, 053, 055, 056, 065, 074, 077.

År 2007 avslutades 15 projekt: L02-020, 033, 034, 040, 045, 047, 049, 050, 057, 059, 062, 063, 076, 079, 084.

Under 2008 kommer resterande 18 projekt; L02-003, 010, 015, 025, 031, 042, 061, 066, 068, 069, 071, 080, 082, 083, 085, 087, 091, 094 att avslutas.

Under 2007 slutredovisades SISU-projektet L02-049. Detta projekt föregicks av förstudien L02-043 som avslutades 2005. Projektägare var LAG Carpe Mare men administrativt låg projektet hos SDN Styrso med Ylva Eckerstein som projektledare och Frida Barrett som projektsamordnare. Projektets verksamhet avslutades 2006 och slutrapporten sammanställdes i början av 2007.

Varje år nominerar LAG Carpe Mare ett av sina projekt till Årets LEADER, en nationell kampanj ledd av Svenska LEADER-nätverket. Här får varje LEADER-område en möjlighet att lyfta fram ett projekt som man av olika skäl uppfattar som särskilt lyckat och framgångsrikt. Dessa projekt är utförligt presenterade på Svenska LEADER-nätverkets hemsida www.leaderplus.se.

Till Årets LEADER 2003 nominerades L02-034 Tillgänglig västkust

Till Årets LEADER 2004 nominerades L02-050 Lusten till Kusten

Till Årets LEADER 2005 nominerades L02-061 Saltängslamm (som kom på en hedrande delad andraplats i den nationella uttagningen)

Till Årets LEADER 2006 nominerades L02-087 Pater Noster (som också det kom på en delad andraplats i den nationella uttagningen.)

Vi kan också notera att både Saltängslamm och Pater Noster har valts ut av kommissionens representanter att bli LEADER - Best Practise.

Indikatorerna mäter på ett sätt resultaten i projekten. Inför programstarten gjordes en budget, för varje ansökan får man specificera vad man förväntar att det aktuella projektet ska uppnå och vid slutrapporteringen anges ett utfall. Utfallet framgår alltså inte förrän slutrapportering är gjord. Nedanstående utfall omfattar alltså 45 avslutade projekts resultat. Uppgifterna är hämtade ur databasen Palombian. De programspecifika (horisontella) indikatorerna är markerade med grått.

Carpe Mare har fortlöpande, sedan programstart, uppdaterat STINS. Alla projekt har varit registrerade i STINS innan beslut hos SJV under hela programperioden. Denna tjänst köper Carpe Mare av Länsstyrelsen i Västra Götaland. Möjligheterna att använda STINS för uppföljning är begränsade.

Carpe Mare har sedan 2004 registrerat samtliga projekt i en databas som från början utvecklades för LEADER+ Smålandsgruppen. Denna databas ger möjlighet att på ett mycket tydligt sätt se hur olika finansiärs medel har disponerats och var projekten geografiskt är

verksamma. Nu i slutfasen är detta mycket värdefull information. Samtliga Carpe Mares projekt är registrerade i Palombian.

Carpe Mare har valt att inte arbeta med leader-checkar på LAG-nivå, bland annat för att det administrativt är krävande. Däremot har skärgårdsutvecklarna arbetat med att ge mindre startstöd för lokala projekt. Dessa stöd har bestått av kompetens, nätverk och pengar.

Arbetet med den offentliga medfinansieringen fungerar friktionsfritt i förhållande till kommunerna. Man är välvilligt inställd till att förskotta dessa medel och vi returnerar tydliga uppföljningar.

Problemen med de öronmärkta medlen som Näringsdepartementet betalar ut till Carpe Mare via Västra Götalandsregionen är lösta eftersom de är utbetalade till Carpe Mare. Övrig medfinansiering från Västra Götalandsregionen har under 2005, av Regionutvecklingsnämndens kansli fastställts till 2 200 000 kronor exkl. förut utbetalda medel såsom utvärderingskostnader etc. Försök att rekvirera dessa medel under 2006 och 2007 har misslyckats. Motiveringen är att Carpe Mare inte förbrukat de öronmärkta, i förskott utbetalda medlen. Under kv. 1 2008 rekvirerade dock Carpe Mare 1 000 000 kronor (av ovanstående 2,2 milj.) från VGR.

När Carpe Mare påbörjades förelåg ett glapp mellan den offentliga medfinansiering som krävdes, för att utnyttja hela den ekonomi som tilldelats Carpe Mare, och den offentliga medfinansiering som Carpe Mare hade blivit lovad. Detta glapp var på ca. 9 miljoner kronor. Det har gått mycket bra att hitta ny medfinansiering för att minska detta glapp. Vid årsskiftet 2002/2003 var glappet ca 3 miljoner. Vid årsskiftet 2003/2004 var glappet halverat till ca 1,5 miljoner kronor. Vid årsskiftet 2004/ 2005 var glappet borta. Idag ligger den svenska offentliga finansieringen på nästan 16 miljoner över den nivå Carpe Mares startade med. Och då kvarstår projekt som i sin slutredovisning kommer att ha med stora belopp av offentlig medfinansiering. Carpe Mare har helt enkelt varit mycket framgångsrikt i att, genom att vara en attraktiv samverkanspartner, få fram offentlig medfinansiering till sina utvecklingsprojekt.

Detta innebär också att vi kunnat ta emot de extra EU-medel som kommer genom korrigeringen av valutakursen från 8.50 till 9.00 kronor, en s.k. indexhöjning samt genom omfördelning mellan LEADER-grupperna utan att behöva ta fram ytterligare svensk offentlig medfinansiering.

Under året har flera olika enskilda informationsåtgärder genomförts. Det har varit olika former av presentation av Carpe Mare och LEADER+. Även skärgårdsutvecklarna har informerat om sina respektive verksamheter och om Carpe Mare i allmänhet.

Vi hade som mål inför 2005 att hemsidan, www.carpemare.nu, skulle få en centralare roll i informationsarbetet. Detta var en punkt som halvtidsutvärderingen också pekade på.

Hemsidan är idag aktuell genom ständig uppdatering, intressant genom ny typ av information etc. Den är ombyggd så att uppdatering och förändringar idag kan ske enkelt direkt från kansliet. Vi har också utan extra kostnad kunnat erbjuda det nya LEADER-området Terra et Mare plats på hemsidan under deras mobilisering.

Ett nyhetsbrev via mail produceras av kansliet och ges ut en gång i månaden till LAG, projektledare, skärgårdsutvecklare samt andra intresserade.

I sammanhanget måste också projektet Pater Noster lyftas fram. Genom att det blev så exponerat externt fick också LEADER och Carpe Mare möjlighet att nå ut med sitt budskap. Projektet har varit mycket värdefullt i detta sammanhang.

Tillgängligheten på kansliet är också en viktig del i informationsarbetet. Trots den relativt lilla personalstyrkan är tillgängligheten mycket god, mellan minst 8 – 17 varje vardag. Ringer man till något av kansliets telefonnummer kan man alltid lämna meddelande om ingen kan svara för tillfället.

Många kontakter via telefon och e-post tas och kansliet försöker hänvisa vidare sådana frågor som inte primärt berör Carpe Mare.

Inför den nya programperioden har Carpe Mare på olika sätt ställt sig till förfogande som informationsgivare och erfarenhetsförmedlare. Ett exempel var när ordföranden Inger Blixt och lagledamoten Kerstin Mark informerade i Kiruna inför presumtiva LEADER-områden om goda erfarenheter från LEADER+. Detta med att sprida viktiga erfarenheter är och förblir en väsentlig uppgift för alla LEADER-områden, både nu och i framtiden.

Kansliet har under året bestått av Ingemar Rosén (100%) samt Ulrika Holmgren (100%). Det är ett litet kansli i förhållande till andra LEADER-områden. Det är på många sätt bra bland annat eftersom Carpe Mares administrativa kostnader hamnar en bra bit under de av Glesbygdsverket uppsatta maxgränserna. Därför har Carpe Mare sluppit att säga upp personal under 2007, vilket flera andra LEADER-områden med större kanslier tvingats göra. Nackdelen är dock att kontoret genom sin litenhet, är sårbart. Kontoret ligger i Göteborg, på Länsstyrelsen. Detta har varit bra, inte minst i år då Länsstyrelsens landsbygdsenhet i sitt arbete med nya landsbygdsprogrammet lätt kunnat ta del av information från Carpe Mare.

Vad gäller arbetsuppgifterna har dessa förskjutits – från att stödja riggning av projekt och arbeta fram metoder och system för det administrativa arbetet mot det resurskrävande uppföljningsarbetet (rekvisitioner etc.) och projektutvärdering, avrapportering, erfarenhetsutbyte etc. Dessutom har uppgiften att föra över erfarenheterna till ett nytt LEADER-partnerskap i kommande programperiod varit viktig. Där har också verksamhetsledaren varit aktiv inom det Svenska LEADER-nätverkets informationskampanj inför den nya programperioden samt stöttat Länsstyrelsen i Västra Götaland med LEADER-mobiliseringen i länet.

Ingemar Rosén har under året fungerat som LAG-gruppernas ledamot i Svenska LEADER-nätverkets arbetsutskott samt är ledamot i övervakningskommittén för strukturfondsprogrammet Mål2 öarna. Han ingår också i Glesbygdsverkets Skärgårdsforum.

När Carpe Mares ansökan lämnades in var fördelningen män/ kvinnor jämn – 21 kvinnor och 21 män. Strävan har varit att kvinnor LAG ersätts med kvinnor och män med män. Eftersom det, enligt stadgarna, är respektive aktör som utser ersättare om en LAG-ledamot slutar kan vi inte styra vem den nya ersättaren blir. Trots en hög medvetenhet om frågan kan vi idag konstatera att gruppen aktiva LAG-ledamöter inom Carpe Mare består av 18 män och 8 kvinnor. Detta faktum har diskuterats i LAG och vi försöker påverka nya utnämningar så mycket som möjligt.

LAG har tre ungdomsplatser som har varit svåra att ha besätta. Arbetet med att få fram ersättare har pågått under hela programperioden. Idag är ingen av platserna besatta. Inom Carpe Mare-området finns några aktiva ungdomsarbeten i form av ungdomsfullmäktige och liknande. Carpe Mare har inte lyckats få dessa grupper att intressera sig för ett arbete utanför respektive kommungräns.

Carpe Mare har haft två större projekt som är avslutade (L02-007 och 032) och ett som pågår (L02-080) med uttalad ungdomsinriktning. Dessa projekt har olika inriktning och har varit framgångsrika på olika sätt. Tyvärr har det ändå saknats intresserade som velat delta i det LEADER:s nationella ungdomsnätverk.

De aktiva i LAG fördelar sig så här mellan parterna:

10 från offentliga parten

11 från den privata sektorn

5 från den ideella sektorn

Utöver den miljökompetens som finns hos de olika ledamöterna i LAG finns även en speciell plats i LAG för en representant från Länsstyrelsens miljövårdsenhet. Den platsen är för tillfället vakant.

I detta sammanhang bör dock påpekas att flera ledamöter lika gärna hade kunnat representera en annan part. Eftersom vi i Carpe Mare försökt skapa en kultur som inte gör skillnad på eller misskrediterar någon speciell part tänker vi, i vårt löpande arbete, inte så mycket på denna indelning i tre parter. Det har helt enkelt varit viktigare för varje enskild LAG-ledamot att se till den lokala utvecklingen i stort och inte till enskilda intressen för den part man representerar.

Enligt bedömningar kommer projekten klara av att hålla vad de lovat i sina ansökningar vad gäller indikatorer. Ett problem är att vi får in indikatorerna i statistiken först vid slutredovisningen. Därför ligger de resultat som kommer att uppnås i de 18 pågående projekten inte med i statistiken. LAG har dock inhämtat en uppskattning av slutresultatet även i dessa projekt och då ser läget mycket gott ut. Möjligen kommer vi inte att uppnå alla indikatorer som har med ungdomar att göra. För aktuellt läge hänvisar vi till våra databaser – STINS eller Palombian.

Vi har kunnat konstatera att projektmedel löpande återförts från projekt som vid slutrekvisitionen inte utnyttjat hela sin budget. Många EU-program, t.ex. Mål 2 öarna räknar med att ca 10% av beslutade medel återförs. Många program överintecknar därför sina medel i motsvarande grad för att kunna utnyttja så mycket finansiering som möjligt. Detta har även Carpe Mare gjort även om det skett i mindre omfattning. Under året tog man dock ett strategiskt beslut genom att utöka åtgärd 1:6 med 1,5 miljoner kronor. Detta beslut fanns det inte finansiering till vid beslutstillfället men tanken är att OM medel återförs under slutfasen av programmet så skall Carpe Mare kunna utnyttja dessa medel i t.ex. informationsverksamhet.

Det forum som Stora LAG utgör i Carpe Mare är en mycket viktig plattform för att nå framgång i arbetet. Ett exempel är LAG:s dokumenterade diskussioner om principer som varit till avgörande hjälp för kansliet när diskussioner om huruvida Carpe Mare kan stödja ett projekt eller ej uppstått. Bredden och kunskapen i LAG är en mycket bra kvalitet hos hela Carpe Mare som vi bör slå vakt om. Halvtidsutvärderingen betonade den viktiga utmaningen i att utveckla LAG Carpe Mare som det utmärkta och användbara forum det var och är.

Carpe Mare har nått långt och kommer att nå längre. Nu är det avgörande att ta vara på alla erfarenheter. Intresset för detta är gemensamt för alla parter, både gamla i Carpe Mare och nya i Terra et Mare. Vi är rustade för att ta vara på vår framtida utveckling.

Horisontella mål

Jämställdhet speglas genom den programspecifika indikatorn där det inför varje projektbeslut ska anges om det bidrar till/inverkar positivt på jämställdheten.

Ökad sysselsättning mäts genom såväl den programspecifika indikatorn nya arbetstillfällen för män, nya arbetstillfällen för kvinnor som via den planspecifika indikatorn nya företag ledda av män, nya företag ledda av kvinnor, nya företag ledda av ungdomar. Flera projekt har som inriktning att skapa förutsättningar för ökad sysselsättning och har detta som en identifierad effekt efter projekttidens slut.

Integration mäts inte genom några indikatorer. Miljö mäts genom både program- och planspecifika indikatorer.

Ungdomsengagemanget hanteras bl.a. genom den planspecifika indikatorn antal nya arbetstillfällen för ungdomar, antal ungdomar som deltar i nätverk som skapats via Carpe Mare-projekten. Ett projekt har explicit haft ungdomar som målgrupp.

Planspecifika indikatorer

Planspecifika indikatorer	Måttenhet	Förväntat resultat	Utfall efter projektslut (projekt från programstart t.o.m. 31 dec 2007)
Nya företag	Antal tot.	77	62
	-varav kvinnliga	25	37
	-varav manliga	24	15
	-varav ungdomsföret.	28	10
Nya arbetstillfällen	Antal totalt,	150	191
	- Varav för kv	58	106
	-varav män	57	69
	-varav ungdomar	35	16
Nätverk	Antal	50	177
Miljövårdsinsatser	Antal projekt	4	19
Nya produkter	Antal	0	116
Utbildningsprogram/föreläsningar	Antal tot.	1500	2291
	-varav kvinnor	500	1286
	-varav män	1000	1005
Nya transportlösningar	Antal	5	12

Carpe Mare				
Budgetutrymme EU-medel	Andelen	Andelen	Uppfyllelse av n+2	Utbetalt av hela
Totalt, hela perioden, SEK	beslutade medel	utbetalda medel	t.o.m. 2007 (procent)	programmet (procent)
28 137 303	29 281 680	22 881 780	106	81

Akkumulerade uppgifter fr o m 2000-07-01 t o m 2007-12-31. De grupper som i n+2 kolumnen har 100 procent och uppåt har uppnått n+2 målet för 2007.

- LAG-gruppens sammansättning uppfyller inte kraven.
- LAG-ordförande är Inger Blixt.
- Verksamhetsledare är Ingemar Rosén.

3.4.3 Leader+ Gotland

Ideella föreningen Leader+ Gotland bildades 2001 för att driva EU:s leaderprogram på Gotland. Ledamöter i en lokal aktionsgrupp, LAG, utsågs och en leaderplan utarbetades. Formellt godkändes LAG för Gotland som deltagare i Leader+ programmet av Glesbygdsverket den 4 juli 2001.

Målsättningen med programmet är att skapa nya försörjningsmöjligheter och livskvalitet i en landsbygd under stark förändring, genom att medverka till att förbättra förutsättningar för nya såväl som befintliga arbetstillfällen. Detta ska ske genom att utnyttja den stora mängd genuina lokala resurser som finns på Gotland i samverkan med ett starkt lokalt engagemang.

Det tema som LAG för Leader+ Gotland valt är ”Öka värdet i lokala produkter, inbegripet tjänster, särskilt genom att i samverkan underlätta för mindre företag att få tillgång till marknaden”.

Ett Leader+ projekt ska genomföras enligt ett arbetssätt som kännetecknas av följande inslag: *Lokal förankring, Underifrånperspektiv, Nyttänkande, Överförbarhet och Nätverkande.*

Föreningen

Medlemmar i föreningen

Medlemmar i Leader+ Gotland ideella förening kan vara ideella föreningar, organisationer, myndigheter, företag och enskilda som värnar om landsbygdsutveckling. Under 2007 har följande organisationer varit medlemmar i föreningen: Högskolan på Gotland, Länsbyggerådet, Gotlands Turistförening, Gotlands Idrottsförbund, Gotlands Kommun, Gotlands läns Hushållningsällskap, Lantbrukarnas Riksförbund Gotland, Gotlands Fornvänner, Länsstyrelsen, Coompanion Gotland, Gotlands Ekologiska Odlare och LO-distriktet Gotland. Vid årets utgång är 38 enskilda medlemmar registrerade.

LAG, Lokal Aktions Grupp

LAG har under året haft sex möten. I september gjordes i samband med mötet en utvärdering av LAG:s arbete, Katarina Struwe Orleifsson höll i trådarna under processen. Årets sista möte hölls i Visby och efter mötet avnjöts ett julbord och underhållning av Bacci Bröder och Ainbusk på Visby Strand.

Under mötet i november deltog projektledare Per Jobs (Ekoön Furillen) och Thomas Persson från Länsstyrelsen för att presentera en utökning av projektet som innebär att även Gotska Sandön kommer att utvecklas till ett ekofiskområde.

Under året har LAG fattat beslut om 18 projekt varav 12 beviljats medel. Av dessa 12 projekt avser 5 en utökning av budget i pågående projekt. Läs om projekten under rubrik ”Projekten”.

Ideella föreningen Leader+Gotland genomförde sin årsstämma den 27 mars på Suderbys Herrgård, med 24 personer närvarande. Hilding Norrby, f d LAG-ledamot svingade klubban med den äran. Tre nya ledamöter invaldes, fyra avgick. Konstituerande möte hölls den 11 april.

LAG har en sammansättning av representanter från den ideella sektorn, den offentliga sektorn samt näringslivet. Över 50% av ledamöterna skall representera ideell sektor. Inom LAG skall finnas sakkunskap inom områdena hållbar utveckling och jämställdhet. Två ledamöter bör vara under 25 år och jämn könsfördelning eftersträvas. Under 2007 har LAG haft följande sammansättning:

Namn	Reprecenterar	Sektor	Ansvarsområden
Jan Ekdahl	LRF Gotland	Näringsliv	Insatsgruppen
Rickard Elgán	Högskolan på Gotland	Offentlig	Projektgruppen
Marie Barck	Enskild medlem	Ideell	Projektgruppen
Kenneth Eckard	Kooperativ utveckling	Ideell	
Eva Gahnström	Länsbygderådet	Ideell	Insatsgruppen, miljöansvarig
Stig Hansson	Länsbygderådet	Ideell	Ordförande
Erica Henningsson	Enskild medlem	Ideell	Projektgruppen, ungdomsrepresentant
Maj-Britt Henriksson	Gotlands kommun	Offentlig	Projektgruppen
Mats Jansson	Gotlands turistförening	Näringsliv	
Bengt Jönsson	Enskild medlem	Ideell	Guldpengens styrelse
Åke Kahlbom	Gotlands Idrottsförbund	Ideell	Projektgruppen
Kenth Lindqvist	LO-distriktet	Näringsliv	Projektgruppen
Ola Lindvall	LRF Gotland	Näringsliv	Projektgruppen
Göte Niklasson	Enskild medlem	Näringsliv	Projektgruppen
Kjell Norman	Länsstyrelsen	Offentlig	Insatsgruppen
Gunnar Norrby	Enskild medlem	Näringsliv	Projektgruppen
Mats Pettersson	Hushållningssällskapet	Ideell	Insatsgruppen
Eva Nypelius	Gotlands kommun	Offentlig	
Ann-Sofie Olsson	Gotlands Idrottsförbund	Ideell	Projektgruppen
Ann-Charlotte Pettersson	Enskild medlem	Ideell	Projektgruppen, ungdomsrepresentant
Lena Thalin	Enskild medlem	Ideell	Insatsgruppen
Jörgen Wessman	Enskild medlem	Ideell	Insatsgruppen
Inga-Maj Åkerblom	Enskild medlem	Ideell	Insatsgruppen, jämställdhetsansvarig

Arbetsutskott

Arbetsutskottet har under året hållit 9 möten. LAG har delegerat till arbetsutskottet att besluta om delprojekt inom ramprojekten Lyckoslanten och Vidgade vyer - Hand i Hand. 20 lyckoslantansökningar har behandlats under året, varav 16 beviljats stöd med 15.000 – 50.000 kronor. Mer om projekten kan du läsa under rubrik ”Projekten”.

Arbetsutskottet består tillsvidare av följande personer:

Stig Hansson, ideell sektor, ordförande i LAG

Kjell Norman, offentlig sektor, vice ordförande i LAG

Mats Jansson, näringslivssektorn

Jan Ekdahl, näringslivssektorn

Ann-Charlotte Pettersson, ideell sektor

Projektgrupp

Projektgruppen som har som uppgift att bereda projektärendena har under året haft åtta möten. 16 projekt har beredts av projektgruppen och skickats vidare för beslut i LAG.

Projektgruppen har under året haft följande sammansättning; Rickard Elgán, Maj-Britt Henriksson, Åke Kahlbom, Kenth Lindqvist, Ola Lindvall, Göte Niklasson, Gunnar Norrby, Ann-Sofie Olsson, Ann-Charlotte Pettersson, Marie Barck och Erica Henningsson. Mer om projekten kan du läsa under rubrik "Projektet".

Insatsgrupp

Insatsgruppen har som uppgift att arbeta med interna strategiska frågor inom Leader+ programmet. Under 2007 har insatsgruppen ansvarat dels för den utvärdering av LAG som genomförts i tre steg och dessutom den tryckta presentationen som håller på att tas fram när det gäller genomförda projekt, läs mer under rubrik "Verksamhet 2007". Gruppen har under året haft 2 möten och följande personer har ingått i gruppen; Kjell Norman, Inga-Maj Åkerblom, Lena Thalín, Eva Gahnström, Jörgen Wessman och Mats Pettersson.

Ungdomsverksamhet

Ungdomsverksamhet har främst bedrivits inom ramprojektet Guldpengen. Följande personer har under 2007 varit ledamöter i styrgruppen för Guldpengen:

Tobias Gustafsson, Erica Henningsson, Bengt Jönsson, Stellan Larsson, Ann-Charlotte Pettersson och Hjalmar Söderlund.

Detta år genomfördes enbart 7 styrgruppsmöten, vilket varit färre än normalt.

Verksamheten 2007 var i huvudsak inriktad på avslutning av projektet. Endast ett par projektansökningar behandlades under början av året. Alla enskilda projekts slutredovisningar och slutrapporter har rapporterats in till styrgruppen och kansliet. Guldpengen upphörde i stort den sista september. Efter detta har enbart arbetet varit inställt på att en sammanställa slutrapport, som finns att tillgå på Leader+ Gotlands Kansli.

Kansli

Leader+ Gotland har sin verksamhet förlagd till Lövsta Landsbygdscentrum, där ett kansli finns. Bemanningen under 2007 har varit Annelie Söderström, verksamhetsledare (100%), Karin Wibom, administration och ekonomi (100%), Olof Berglund, projekthandledare och projektledare för insatsområde 2-projekt (50%).

Valberedning

Vid årsstämman i mars valdes följande personer att utgöra valberedning;

Roger Lundberg, näringslivssektorn, sammankallande

Peranders Sandström, offentlig sektor

Alf Löfqvist, ideell sektor

Revisorer

Ordinarie revisorer har varit ;

Barbro Hallgren, Gotlands revisionsbyrå

Börje Lundberg, utsedd av Gotlands kommun

Ersättare, ej namngiven, Gotlands revisionsbyrå

Övrig representation

Stig Hanson representerar ordförandegruppen i Leader+ i övervakningskommittén (ÖK) för det nationella leaderprogrammet. Stig är även Leader+ Gotlands representant i Regionala partnerskapet och dess landsbygdsutvecklingsutskott. Ann-Sofie Olsson är Stigs ersättare i partnerskapet. Olof Berglund representerar Leader+ Gotland i ALMI Gotlands innovationsråd. Vid framtagandet av Vision 2025 deltog tre LAG-medlemmar i olika arbetsgrupper. Stig Hansson i demokratigruppen,

Eva Gahnström i miljögruppen och Göte Niklasson i kommunikation- energi- och infrastrukturgruppen. Stig Hansson har också ingått i den grupp som arbetat fram strategin för Landsbygdsprogrammet för perioden 2007-2013.

Hänt under året

Prioriterade områden 2007 har varit: Uppföljning och utvärdering - Synliggöra projekten - Förvalta och utveckla lokala, nationella och internationella kontakter

Uppföljning och utvärdering

Under året har LAG genomfört en utvärdering i tre steg. Sammanställning av utvärderingen kommer att presenteras i en samlad publikation som kommer ut under våren 2008.

Noteringar från de tre stegen, se bilaga.

Steg 1 genomfördes under våren och LAG arbetade i grupper utifrån den sektor man representerar. I gruppen arbetade man utifrån 5 frågeställningar; Vad har arbetet i LAG tillfört mig som privatperson? Vad har du tillfört LAG? Vad har LAG-arbetet tillfört min organisation? Vad har min organisation tillfört LAG-gruppen? Vad grundar sig ditt ställningstagande kring besluten i LAG på?

Steg 2 i utvärderingen gjordes den 31 maj. Då träffades LAG för en omfattande genomgång och uppföljning av lokala planen för Leader+Gotland.

Steg 3 genomfördes i samband med LAG-mötet i Levide den 13-14 september. Där tog vi hjälp av Katarina Struwe Orleifson som processledare. Under dagen gick vi igenom vad som hänt under leaderperioden genom en att göra en "tidsresa", därefter satt vi oss i mindre grupper och diskuterade följande 9 teman:

Grupputveckling - Personlighetsutveckling - Kulturmöten – Projekten – Leadermetoden – LAG's mötesutveckling – Samhällsnyttan – Kansliet – Ungdom & Internationellt.

Projekten

Under året har 37 uppföljningar gjorts av projekt. Uppföljningen görs utifrån en intervju med projektet som tar ca 1 timme och till hjälp finns ett framtaget formulär. Vid en sammanställning av de 21 första intervjuerna kan vi sammanfatta följande;

Den genomsnittliga projekttiden har varit 25,3 månader projekten har haft en genomsnittlig budget på 1.237.410 SEK varav 13,5% varit outnyttjade när projektet avslutats.

Vi har också mätt graden av samverkan med andra parter, vilket visade att 67% av de tillfrågade hade mycket hög samverkan med de lokala näringsidkarna, 34% hade mycket hög

samverkan med bygdegårdsföreningar eller dylikt. Hög samverkan hade man med Gotlands Kommun (39%). De man samverkade minst med var Bank, Högskolan och den lokala skolan.

På frågan hur Leadermetodens 5 kriterier Lokal förankring – Trepartnerskap – Underifrånperspektiv – Nyttänkande – Nätverkande – Överförbarheten, fungerat i projekten svarade man på följande sätt:

Mycket bra har 67-73% av projekten svarat på samtliga 5 kriterierna.

På frågan vilken betydelse projektet hade för den egna bygden, fick vi följande svar;

	Stor förbättring	Viss förbättring	Ingen skillnad	Försämring	Kan ej svara	Ej tillämplig
Affärsmässighet	27	73	0	0	0	0
Samarbetsklimat	39	50	11	0	0	0
Kompetens	33	61	6	0	0	0
Framtidstro	33	56	11	0	0	0
Identitet	33	44	18	0	0	5
Integration	0	5	10	0	0	85
Entreprenörskap	22	62	11	0	0	5
Samhällsservice	5	17	45	5	0	28
Jämställdhet	0	28	56	0	0	16
Bevarande av naturvärden	22	22	28	0	0	28
Bevarande av kulturvärden	17	39	27	0	0	17
Kretsloppsanpassning	11	33	28	0	0	28
Ungdomars delaktighet	5	33	39	0	0	23

Hur har då projektet upplevt Leader, här följer lite ris och ros;

+ Bra stöd och smidighet vid redovisningarna	- Lång tid mellan ansökan och beslut
+ Leader+ har förståelse för projektens behov	- Mycket ”byråkrati” med redovisningar
+ Mycket bra personliga kontakter, LAG och kansliet	- Under startfasen av Leader+programmet rådde osäkerhet med rutiner och handläggning, turbulent med personalomsättning

- + Positivt med förekommande uppföljningar
- Otillräcklig information i startskede, gav problem senare
- Önskvärt med mera handfast stöd under projektet
- Faddern har inte varit synlig
- Problem med definition av t.ex ”underifrånperspektiv”

19 av de 37 projekten har fortsatt verksamhet efter projektets slut.

Hela utvärderingen kommer att presenteras i en publikation som kommer ut under våren 2008.

Synliggöra projekten

Som tidigare har vi genom pressreleaser informerat Gotlands press om de nystartade projekten. Vilket resulterat i större reportage om några projekt. Vi har också medverkat i evenemanget Årets Leader under Almedalsveckan vilket också uppmärksammades av media. Slite Ishall var ett av de fyra projekt som nominerats till finalen.

Dokumentation

Under hösten påbörjades en publikation som kommer att vara färdig under våren 2008. Innehållet kommer att spegla resultaten i projekten. Vi har delat in presentationen i följande teman:

Mat – Idrott – Miljö/Ekologi – Historia – Turism – Kultur – Ungdom – Teknik – Sockenutveckling – Samverkan

Kalas

Planeringen i samband med att vi avslutar Leader+ är i full gång och bland annat planeras ett KALAS där vi bjuder in alla projekt, politiker, finansärer och andra intressenter. Vid kalaset blir det stort fokus på projekten och presentationen av dessa kommer att synkroniseras med de teman vi använder i publikationen, se ovan.

En projektgrupp bestående av Annelie Söderström, Mats Jansson och Åke Kahlbom som är ansvarar för planering av KALASET.

Förvalta och utveckla lokala, nationella och internationella kontakter

Lokala

Ett antal informationsmöten genomfördes under mars/april i syfte att bilda en LAG-grupp för administration av Leaderprojekt under programperioden 2007-2013. Länsbygderådet i samråd med Länsstyrelsen stod för inbjudan.

Den årliga företagsdagen anordnades den 8 november på Wisby Strand. Ett fullmatat program hela dagen, med föreläsningar och utställningar. Dagen avslutades med buffé och prisutdelningar. Ett antal LAG-ledamöter sågs i vimlet.

Nationella

Den 21 februari träffade några representanter för olika LAG-områden jordbruksminister Eskil Erlandsson . Bland dem återfinns vår ordförande Stig Hansson.

Kommunalrådet i Kungsbacka kommun, Sixten Hallberg, gotlänning i förskingringen, besökte kansliet för att få information om Leader. Detta inför start av ett Leader-program i Halland.

Annelie Söderström medverkade vid två informationsträffar (23-24 april) i Västerbotten om erfarenheter av leaderprogrammet. Träffarna som initierats av länsstyrelsen och Glesbygdsverket var förlagda till Skellefteå och Lycksele.

Svenska Leadernätverket genomförde en konferens den 9-10 oktober i Örebro under namnet Land skall med LAG byggas. Konferensen utgjorde slutmöte för Leader+ och samtidigt en start av det som kommer efter Leader+ inom ramen för Lansbygdsprogrammet. Både gamla och nya leaderområden deltog i ett som vanligt fullspäckt konferensprogram. Från Gotland deltog Stig Hansson, Åke Kahlbom, Ola Lindvall, Kenneth Eckard, Annelie Söderström, Olof Berglund och Karin Wibom.

Annelie Söderström medverkade vid det nybildade nationella landsbygdsnätverkets utbildningsträff den 8 november på Rosenön utanför Stockholm, och pratade om vad trepartnerskapet inom Leader betytt för företagsutveckling på landsbygden.

Hans-Olof Stålgren och Gunilla Sandberg från kansliet för Svenska Leadernätverket kom till Gotland den 11 december för att säkra information i projektdatabasen. Svenska nätverket upphör vid årsskiftet.

Projektverksamheten

Projektbeslut 2007

Följande projekt har av LAG beviljats medel;

Moving Floor,

Moving Floor AB ska i samarbete med fyra landsbygdsföretag utveckla en monteringsanläggning för produktion Moving Floor. I samarbete med Dumfries och Gallowayområdet i Skottland ska projektet bygga upp en försäljningsenhet.

Eko-ön Furillen,

Per Jobs ska genom samverkan med bl a Fabriken Furillen, Rute Hembygdsförening och sportfiskare undersöka förutsättningar för att göra Furillen till en eko-ö med inriktning på jakt, sportfiske, eremitkojor, vandringsleder. I projektet ingår även att kommersialisera fiskevård och forskning. LAG beviljade en utökning i projektet att även innefatta en förprojektering av fisket på Gotska Sandön.

Webbversion MemoComai,

Comai AB skall i lokal samverkan utveckla en Webbversion av produkten MemoComai för att skapa ökade förutsättningar för en ökad användbarhet och för att nå en större marknad. Produkten har uppmärksammats i ett EU-projekt rörande den nya tidens elektroniska tjänster för personer med funktionsnedsättningar.

Biodling – inte bara en binäring,

Den nybildade föreningen, Gotlands Biodlares Ekonomisk förening, ska i projektet säkerställa honungsleveranser till föreningen och utöka antalet medlemmar. I projektet ska två ny produkt tas fram som provsäljs under augusti och i december. Under hösten ska två marknadsaktiviteter genomföras samt ska utbildningar för medlemmarna ges.

Gotland Ekobyportal,

Gotlands Ekobynätverk ska skapa en lättillgänglig och demokratisk plattform att samla människor, kunskap och idéer på. Portalens inriktning och intresseområden ska vara att samla personer intresserade av att aktivt verka för ett ökat ekoboende på Gotland genom att under projektet inhämta information och dokumentera ekologiska initiativ på Gotland, skapa en hemsida.

Förstudie Kooperativt boende 60+,

Föreningen SeniroForum Måsen, ska inför upphandlingen anlita en fackman som hjälper föreningen med upphandlingsunderlag.

Romariket,

Föreningarna Bildverk Gotland och Roma Kungsgård vill skapa förutsättningar för kulturhistoriska upplevelser genom att bl a tillverka rekvisita ; interiörer och kläder och utveckla menyer till de olika tidsepokerna samt starta historisk matproduktion med lokala råvaror.

Dessutom har följande projekt beviljats ytterligare medel; för tidigare beslutade projekt Webbversion MemoComai,Slite Ishall, RAM-projektet Lyckoslanten och Eko-ön Furillen,

Projektbeslut i RAM-projektet - Lyckoslanten

Stenhuggeri, visnings- och pröva-på-verkstad,

Linus Alfredsson ska undersöka förutsättningarna att skapa en visningsverkstad som en plattform för skapande och kommunikation.

Sudret i fokus,

Hoburgs Hembygdsförening ska marknadsföra Sudret som en intressant boende- och besöksregion.

Mooving Floor,

Moving Floor AB ska i samarbete med Svensk-Amerikanska Handelskammaren informera om självrengörande golv hos bl a 10 lokala handelskammare i USA.

Saluhall i Klintehamn,

Klintehamns företagareförening ska genomföra en fördjupad förstudie om möjligheterna att i Klintehamns gamla brandstation etablera en ”mini-saluhall” för lokala livsmedelsproducenter.

Stånga – idrottssocken,

Föreningen Gutnisk Idrott ska insamla material till utgivning av en bok om vad idrotten betytt och betyder för Stånga.

Bondeturism,

Nätverket Bondestugor ska i projektet skapa ett underlag för att utveckla konceptet ”Bondestugor” utifrån varje medlems behov, resurser och möjlighet att skapa tillväxt och lönsamhet i det egna företaget.

Öppet Ljugarn,

Företagarna ska göra en marknadsanalys, ta fram marknadsföringsmaterial och i samverkan mellan företag och föreningar genomföra Öppet Ljugarna under hösten 2007.

Resurscentrum Fårösund,

Bunge sockenförening initiera ett Resurscentrum i Fårösund genom att skapa samverkan mellan ideella krafter, näringslivet och offentlig verksamhet.

Sockenmöte norra Gotland,

Föreningen Utveckling Norra Gotland ska genomföra möten med sockengrupper på norra Gotland för att samordna utvecklingsprojekt.

Distribution Mat,

Produkt Gotland ska testköra ett distribution- och betalsystem för livsmedel.

Hovleden,

Föreningen ska länka samman södra och norra rid- och körleden, vilket innebär ytterligare 15 mil.

Nya fordonsbränslen,

Lövsta Landsbygdscentrum ska undersöka förutsättningarna för ett mera miljövänligt alternativ inom kollektivtrafiken.

Internationella idrottscamper,

Gotlands Idrottsförbund ska utarbeta ett ramprogram, ekonomisk kalkyl samt marknadsföringsplan och göra en besöksresa till Hessen i syfte att träffa ansvariga på Sportskolan för att sälja in en internationell ungdomscamp.

Kvarnar på Storsudret,

Hoburgs Bygdegårdsförening ska Inventera och dokumentera kvarnarna på Storsudret.

Affärsplan och projektering av Ull- och besökscentrum på södra Gotland,

Driftföreningen Gotlands Spinneri ska ta uppätta en affärsplan för ett framtida Ull- & besökscentrum på Sudret.

Projektbeslut i RAM-projektet – Vidgade Vyer Hand i Hand

Utbyte Skottland,

I projektet deltar ett tiotal landbrukare från Gotland och 19 från Skottland. Utbytet ska öka affärsmässigheten och inspirera till nya verksamheter som kan vara komplement till det traditionella jordbruket.

Utbyte Irland,

Syftet med projektet är att genom erfarenhetsutbyte mellan Gotland och Irland överföra kunskap och idéer för att utveckla nya produkter eller utöka sin marknad.

Memo Comai,

Comai AB skall med hjälp av en Patentbyrå göra en internationell patentansökan (PCT) för produkten Memo Comai för att en lansering inom EU skall vara möjlig.

Utbyte Galicien,

Coompanion Gotland ska stimulera medlemmarna i Regional Matkulturs gotländska medlemsföretag att satsa på att utveckla sina verksamheter i samverkan lokalt och transnationellt genom att besöka verksamheter i Galicien, Spanien.

Utbyte Polen

Syftet är att studera projekt med inriktning på upplevelseturism, särskilt medeltid samt att etablera kontakter med LAG-grupp i Polen för erfarenhetsutbyte.

Under året har Kansliet haft ett 10-tal möten runt om på ön för att informera om leaderprogrammet. Kansliet har också kontinuerligt skickat pressreleaser vilket resulterat i en hel del tidningsartiklar, många av dessa presenteras i denna verksamhetsberättelse.

Cirka 90% av projekten är avslutade och med i denna uppställning.

2007 har varit det sista verkliga verksamhetsåret för Leader+ Gotland. Insatserna har varit avslutningen på en framgångsrik period. Leader arbetet har medverkat till att skapa bättre förutsättningar för utveckling av både näringsliv, boende och kulturutbud på den gotländska landsbygden. De utvärderingar som har genomförts under programperioden visar att Leader och LAG-gruppen har bidragit till att skapats nya arbetstillfällen och olika typer av kompetensutvecklingsinsatser. Under hela programperioden har ett 50-tal personer deltagit i arbetet i LAG-gruppen och dess olika undergrupper (Guldpengen) I de olika projekt som har genomförts under hela perioden har många personer varit engagerade.

Under det gångna verksamhetsåret har även förberedelsearbetet för den nya Leaderperioden inletts.

Under våren medverkade LAG- gruppen, representerat av ordf. Stig Hansson i framtagandet av den regionala strategin för Landsbygdsprogrammet för Gotland för perioden 2007- 2013. Den regionala strategin pekar utifrån målen för utvecklingen av Gotland och den gotländska landsbygden ut ett antal strategier och insatsområden för den gotländska landsbygdens utveckling. Leadermetoden är även fortsättningsvis ett viktigt utvecklingsinstrument. Därför anordnade Länsstyrelsen i samarbete med Gotlands kommun tre informationsmöten för att redovisa förutsättningar för att bilda nya Leader områden. Länsbygderådet tog under hösten initiativet till att bjuda in olika intressenter för att ta fram ett program som underlag för en ansökan till länsstyrelsen om nytt leaderområde på Gotland. Ansökan lämnades de sista dagarna av 2007 och verksamheten beräknas starta innan sommaren 2008.

Det är med stor tillfredsställelse som vi på Leader + Gotland ser att det arbete som vi har bedrivit under 7 år får en fortsättning och vi önskar den nya LAG- gruppen lycka till i sitt framtida arbete.

Horisontella mål

De horisontella målen behandlas alltid i samband med en ansökan då en bedömning sker om projektet kommer att ha en positiv påverkan på miljö, jämställdhet och ungdomar. I samband med uppföljningen ska detta verifieras. Detta sker i samråd med kansliet som medverkar vid bedömningen. Någon särskild metod för detta har inte utarbetats.

Planspecifika indikatorer

Planspecifika indikatorer	Måttenhet	Förväntat resultat	Utfall efter projektslut (projekt från programstart t.o.m. 31 dec 2007)
Nya produkter och/eller marknader	Antal	3	11
Nya arbetstillfällen	Antal	30	12
Bevarade arbetstillfällen	Antal	3	11
Kampanjer/infoinsatser	Antal	9	92
Nätverk	Antal	2	28
Nya ungdomsföretag	Antal	0	1
Nya dagbesök/gätnätter	Antal	1885	2515

Gotland				
Budgetutrymme EU-medel	Andelen	Andelen	Uppfyllelse av n+2	Utbetalt av hela
Totalt, hela perioden, SEK	beslutade medel	utbetalda medel	t.o.m. 2007 (procent)	programmet (procent)
27 078 687	32 134 329	21 468 114	102	79

Akkumulerade uppgifter fr o m 2000-07-01 t o m 2007-12-31. De grupper som i n+2 kolumnen har 100 procent och uppåt har uppnått n+2 målet för 2007.

- LAG-gruppens sammansättning uppfyller kraven.
- LAG-ordförande är Stig Hansson.
- Verksamhetsledaren är Annelie Söderström.

3.4.4 Kärnan i Västra Götaland

Under 2007 har Kärnans arbete präglats av att både runda av pågående verksamhet samt informera och vara med i uppstarten av den nya programperioden som startat under 2007. Många nya LAG har varit nyfikna och velat ta del av de erfarenheter från praktiskt LEADER-arbete som Kärnan har.

Totalt var 45 projekt aktiva under 2007, vilket är 33 % av alla 136 beviljade projekt från starten 2001. De aktiva projekten under 2007 var inriktade på att maximera sina resultat och skapa en så hållbar grund som möjligt för att kunna fortsätta verksamheterna även efter projekttiden. Det var nästan dubbelt så många nya projektbeslut (samt utökning av pågående projekt), jämfört med projekt som avslutades under 2007. Detta tyder på en fortsatt hög kreativitet och vilja att göra ännu mer. Många har ansökt om att förlänga projekttiden för att hinna med planerade aktiviteter t.o.m. mars 2008, som är slutdatum för all projektverksamhet i Kärnan.

Ett nytt inslag i Kärnans verksamhet var tre konstprojekt som startade under 2007, vilka alla blivit mycket lyckade.

Den totala budgeten har uppgått till 117 mSEK, där så mycket som 42 % är privat medfinansiering (49 mSEK), vilket innebär ett stort lokalt engagemang från företag och föreningar i de olika projekten.

Denna verksamhetsberättelse är den näst sista för Kärnan i Västra Götaland, och är inriktad på att dra vissa slutsatser kring hur utvecklingen och insatserna fördelats inom området. Det återstående 30 projekt slutredovisar under våren 2008, varför resultat från dessa projekt inte kommer med i denna rapport.

Bakgrund

LEADER+ är ett av EU:s gemenskapsinitiativ som syftar till att hitta nya metoder för lokal utveckling. LEADER betyder ”Samordnade aktiviteter för ekonomisk utveckling på landsbygden”.

Grundtanken är att ett partnerskap, en lokal aktionsgrupp (LAG), i ett avgränsat geografiskt område, gör en gemensam utvecklingsplan och får medel och bemyndigande att genomföra den.

Endast de områden som gjort en gemensam utvecklingsstrategi och där ett trepartnerskap mellan ideell, privat och offentlig sektor har etablerats, har möjlighet att få bli ett LEADER-område.

Urvalet av LEADER-områden baserade sig 2001 på kvaliteten i de lokala utvecklingsplanerna (LEADER-planer). Det är sedan LAG, med representanter från ideell, privat och offentlig sektor, som beslutar vilka insatser som ska genomföras i området, genom att bevilja stöd till olika projektidéer.

Genom LEADER-metoden skapas hållbar lokal utveckling och framtidstro genom den dialog och samsyn som uppstår mellan föreningar, näringsliv och kommuner. Människor får inflytande genom engagemang. Ideella föreningar kan t.ex. genom att avsätta tid på något som de tror utvecklar sin bygd, få medel från EU, kommun och region för de kostnader som krävs för att genomföra insatsen. Det ideella engagemanget värderas och räknas med i den medfinansiering som krävs för att få del av EU-medel genom LEADER initiativet. Motsvarande gäller för om t.ex. kommunen vill vara aktiv och initiera olika

lokala utvecklingsinsatser, då den kommunala insatsen värderas och räknas som en del i medfinansieringen. Det förutsätter dock att näringsliv och/eller föreningar involveras i projektet för att få med den obligatoriska privata finansieringen (ca 40 %).

I Sverige finns det 12 LEADER+-områden som under 2008 avslutar sina EU-program. Det innebär dock inte att alla aktiviteter och initiativ som dragits igång genom alla projekt avslutar sin verksamheter utan dessa fortsätter att utvecklas. Under 2007 och 2008 startar en ny programperiod inom EU, och runt hela Europa pågår nu ett omfattande arbete med att starta nya LAG. Sverige räknar med att få ca 70 nya grupper där större delen av landsbygden kommer att ingå i något LEADER-område.

LEADER+, Kärnan i Västra Götaland omfattar sex kommuner, Alingsås (Bjärke), Vårgårda, Herrljunga (Kulling), Vara, Essunga och Grästorp. Med utgångspunkt från LEADER-planen har projekt beviljats under 2001-2008 som ökar sysselsättningen och stärker befolkningsutvecklingen.

Kärnans tema är ”Öka lokala produkter och tjänsters värde i synnerhet genom att via samverkan öka dess tillgång till nya marknader”.

Hänt under året

LAG

Under 2007 hölls fem LAG-möten där beslut fattades kring ekonomi, programmets inriktning, nya projekt samt utökning av pågående projekt. Dessutom genomfördes ett beslutsmöte på distans, via e-postprocedur i november.

Presidiet består av ordförande, Marianne Andersson samt vice ordförande, Elof Jonsson. Presidiet träffades tillsammans med verksamhetsledaren sex gånger för att förbereda LAG-möten, bereda ansökningar inför LAG, besluta om LEADER-checkar samt organisera och planera verksamheten.

Arbetsutskottet (AU) består av presidiet samt Leine Hallqvist, Ronnie Brolin och Ewa Vikingson.

De arbetar med övergripande frågor, uppföljning av resultat samt finansieringsfrågor och bereder dessa inför LAG. AU hade inte behov av att träffas under 2007.

Fr.o.m. årsmötet den 26 april hade LAG följande sammansättning:

Ordinarie

Offentliga representanter

Christine Flood, Herrljunga kommun

Stefan Svensson, Alingsås kommun

Leine Hallqvist, Essunga kommun

Anders Fasth, Västra Götalandsregionen

Ann-Britt Martinsson, vara kommun

Näringslivsrepresentanter

Marianne Andersson, Företagarna Vårgårda ordförande

Elof Jonsson, LRF vice ordförande

Per Gunterberg, Sparbanken

Christina Jonsson

Ronnie Brolin, ifocus ungdomsrepresentant

Ideella representanter

Lena Ranégie-Lindahl, Hela Larv ska leva

Morgan Svensson, Idrottsförening, Bjärke

Anders Rydén, Föreningar turism

Ewa Vikingson, Kullings gille

Christina Gunnarsson

Suppleanter

Offentliga

Karin Rodrick, Grästorp kommun

Kjell Karlsson, Vårgårda kommun

Lars-Erik Larsson, Västra Götalandsregionen

Näringslivsrepresentanter

Sofia Carlsson, Företagarna Grästorp

Ideella representanter

Hasse Lundmark, Larvs Intresseförening

Emma Hansson Miljökompetens

Av de ordinarie ledamöterna är det 7 kvinnor och 8 män, varav en är ungdomsrepresentant.
Det är

en jämn fördelning mellan ideell, privat och offentlig sektor, fem ledamöter från vardera.
Emma

Setterberg har bytt namn till Emma Hansson och innehar miljökompetens.

LEADER-kansli och personal

Kansliets lokaler på Stora Torget i Vara har fungerat väldigt bra, då det blivit som en mötesplats för projekten. I lokalerna har det under 2007 inhysts projektledare från:

- NärMat/Livsmedelsförädling i Kärnan (Mia Jonsson)
- VästgötaLandet (Ewa-Britt Filipsson, Johanna Andersson, Conny Hellstrand)
- Mjolk, Livsvillkor och TB3 (Lasse Prytz)
- Vara Horse Arena (Olle Ryegård och Diana Svensk)
- Village development plans (Maria Andersson)
- Vi bor på landet (Lovisa Johansson)
- Konstrika idéer (Rosmarie Larsson)

Detta har skapat synergieffekter och samarbeten som annars inte hade blivit av. Dessutom har det underlättat för de nya projektledarna att snabbt få ut information om deras projekt till olika nätverk, och aktiviteter har fått ett större genomslag.

Verksamhetsledaren Carin Alfredsson arbetar heltid och Lena Tillgren 80 %.

Spridning och information

LEADER-tidning

Under mars 2007 distribuerades den LEADER-tidning som blev en följd av den utvärdering som genomfördes under hösten 2006.

Syftet med tidningen var att

- på ett mer lättillgängligt sätt visa på de resultat som framkommit i utvärderingen samt sprida kunskap om vad LEADER är, till företag, finansörer och allmänhet.
- ge allmänheten en ökad tilltro till de insatser som gjorts inom projekten och förhoppningsvis påvisa nyttan av att offentliga medel satsas på innovativa utvecklingsinsatser.
- genom att visa på det som hänt, ge människor ny kraft och lust att fortsätta vara delaktiga i utvecklingen.

Det journalistiska uppdraget utfördes av Anders Egle och Elisabeth Klingberg, från Pratminus reportage i Göteborg och påbörjades parallellt med utvärderingen i november 2006. Tidningen blev 20 sidor, trycktes i 25 000 ex och distribuerades till hushåll och företag inom LEADER-området under första veckan i mars 2007.

Tidningen har varit mycket användbar och ett viktigt hjälpmedel när vi har varit ute och föreläst och spridit information till nya LEADER-grupper, och förmedlat en mer konkret bild av vad LEADER kan innebära.

Årets LEADER

”Årets LEADERprojekt” är en utmärkelse som varje år ges till det projekt inom det svenska LEADER programmet som bäst representerar LEADER-tanken. Alla tolv Leaderområdena i Sverige nominerar var sitt projekt inom sitt område och en jury utser slutligen vilket projekt som får den nationella utmärkelsen och resechecken på 10 000 kr.

”Årets LEADER” gick av stapeln under Almedalsveckan på Gotland den 12 juli i Visby.

Av totalt tolv nominerande projekt var fyra kvar i slutomgången för att uppnå utmärkelsen ”Årets Leader”. De fyra projekten från LEADER grupperna var ”Pater Noster” från Carpe Mare, ”Rådgivning Hälsingegårdar antikvarisk – affärsmässig” från Intryck Hälsingland, ”Slite Ishall” från Leader+ Gotland samt ”Kullings Kalvdans” från Leader+ Kärnan i Västra Götaland. ”Rådgivning Hälsingegårdar antikvarisk – affärsmässig” från Intryck Hälsingland vann utmärkelsen och de övriga fick en delad andraplats.

Årets LEADER fick stor uppmärksamhet och mediebevakning, vilket var syftet med hela arrangemanget. Marianne Andersson, Ronnie Brodin samt Carin Alfredsson representerade Kärnan tillsammans med Ewa Vikingsson och Christina Enudd från Kullings Kalvdans.

LEADER-konferens

Den 21 november anordnade Kärnan en konferens ”Från vision till verklighet – När bygden själv får bestämma” i Eggvena bygdegård. 10 projektpresentationer fick utgöra ett axplock av alla projekt som genomförts och visa på den bredd av verksamheter som startats, samt lite av de resultat och samarbeten som vuxit fram. Syftet med konferensen var att berätta om hur LEADER-metoden fungerar i praktiken, vilka framgångsfaktorerna varit och inte minst vilka fallgropar som bör undvikas.

I anslutning till konferensen fanns en utställning där flera projekt visade upp sig.

Konferensen vände sig till alla som drivit och medverkat i våra projekt, finansörer, politiker och organisationer m.fl., men också till alla nya LEADER-grupper som håller på att formeras.

Konferensen blev välbesökt med ca 110 deltagare.

Informationsinsatser

Kärnan i Västra Götaland har varit involverad i nationella och regionala diskussioner och informations spridning kring LEADERs arbetssätt och hur det kan tillämpas i det nya landsbygdpogrammet 2007-2013. Några LEADER-grupper, däribland Kärnan, bistod bl.a.

Jordbruksverket med råd kring utformningen av riktlinjer i det nya programmet. Kärnan i Västra Götaland har även deltagit i diskussioner med länsstyrelsen kring den regionala utformningen av nästa LEADER-period.

Kärnan har vid flera tillfällen delat med sig av erfarenheter på möten runt om i landet till nya LAG kring hur man arbetar enligt LEADER-metoden. Det har över lag varit ett stort intresse inför den nya programperioden som tagit en hel del tid i anspråk. I slutet av 2007 införde Jordbruksverket ett

mentorsprogram i landet för att de gamla LEADER-grupperna ska kunna coacha och hjälpa de nya igång, så att det blir en så smidig övergång som möjligt. Från Kärnan kommer Marianne Andersson (ordförande), Lena Tillgren (ekonom) samt Carin Alfredsson (verksamhetsledare) att ställa upp som faddrar till nya grupper under 2008.

Kärnans ordförande (Marianne Andersson) har under 2007 varit ordförande i det nationella LEADERnätverket. Vi har även tagit emot studiebesök från Örebro, Östra Skaraborg samt Estland. Kärnan i Västra Götaland deltog på Vårgårda mässan den 7-8 september, där de flesta Vårgårda anknutna projekten samlades i gemensam LEADER-monter.

Svenska nätverket för Leader+, i samarbete med Glesbygdsverket, Jordbruksverket och Sveriges Kommuner och Landsting anordnade den 9-10 oktober en nationell avslutningskonferens i Örebro, "Land skall med LAG byggas", där Kärnan höll i en av programpunkterna.

Projektutveckling

Det har varit fortsatt hög projektverksamhet under det näst sista året på programperioden. Antalet aktiva projekt har till och med varit fler än under 2006, vilket kanske beror på att det varit "sista chansen" att genomföra projekt inom ramen för Kärnans verksamhet. En fjärdedel av de totalt upparbetade EU-medlen betalades ut under 2007, vilket speglar en fortsatt hög projektaktivitet under året. Det gjorde också att Kärnan i Västra Götaland återigen klarade den s.k. n+2 regeln (kravet på att EU-stödet ska betalas ut i en viss takt), se vidare under Projektuppföljning. Detta tack vare att projekten har lyckats genomföra och redovisa enligt projektplanen.

Under programperioden 2001-2008 har totalt 136 projekt startat (inklusive LEADER-checkar).

Ytterligare 17 projekt har beviljats som sedan administrativt slagits ihop med andra projekt eller som av en eller annan anledning inte startat. Antalet ansökningar uppgår till 287 st., vilket innebär att knappt hälften av alla ansökningar har beviljats.

Ungefär hälften av alla ordinarie projekt (82 st) har haft någon form av avlönad projektledare (konsult eller projektanställd), dock ofta inte på heltid. Övriga projekt har till största delen drivits ideellt av en eller flera personer.

Antalet aktiva projekt per år har varit relativt jämn, runt 30 ordinarie projekt per år (förutom första året då Kärnan startade sin verksamhet först i maj). Eftersom Kärnan inte kommer att fatta fler beslut under 2008 vet vi redan när denna rapport skrivs, att antalet projekt under 2008 blir 30 st (25 ordinarie samt fem LEADER-checkar), som alla kommer att avsluta sin projektverksamhet senast 31 mars 2008.

Kärnans ordförande (Marianne Andersson) har under 2007 varit ordförande i det nationella LEADERnätverket.

Vi har även tagit emot studiebesök från Örebro, Östra Skaraborg samt Estland.

Kärnan i Västra Götaland deltog på Vårgårda mässan den 7-8 september, där de flesta Vårgårda anknutna projekten samlades i gemensam LEADER-monter.

Svenska nätverket för Leader+, i samarbete med Glesbygdsverket, Jordbruksverket och Sveriges Kommuner och Landsting anordnade den 9-10 oktober en nationell avslutningskonferens i Örebro,

”Land skall med LAG byggas”, där Kärnan höll i en av programpunkterna.

Projektutveckling

Det har varit fortsatt hög projektverksamhet under det näst sista året på programperioden. Antalet aktiva projekt har till och med varit fler än under 2006, vilket kanske beror på att det varit ”sista chansen” att genomföra projekt inom ramen för Kärnans verksamhet. En fjärdedel av de totalt upparbetade EU-medlen betalades ut under 2007, vilket speglar en fortsatt hög projektaktivitet under året. Det gjorde också att Kärnan i Västra Götaland återigen klarade den s.k. n+2 regeln (kravet på att EU-stödet ska betalas ut i en viss takt), se vidare under Projektuppföljning. Detta tack vare att projekten har lyckats genomföra och redovisa enligt projektplanen.

Pågående projekt

Totalt har 45 projekt varit aktiva under 2007. Av dessa var 33 ordinarie1 projekt och 12 mindre s.k. LEADER-checkar.

I tabell 1, framgår att projektverksamheten spänner över många områden, men med inriktning främst mot lantbruk, handel, företagsutveckling, ortsutveckling, besöksnäring och livsmedel.

Under våren 2007 inkom tre ansökningar oberoende av varandra från olika delar av Kärnan (Alingsås, Nossebro samt Vara) som ville utveckla konsten. Detta var ett nytt inslag i området som LAG ville uppmuntra, så alla beviljades. Dessa projekt utvecklades mycket gynnsamt under året, och två av dem beviljades ytterligare medel under hösten.

Nystartade projekt

Totalt har 28 nya beslut fattats av LAG, varav 12 nya projekt samt åtta LEADER-checkar och åtta tilläggsbeslut vilket är fler än under 2006. Det vittnar om en fortsatt hög inströmning av nya projektidéer trots att det varit näst sista året på programperioden.

Kansliet har försökt stimulera till att det kommer in nya projekt i de kommuner där det fortfarande har funnits medfinansiering, samtidigt som Kärnan har haft svårt att bevilja nya ansökningar och tilläggsbeslut till pågående projekt i de kommuner som saknat medfinansiering (Vårgårda, Grästorp och Herrljunga). Endast i vissa fall där kommunerna lyckats få fram ytterligare finansiering har nya projekt kunnat beviljas. Då flera kommuner haft svårt med medfinansiering har inte kommunövergripande projekt kunna startas. Undantaget är utökningen/tilläggsbeslutet av Livsmedelsförädling (diari nr. 092), som finansierades genom återförda medel från avslutade projekt som inte utnyttjat hela sin budget.

Av de projekt och tilläggsansökningar som beviljades under 2007 berörde:

- 15 st Vara
- 9 st Essunga

- 7 st Alingsås
- 4 st Grästorp
- 4 st i Herrljunga
- 4 st Vårgårda
- 1 st hela Kärnan-området

Avslutade projekt

Endast 16 projekt har avslutats under 2007, (nio ordinarie projekt och sju mindre LEADER-checkar).

Hela 30 projekt valde att utnyttja de sista månaderna på programperioden under 2008 för att fullfölja sin verksamhet. Många hade redan planerat med det från start, men flera ansökte om att förlänga projekttiden över årsskiftet.

Slutrapporterna från de projekt som avslutat finns utlagda på hemsidan (www.leaderkarnan.nu).

Projektuppföljning

Uppföljningen av de pågående projekten är central i verksamheten och fyller många funktioner:

- Stöd och uppmuntran till projekten
- Få erfarenhet och lärdom av var svårigheterna ligger i att genomföra projekt. Detta leder till att bättre beslut kan fattas i LAG.
- Koppla ihop olika projekt som kan ha nytta av att samarbeta så att synergieffekter uppnås.
- Följa projekten och försäkra sig om att projektplanerna följs och att rätt saker görs.

Varje gång ett nytt projekt beviljas utses en fadder i LAG-gruppen som, förutom kansliet, ska utgöra

ett extra stöd för projektet. Faddern har ofta varit ett gott stöd till projekten och kansliet, särskilt då projekten stött på problem.

Kansliet har en kontinuerlig kontakt med projekten genom lägesrapporter (som projekten skickar in i samband med varje rekvisition), projektbesök, telefon och mejlkontakt. I samband med detta sker en kontroll så att projekten gör det som är tänkt i enlighet med projektbeskrivningen och att målen nås. I vissa fall behöver projekten extra stöd för att komma ”på rätt spår” eller vid behov revidera projektplanen för att kunna nå målen.

Krav på att kostnader upparbetas LEADER Kärnan i Västra Götaland är ålagd att följa den budget som fastställts från Glesbygdsverket samt att betala ut pengarna i en jämn takt över programperioden 2001-2007. Om utbetalningarna inte sker i en viss takt fryser de medel inne som inte betalats ut, den s.k. n+2 regeln, som innebär att budgeten för ett år ska vara utbetald senast två år senare. Den beviljade budgeten t.o.m. 2005 skall således vara utbetald till projekten senast oktober 2007, för att Jordbruksverket i sin tur ska hinna redovisa till EU innan årsskiftet.

Inför hösten uppmanades projekten att inkomma med redovisningar senast 30 september. Även 2007 lyckades alla projekten med gemensamma ansträngningar att hålla denna ”deadline”, och upparbeta planerade kostnader inom utsatt tid, vilket gjorde att Kärnan inte fick minskade anslag, vilket i så fall hade drabbat pågående projekt.

Under 2007 gjordes inga nedskärningar av projektens budgetar, då de flesta redan hade korrigerats föregående år. Endast kansliets administrativa budget för 2007 och 2008 minskades med 620 000 kr.

Dessa medel omfördelades till nya projekt.

Projektägarskap och projektens likviditet

Projekten får utbetalt stödet från LEADER först efter redovisade betalda kostnader. Redovisningen sker löpande under projekttiden, vanligtvis minst en gång per kvartal. Detta innebär att exempelvis många mindre föreningar har svårt att klara likviditeten och ”ligga ute” med pengarna under ett par månader, innan Jordbruksverket och i sin tur LEADER-kansliet betalar ut projektstödet.

I början av programperioden hade flera projekt detta problem, t.ex. Innovation Larv (Larvs Intresseförening) som fick ta en checkkredit för att klara ekonomin, men senare har detta ofta lösts genom att kommuner eller större organisationer (t.ex. Hushållningssällskapet eller LRF) står som projektsökande och ansvarar för administrationen, trots att det är någon annan som är bärare av idén och ansvariga för genomförandet av projektet. Exempel på detta är Från tomma stolar till fulla hus, Konstrika idéer och Vara Quinna som är privata initiativ, men där Vara kommun har tagit på sig administration och ekonomihantering av projekten.

Vara kommun har framgångsrikt lyckats få till stånd lokal utveckling genom att ta initiativ till flera bygdeutvecklingsprojekt inom LEADER, som kommunen administrerat och samordnat. T.ex. Village Development Plans och Vi bor på landet har gett förutsättningar för byarna att själva genomföra utvecklingsidéer, där projekten också haft kontakter med varandra och utbytt erfarenheter. Detta kan vara en av anledningarna till att byalagen i Vara har kunnat vara så aktiva i LEADER arbetet.

Kvänum, Sparlösa, Arentorp och Vedum har dessutom drivit egna projekt.

I andra fall har en kommun tagit på sig arbetsgivarrollen för projektledarna, eftersom många små föreningar inte har möjlighet att ha någon anställd och då lönen ofta är en stor kostnad i ett projekt. Ett exempel på detta är Essunga kommun som varit arbetsgivare för projektledaren i Konst längs Nossan. I undantagsfall har LEADER betalat ut förskott till projekten. T.ex. om det uppstått direkta svårigheter för projekten att betala vissa större fakturor har förskott betalats ut, men då ofta med faktura som underlag. Systemet med att projekten får utbetalt stödet efter redovisade betalda utgifter, sporrar dem till att regelbundet komma in med redovisningar.

Internationella kontakter

Kärnan i Västra Götaland har haft tre transnationella projekt;

1. TänkNik Irland, där ett samarbete kring barns kreativitet utvecklats mellan TänkNik i Vårgårda och Inishowen Maritime museum på Irland.

2. Local development plans som arbetat med metoder för att skapa fördjupad lokal demokrati i Vara, med partners på Irland, Danmark och Holland.
3. Potatis till vardag och fest, där projektet har arbetat med att stärka odlingen, förädling och marknadsföring av potatis i Sverige, Tyskland, Österrike och Slovenien.

Resultat

Vad har skapats i området genom LEADER, som annars inte skulle ha kommit till stånd? Efter många års hårt arbete från näringsliv, organisationer, ideella krafter och kommunerna så börjar det samlade resultatet från all LEADER verksamhet att skönjas. Några konkreta effekter är:

Samverkansprojekt:

- Turistnäringen har utvecklats i området med många nya samarbeten mellan företag inom besöksnäringen, restauranger, lantbrukare, boendeanläggningar m.fl. Västgötalandet drivs nu vidare som ekonomisk förening där företagen i Vara och Essunga utgör basen i föreningen.
- Livsmedelsförädlingen har utvecklat nya förädlade produkter, där producenterna nu marknadsför sig tillsammans genom gemensam broschyr, jullåda, hemsida m.m. De har höjt sin kompetens genom gemensamma studieresor, utbildningar, m.m.
- Restaurangerna har deltagit i ett målmedvetet arbete att skapa en kulinarisk upplevelse för gästerna genom kockverkstäder, seminarier, tävlingar m.m. Intresset för att servera lokalt producerad mat har ökat och är nu en del av den lokala identiteten och ett sätt att marknadsföra området.
- Flera företag har fått hjälp med att komma igång med export- och import, genom att få hjälp med praktiska råd kring regelverk och administration, utbildning, säljresor m.m.
- Utveckling av att använda hetsäd till energiändamål samt förbränningsteknik och framställning av halmpellets.
- Stärkt kött- och mjölkproduktion genom kompetenshöjande nätverksaktiviteter och gårdsspecifik rådgivning.
- Transnationellt utbyte mellan potatisodlare.

I Alingsås:

- En grusgrop i Gendalen har omvandlats till badsjö och ny mötesplats för boende och besökare.
- Skattegårdens Lantost i Magra har kommit igång med sin getosttillverkning och utvecklat flera olika delikatessostar.
- Genom KonstAnten har ett nytt samarbete mellan konstnärer i området i syfte att

marknadsföra och väcka konstintresset i området har lockat nya besökare till området och resulterat i återkommande konstvandringar runt Anten och konstutställningar Gräfsnäs slottsruin.

- En bok Mat i Bjärke har tagits fram som lyfter fram och marknadsför den lokala mattraditionen.
- Ledo Light har utvecklat en helt ny typ av skyltar där den enskilt största produkten är nödutgångsskyltar med lång livslängd och låg energiförbrukning som sysselsätter ca fem personer.
- Fritidsridgård i Loo, med stärkt tävlings och lägerverksamhet.

I Herrljunga:

- Utvecklat en ny kommersiell produkt, Kalvdans som görs av råmjölk från 22 gårdar i området (1500 kor), och som etablerats som Västergötlands landskapsdessert och som blivit en stor kulinarisk framgång.
- Förstärkt nätverk mellan företag i Herrljunga, genom Leaders Net.
- Centrumutveckling i Herrljunga, med start under hösten 2007.
- Nybyggda hus och en utveckling i Eggvena.
- Fölene Navet som har drivit på den lokala utvecklingen.

I Vara:

- Förstudien av Vara Horse Arena har kanske möjliggjort byggandet av norra Europas största hästsportarena i Larv.
- Nätverk mellan konstnärer i Vara som resulterat i konstvandring med mängder av besökare.
- Ett nytt ekologiskt växtskyddsmedel mot bladmögel i potatisodling.
- Utveckling av kvinnligt företagande, nytt nätverk.
- En stark utveckling och aktivitet i bl.a. Kvänum, Arentorp, Vedum, Sparlösa, Helås, Bitterna, Jung, Helås, Larv, Södra Lundby, Eling och Edsvära, där en rad olika konkreta saker har genomförts, t.ex. planering av nya bostadsområden, tomtinventering, vandrarhem, iordningställande av badsjö, informationstavlor, planering av rid- och vandringsled, bypub och skateboardpark och byggandet av busskurer.
- Utveckling av Vara som ett småstadsköpcentra, där samarbetet mellan handlarna skapat ökad omsättning och fler affärer.
- Etablering och utveckling av Offerplats Finnestorp som besöksmål.
- Nytt bryggeri och bränneri.
- Ny teknik för ytmyllning av flytgödsel.
- Tempererat utebad.

- Konstgjord isbana på torget i Vara.

I Grästorp:

- 20-30-40 har startat ett framgångsrikt arbete med att utveckla och marknadsföra Grästorp genom lokal samverkan.
- Genom Bonna Marknad har producenter skapat en attraktiv mötesplats som också lett till ett fördjupat samarbete mellan producenterna (gemensam marknadsföring, försäljning m.m.).
- Gemensamt producentkök och konferenslokal för förädling, tillagning, servering och catering.
- Genom uppförandet av Golfmotellet har det skapats en boende- och konferensanläggning i Grästorp.
- Avelsstation för bidrottningar.

I Essunga:

- Genom Stallaholmsvisionen har Nossebro fått ett nytt rekreations-, nöjes- och fritidsområde, bl.a. Nossebro scen.
- Nytt nätverk mellan konstnärer i Essunga, med konstvandring, utställningar m.m.
- En gedigen förstudie har genomförts kring att anlägga en permanent övningsbana för trafiksäkerhetsinriktad vidareutbildning av motorcyklister och mopedförare. Det har skapats en bred uppslutning kring idén, och förstudien har skapat goda möjligheter att ta steget vidare och genomföra den.
- Biograf med ny digital teknik, som erbjuder allt från direktsänd opera, sportevenemang till senaste filmerna.
- MC-turister flockas kring Madame Blå i Essunga.
- Café Tornet i Främmestad har blivit en ny samlingspunkt i bygden och efter att ha startats av kyrkan drivs det nu vidare i privat regi.
- Produktion av ungdomsfilm med brett engagemang.
- Utveckling av allaktivitetsområde i Jonslund.

I Vårgårda:

- En stark profilering av Vårgårda till att bli ”Bildernas stad” genom satsning på utbildning inom Naturfoto och med utsmyckning av gator och torg, i samband med den årliga fotofestivalen.
- Stärkt centrumsamarbete med nyetableringar och gemensam marknadsföring.
- Utveckling av patenterad solcellsdriven vägbelysning.
- Lekplats för funktionshindrade och en mötesplats för alla barn.

- Uppstart och utveckling av ny typ av teknikutbildning, TänkNik, som stimulerar barn och ungdomars kreativitet och lust att lära. Överföring av metod till andra kommuner inom Kärnan samt Irland.
- Detaljerad skötselplan för att utveckla nytt friluftsområde med riksintresse för naturvård mellan Olstorp och Vårgårda.
- Upprustning av historiskt intressanta Herrevads bro i Närunga till etablerad sevärdhet, vandringsled och torpinventering.

Mätbara resultat

Alla projekt lämnar in en slutrapport när de avslutas. Där finns uppgifter om vad som gjorts i projektet, det ekonomiska utfallet, samt hur väl de uppsatta målen har nåtts. De projekt som har avslutats 2001-2007 (förutom Aktiva Vedum och Västgötalandet som inte lämnat in slutrapport än) har bl.a. genererat:

- 130,5 nya arbetstillfällen (67,5 kvinnor, 63 män)
- 38 bevarade arbetstillfällen
- 53 nya företag
- 375 nya tjänster och produkter
- 184 nya nätverk
- 3971 utbildningstillfällen
- 4775 ungdomar har varit involverade
- 300 invandrare som har varit delaktiga
- 10 998 fler gästnätter och 120 420 fler besökare till området.

Målet är att Kärnan i Västra Götaland bl.a. ska ha skapat 150 nya arbetstillfällen, 50 bevarade

arbetstillfällen (som annars skulle ha gått förlorade), 60 nya företag, 95 nya tjänster och produkter när programtiden är slut. Många mål är redan uppfyllda, och med 30 projekt kvar att slutredovisa kommer vi med all sannolikhet att klara alla mål med god marginal.

I slututvärderingen av LEADER-programmet kommer Kärnan att mäta ökningen av antalet gästnätter över hela perioden enligt SCB statistik, vilket troligtvis kommer att ge ett mer korrekt sätt att mäta detta än att slå ihop projektens uppskattningar i slutrapporterna.

Icke mätbara resultat

Det är också många resultat som inte går att mäta men som påverkar den ekonomiska utvecklingen i området. Nya processer sätts i rörelse, det sker attitydförändringar, nya samarbeten som leder till indirekta effekter. LEADER är heller inget renodlat sysselsättningsprojekt trots att huvudmålet är att skapa ekonomisk utveckling på landsbygden. Det handlar om att pröva nya sätt som kan få fart på utvecklingen. LEADER innebär att våga stödja det som är utforskat och som inte har prövats tidigare och i det ligger en risk men också en möjlighet. Beslut ska fattas på så goda grunder som möjligt och

projekten ska följas upp på ett bra sätt för att resultaten ska bli optimala, men någon garanti för att ett projekt ska lyckas fullt ut finns inte.

För att inte snedvrída konkurrensen ska LEADER främst stödja projekt som bygger på breda samarbeten och som är allmänt näringslivsbefrämjande. Detta gör det svårt att mäta de direkta

resultaten i form av antal arbetstillfällen, nya företag och produkter. T.ex. kan ett projekt i förlängningen resultera i nya jobb och företag men det visar sig oftast inte förrän en tid efter projektet är avslutat och kommer inte med i projektets slutrapport.

Många LEADER-projekt har bidragit till att ytterligare finansiering har tillkommit utöver den som redovisats i själva LEADER-projektet. Exempel på detta är ytterligare finansiering från t.ex. Sparbanksstiftelserna eller ALMI som skjutit till ytterligare medel för andra delar i projektet. Flera av projektidéerna har också slussats vidare till exempelvis landsbygdsprogrammet. Detta visar på att LEADER ibland kan vara dörröppnare för vidare anslag.

Miljö, jämställdhet, integration och ungdomar

Vid alla projektbeslut vägs miljö-, jämställdhet, integration och ungdomsaspekterna in, och i ansökningarna framgår hur projektet påverkar dessa delar. Projekt som är positiva för miljö, jämställdhet, integration och ungdomar prioriteras. Dessa parametrar redovisas också i alla slutrapporter.

Ekonomi

Totalt har Kärnan fattat nya beslut för ca 10 mkr i offentliga medel (EU+kommun+Västra Götalandsregionen+statlig finansiering) under 2007.

Vid rapportering av ekonomin för LEADER+ används i huvudsak två begrepp. Dessa är ”beslutade” medel och ”upparbetade” medel. När projekt beviljas fastställs en budget och de medel som ingår i den budgeten räknas då till ”beslutad projektfinsiering”. När projekten sedan har kostnader som rekvireras och utbetalas allteftersom projektet framskrider, räknas dessa till ”upparbetade” d.v.s. så mycket projekten har förbrukat (utbetalda pengar till projekten efter redovisade kostnader).

Budget

Den totala budgeten uppgår till ca 117 mkr mot ursprungliga 95 mSEK. Det är en ökning på 21,8 mSEK, där de extra EU-medlen, svarar för ca 2 mSEK, medan resterande 19,8 mSEK förklaras av att projekten lyckats med att få in mer privat (17,6 mSEK) och svensk offentlig finansiering (2,3 mSEK) än ursprunglig tilldelad budget. Detta visar på att tre-partnerskapet inom LEADER, ofta bidrar till att skapa ytterligare finansiering, framförallt privat medfinansiering.

Kansliets funktion

Ett LEADER-kansli (innefattar verksamhetsledare, ekonom samt LAG) fyller många funktioner, varav den viktigaste är att stödja, uppmuntra och följa upp projekten, så att största möjliga utveckling skapas. Kansliet och LAG ansvarar för att projektplaner hålls och att ”rätt” saker görs i projekten samt att se till helheten i området och samordna projekten så att synergieffekter skapas.

Det kan inte nog understrykas vikten av att kansliet är tydlig med information till projekten och att uppmuntra och följa projekten noga, utan att ta över ansvaret. EU:s regelverk kan upplevas som fyrkantigt och tillkrånglat, men det är viktigt att projekten från början får en tydlig information kring regler och anvisningar, för att kunna fokusera på projektgenomförandet och för att slippa återbetalningskrav vid en eventuell granskning. I slutrapporterna framgår dock att projekten överlag tycker att redovisningen har gått bra, och att de fått god hjälp från kansliet.

Projektutveckling och resultat

Det är först nu mot slutet av programperioden som resultaten börjar bli tydliga. Det tar tid att få igång utvecklingsprocesser som verkligen tar fäste i myllan. Det är länkarna mellan projekten, som gett synergieffekter och känslan av att ”det ena ger det andra”. Projekten ”bäddar” för varandras framgångar genom att de resultat som det ena projektet har åstadkommit gynnar nästa och så vidare. Det skapas en positiv dominoeffekt och ett smittsamt engagemang. Alla arbetande nybildade nätverk skapar nya affärsmöjligheter och idéer. Under 2008 ska de sista 30 projekten avslutas senast 31 mars, så det återstår att summera och sammanställa en hel del resultat under våren.

I början av programperioden var det många projekt som berörde alla kommuner, men allteftersom medfinansieringen från kommunerna började tryta för ett par år sedan har dessa projekt blivit allt mer sällsynta. Detta har till viss del hindrat området från att utvecklas som en helhet, och LEADER-tanken har delvis gått förlorad. En stark rekommendation till alla nya grupper som nu startar upp är att den kommunala medfinansieringen ska läggas i en gemensam pott och det från början ska vara ett krav att alla kommuner fullföljer den från början uppgjorda medfinansieringen. Detta för att kunna skapa en vi-känsla där det sker en så jämn utveckling i området som möjligt. Nu har LAG kunnat bevilja fler och större projekt i de kommuner som haft extra medfinansiering att skjuta till och där har det också skett en starkare utveckling.

En stor framgångsfaktor är att projekten tagit fasta på att utveckla områdets outnyttjade resurser, som att satsa på livsmedelsförädling i denna jordbruksbygd och locka besökare med god mat. Eller att synliggöra alla konstnärer i området genom årliga konstvandringar där besökarna bjuds på en ”kulturinrisk” upplevelse. Problem kan också vändas till tillgångar, så som man gjorde när den nedlagda grusgropen i Gendalen förvandlades till en badsjö med 20 000 besökare varje år, och istället blev en stor tillgång i bygden, eller när de ”dåliga” slingriga vägarna i vårt natursköna område istället sågs som en stor potential och marknadsfördes till motorcykelturister i Europa.

Planspecifika indikatorer

Planspecifika indikatorer	Måttenhet	Förväntat resultat	Utfall efter projektslut (projekt från programstart t.o.m. 31 dec 2007)
Nya Arbetstillfällen	-Antal tot.	627	487
	-varav kvinnor	466	372
	-varav män	161	115
Ungdomar involverade i projekt	Antal	100	3 880
Utbildningsinsatser	-Antal tot.	3465	3935
	-varav kvinnor	1795	1883
	-varav män	1670	2052
Invandrare i projekt	Antal	571	320
Nya ekologiska produkter	Antal	87	61
Bevarade arbetstillfällen	Antal	154	400
Nya tjänster och produkter	Antal	363	326
Nya företag	Antal	60	53
Nya ekonomiska föreningar	Antal	22	5
Besökare och gästnätter	Ökning (från år 2000)	48 620	96 599

Kärnan i VG				
Budgetutrymme EU-medel	Andelen	Andelen	Uppfyllelse av n+2	Utbetalt av hela
Totalt, hela perioden, SEK	beslutade medel	utbetalda medel	t.o.m. 2007 (procent)	programmet (procent)
28 800 225	29 444 778	22 750 209	101	79

Accumulerade uppgifter fr o m 2000-07-01 t o m 2007-12-31. De grupper som i n+2 kolumnen har 100 procent och uppåt har uppnått n+2 målet för 2007.

- LAG-gruppens sammansättning uppfyller kraven.
- LAG-ordförande är Marianne Andersson (Företagarna Vårgårda, privat sektor)
- Verksamhetsledare är Carin Alfredsson.

3.4.5 Smålandsgruppen

Hänt under året

Styrelsen för Smålandsgruppen, ideell förening, får härmed avge följande berättelse för verksamhetsåret 2007.

Styrelsen har under året bestått av följande personer: Klas Håkanson, ordf., Stig Davidson 1:e vice ordf., Lennart Gustavsson 2:e vice ordf., Ingvar Jarfjord, Dan Ljungström, Lena Karlsson, Ulla-Britt Holmberg, Christina Carlsson under första halvåret.

Som adjungerade ledamöter har Anders Unger, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Arne Ullman, Regionförbundet i Jönköpings län samt Lena Westman Regionförbundet i Kalmar län verkat. Ersättare i styrelsen har varit Anders Stränge, Jörgen Larsson och Benny Jarhall.

Föreningens organisation har bestått av verksamhetsledare, en stf verksamhetsledare, två ekonomiassistenter. En och en halv tjänst är avsedd för uppföljning av projektverksamheten samt övriga kontorsgöromål, samt en projektledare på halvtid under ett halvår.

Under året har Verksamhetsledaren även haft kommunala uppdrag varför tjänsten har varit på 10%. En stf verksamhetsledare anställdes på halvtid. Denna övergick till annan tjänst i oktober då en ny stf verksamhetsledare anställdes.

Under året har styrelsen haft 4 möten. Årsmötet avhölls på Östanå Vårdshus, Vetlanda.

I samband med årsmötet redovisade stf verksamhetsledare Kicki Svensson och Henrik Hedqvist den promotion man haft på IKEA i Croydon, London.

Projektverksamheten

Smålandsgruppen disponerar ca 37 mkr i EG-medel under perioden 2001-2006. Detta efter att ytterligare valutajusteringsmedel har tillförts. Styrelsen har hittills reserverat och tagit beslut om totalt 38,7 mkr i EG-medel varav 3,8 mkr hänför sig till beslut under år 2001, 7,4 mkr till beslut under år 2002, 12,5 mkr under 2003, 4,0 mkr under 2004, 4,7 mkr under 2005 samt 5,4 mkr under 2006, och 0,5 mkr under 2007. Den totala omslutningen för projektverksamheten inberäknat privata medel under 2007 uppgår till 2,5 mkr.

Smålandsgruppen har beslutat om totalt 161 st projektstöd under hela Leaderperioden och 7 st av dessa beslutades under 2007. Dessutom har man tagit beslut om 134 st leadercheckar.

Rekvisitionstakten inom Smålandsgruppen är något under rekvisitionsplanen. Detta då vi tillförts ytterligare EU-medel. Vid årsskiftet var 73,6 % av den ursprungliga EG-budgeten utbetalad.

Smålandsgruppen utsåg turistprojektet "In To X-Change" till "Årets Leader" 2007. I samband med utnämningen av Årets Leader i Sverige i Almedalen medverkade Klas Håkanson, Lennart Gustavsson, Kicki Svensson samt Eva Gröön vid seminariet och den Leader+ nätverksträff som hölls samtidigt.

Under vecka 37 var Styrelsen och personalen på en studieresa till Bryssel där man besökte EU-kommissionen och sedan gjorde ett besök hos en LAG-grupp Kop of Noord i Callantsoog i Nederländerna. Man besökte turistanläggningar kopplade till projekt hos LAG-gruppen.

Ett avslutningsseminarium hölls i Nybro den 19 september då ordinarie verksamhetsledare gjorde en historisk tillbakablick över de 10 år som Smålandsgruppen har varit verksam. Katarina Widoff gav oss en lektion i hur man minglar och tar hand om sitt nätverk.

Landsbygdsforskaren Ronny Svensson från SmåKom gav sin syn på landsbygdsutvecklingen. Länsstyrelserna i Kronoberg och Kalmar län informerade om den kommande programperioden. Dessutom presenterade varje medlemskommun de två ”bästa” projekteten från sin kommun. Smålandsgruppen presenterade även sina ”Årets Leader” projekt.

Ingrid Wiktorin, Eva Gröön, Britt Lampinen och Maritha Tillberg var i Örebro på Leader Nätverkets avslutningsevent.

Projektet In To X-Change har varit i London och Hamburg, för att marknadsföra Småland och det turistföretag som ingår i projektgruppen.

Projekt ”Möjligheter med lövträ” lusthuset har under året varit på Näs slott utanför Göteborg för visning samt på Hem och Villa mässan i Göteborg.

Projektet ”Estland Pärnu” har varit i Estland och tittat på turistanläggningar och hur man klarade av Stormen ”Gudrun”. Estländarna fick ju stora problem med vattenmassor. Ett återbesök i Sverige genomfördes i oktober.

Smålandsgruppen representerade Leader+ Sverige i en internationell presentation som genomfördes i Portugal. Till detta tog man fram en film som berättar om LAG:s arbete och hur man ser på Leader+.

Planspecifika indikatorer

Planspecifika indikatorer	Måttenhet	Förväntat resultat	Utfall efter projektslut (projekt från programstart t.o.m. 31 dec 2007)
Genomförda projekt	Antal	300	161
LEADER+ checkar	Antal	0	134
Nya heltidsarbeten	Antal	75 (47 kv/65 män)	25 kv/42 män
Nya deltidsarbeten	Antal	75 (61 kv/47 män)	53 kv/34 män
Nya nätverk	Antal	407	644
Deltagare i utbildningsinsatser	Antal	800 (3350 kv/2806 män)	3593 kv/4031 män
Projekt med inriktning på bevarande och utvecklande av natur- och kulturarv	Antal	15	128
Projekt med jämställdhetsprofil	Antal	8	72
Projekt med integrationsprofil	Antal	5	64

Smålandsgruppen				
Budgetutrymme EU-medel	Andelen	Andelen	Uppfyllelse av n+2	Utbetalt av hela
Totalt, hela perioden, SEK	beslutade medel	utbetalda medel	t.o.m. 2007 (procent)	programmet (procent)
37 207 467	36 886 410	26 047 764	91	70

Ackumulerade uppgifter fr o m 2000-07-01 t o m 2007-12-31. De grupper som i n+2 kolumnen har 100 procent och uppåt har uppnått n+2 målet för 2007.

- LAG-gruppens sammansättning uppfyller inte kraven.
- LAG-ordförande är Klas Håkansson
- Verksamhetsledare är Kicki Svensson.

3.4.6 Astrid Lindgrens hembygd

Föreningen har via kontorets personal och LAG-gruppsmedlemmar, liksom tidigare år, deltagit i en mängd externa möten med enskilda idébärare, aktörer i regionen samt på olika seminarier och konferenser såväl regionalt, nationellt och internationellt.

Föreningen har deltagit i och representerats bland annat vid Almedalsveckan på Gotland, Leader+konvent i Örebro och vid en internationell ungdomskonferens i Estland.

Verksamheten

Verksamhetsåret 2007 är det sista året där föreningen haft möjlighet att bevilja leaderfinansiering till projekt genom leader+ programmet.

För att klara de tidskrav Jordbruksverket satt upp för rekvisitionshanteringen av EG-medel har externa projektägare som längst kunnat ha projekttid till och med september 2007.

Detta sammantaget innebär att det funnits begränsade möjligheter att starta och bevilja nya externa projekt innevarande år och detta avspeglas tydligt nedan under rubriken ”Summering av projekt 07 12 31”.

I de LAG-drivna projekten Utvecklingscheckar och Ungt skapande har det varit möjligt att bedriva verksamhet hela året och det är inom ramen för dessa som checkar har kunnat beviljas till idébärare i området. I Ungt entreprenörskap har verksamheten varit mindre omfattande än tidigare år på grund av att projektledaren under del av året varit sjukskriven samt avslutat sin anställning i september.

En hel del verksamhet och aktiviteter i linje med leaderplanen har under året kunnat bedrivas där andra parter än Föreningen Astrid Lindgrens hembygd varit finansiär.

Dessa satsningar har verkat lokalt men också haft spridning regionalt och nationellt. De har därmed inneburit att kunskap och modeller som byggts upp i Astrid Lindgrens hembygd har spridits i enlighet med leadermetoden samtidigt som utvecklingsarbetet hos oss har förstärkts.

Några exempel på detta är:

a) Det goda mötet i Kalmar län och Astrid Lindgrens hembygd

Ett samarbete med Regionförbundet i Kalmar län och den Ungdomspolitiska stödjepunkten Kumulus som innebär ett kompetensutvecklingspaket och nätverksbyggande för sådana som arbetar professionellt med unga i Kalmar län och Astrid Lindgrens hembygd.

Satsningen är i huvudsak finansierad av Ungdomsstyrelsen. Det föreningen bidragit med är bland annat idéutveckling och kunskap kring hur man arbetar med ungas entreprenörskap.

b) UKM Riksfestival 2007 i Astrid Lindgrens hembygd samt utveckling av UKM-konceptet

Ung Kultur Möts är en nationell förening som skapar mötesplatser för ungas skapande bland annat genom kulturfestivaler. Drygt 80 av landets kommuner är aktiva i UKM.

Under året har Föreningen Astrid Lindgrens hembygd via det LAG-drivna projektet Ungt skapande bidragit till att utveckla UKM såväl lokalt som nationellt och under 2007 beslutade UKM Sverige att flytta organisationens säte till Vimmerby. Den årliga riksfestival UKM arrangerar förlades under året till Hultsfred. Föreningens arbete för genomförandet bekostades av UKM Sverige.

I slutet av innevarande år beviljade Ungdomsstyrelsen medel till UKM Sverige för att ytterligare utveckla ukm-konceptet. En utveckling som får nationell nytta men också bidrar till kulturverksamhet i Astrid Lindgrens hembygd.

c) Föreningen U Land (Ung i landsbygd)

Föreningen U land är resultatet av det projekt som drivits av föreningen i samverkan med flera andra leaderområden för att skapa ett nätverk för unga och ungdomscoacher.

Detta har under året ombildats till en fristående verksamhet i form av den ideella föreningen U Land som har sitt säte i Astrid Lindgrens hembygd.

U Land, vars syfte är att lyfta fram landsbygden till något att vara stolt över, vända på begrepp, fördomar och visa på landsbygdens fördelar, har under året blivit medlem i Landsbygdsnätverket för det nya Landsbygdsprogrammet. De har under året fått uppdrag och finansiering för att informera och inspirera alla leaderområden hur man kan inkludera unga i utvecklingsarbete samt för att få in ett ungdomsperspektiv i Landsbygdsriksdagen 2008.

Övriga aktiviteter under året

a) information och marknadsföring

Liksom tidigare år har föreningen stöttat utvecklingen av de digitala nyhetsbrev från kommunerna till utflyttade genom webportalen Brevet hemifrån. Evenemangskalendern Alltsomsker.nu har genom föreningens arbete utvecklats ytterligare under året och är den mest besökta evenemangskalendern i hela området.

Under året har också informationen om beviljade projekt utökats och förbättrats på föreningens hemsida. Ytterligare ett sätt att marknadsföra föreningen och satsningar som medfinansierats har skett genom den tidning föreningen distribuerade till samtliga hushåll i Vimmerby, Oskarshamns, Hultsfreds och Eksjö kommuner under hösten.

b) Ungdomspolitiskt arbete

Uppdraget 2003-2006 med Ungdomsstyrelsen att verka som Ungdomspolitisk stödjepunkt avslutades föregående år. Under innevarande år har dock viss verksamhet fortsatt i linje med tidigare uppdrag. Bland annat genomfördes i alla kommuner i Astrid Lindgrens hembygd den sk LUPP-undersökningen i högstadielklasser och gymnasieskolorna. LUPP som står för Lokal uppföljning av ungdomspolitiken ger kommunerna bra beslutsunderlag och en kunskap om ungas livssituation i kommunerna .

Under verksamhetsåret formades också ett nationellt nätverk av forskare och praktiker med inriktning på ungdomar i landsbygd. Detta nätverk där Föreningen Astrid Lindgrens hembygd ingår erhöll i slutet av verksamhetsåret medel från Ungdomsstyrelsen för att utveckla nätverket och sprida erfarenheter och kompetens nationellt.

c) arbete med ny strategi för åren 2007-2013

I och med att föreningen beslutat att fortsätta att bedriva leaderarbete inom ramen för nya Landsbygdsprogrammet 2007-2013 har mycket tid ägnats åt att, i kommunikation med LAG, kommunerna och andra intressenter, arbeta fram en strategi för kommande programperiod.

d) Utvärdering av medfinansierade projekt

Det arbete som påbörjades föregående år med att följa upp och dokumentera samtliga beviljade projekt har fortsatt även innevarande år.

Arbetsätt; LAG-grupp och LEADER-kontor:

Föreningen har under året haft följande anställda

Jacob Käll, verksamhetsledare, 100%.

Linda Johansson, jan-april: ekonomi/administration, 50 % och utvärderingsarbete 30 %, april-nov: föräldraledig, december: ekonomi/administration 40 %

Lena Karlsson, för att ersätta Linda Johansson under hennes föräldraledighet har under tiden april-november köpts in tjänst motsvarande 50 %.

Ingrid Tengkvist, ekonomi/administration, 60 %,

Föreningen har under året drivit 4 LAG-ägda projekt nämligen Ungt entreprenörskap, Ungt skapande i Astrid Lindgrens hembygd, Lokal och ekologisk mat samt Utvärdering

I dessa har projektledare varit anställda:

Beata Allen, jan: 75 %, feb o mars: sjukskriven, april: 50 %, maj-sep: 100 %, Ungt entreprenörskap och informatörsarbete

Jytte Rüdiger, 100 %, Ungt skapande

Lotta Eliasson, april-aug: 50%, sep-dec: 75 %

Hillevi Helmfrid, jan-aug: 20%, Lokal och ekologisk mat

Föreningen har haft uppdraget att genomföra 2007 års Riksfestival för Ung Kultur Möts.

För detta ändamål och med medel från UKM Sverige har nedan projektledare varit anställd:

Anna Tenfält, jan: 100 %, feb-juli: 50 %

Finansiering

Föreningen har i princip tre finansieringskällor vad gäller offentliga medel:

EG-medel från Europeiska Jordbruksfonden

lokala och regionala myndigheter i Leaderområdet som ställt upp som huvudfinansiärer och som ställer medel till förfogande för Leaderplanens genomförande samt

annan svensk offentlig finansiering som kan attraheras i och till enskilda projekt

De tilldelade EG-medlen skall matchas med svenska offentliga medel i proportion 40/60.

Föreningen har också enligt målsättningarna lyckats attrahera annan svensk offentlig finansiering i enskilda projekt.

Sammantaget med medel från huvudfinansiärerna har verksamheten varit väl finansierad under året.

Avstämning vid årsskiftet angående förväntade utbetalningar, under resterande tid av leader+ perioden, till egna operativa kostnader och utbetalningar till projekt pekar på att

föreningen inte kommer att behöva utnyttja hela medfinansieringen från huvudfinansierarna. De medel som inte förbrukas ska enligt överenskommelse med huvudfinansierarna återbetalas vid leader+programmets avslut.

Under 2005 genomförde Jordbruksverket en revision i ett av de projekt som medfinansierats med ca 900 000 kr. Revisorerna hävdar att delar av projektets kostnader inte ska betraktas som stödberättigande. Ärendet är inte klart men styrelsen vill här tydliggöra att krav kan komma att ställas på återbetalning. Ytterligare revisioner skulle kunna bli aktuella och därmed också eventuella andra återkrav.

Styrelsen föreslår därför att diskussion sker med huvudfinansierarna att viss del av outnyttjade medel reserveras för eventuella återkrav.

LAG-möten:

24 april, 26 april (årsmöte), 26 september

LAG har under året varit inbjudna att, för föreningens räkning, delta i följande aktiviteter:

9-10 oktober Nationellt leadmöte i Örebro

12 oktober Föreningens eget entreprenörskapseminarium i Vimmerby

25-26 oktober Lokalekonomidagarna i Växjö

Styrelsemöten:

17 jan, 14 feb, 14 mars, 18 april, 26 april, 7 maj, 4 juni, 15 aug, 17 sep, 22 okt, 12 nov, 14 dec

Slutord

Verksamhetsåret 2007 har präglats av uppdraget att på bästa sätt kombinera en verksamhet som samtidigt ska innebära att; kraft ägnas åt pågående utvecklingsarbete, avslutning av leader+perioden påbörjas samt att arbetet med ny strategi inför kommande programperiod intensifieras.

Under 2007 tog kommunerna i Astrid Lindgrens hembygd formella beslut om att fortsätta leadersamverkan, ett förtroende som styrelsen ser som en mycket bra grund för det fortsatta arbetet. Prioriterade verksamheter under 2008 blir dels att redovisa resultaten av leader+perioden, dels att marknadsföra de möjligheter som den nya programperioden innebär.

Horisontella mål

Gruppens leadercheckar till unga som vill utveckla affärsidéer är delprojekt som har sysselsättningsmål. Inom miljö, integration och jämställdhet har gruppen inga kvantitativa mål. När det gäller ungdomar är en obligatorisk indikator för alla projekt a) antal delaktiga i projektet och b) antal som har direkt nytta av projektet.

Planspecifika indikatorer

Planspecifika indikatorer	Måttenhet	Förväntat resultat	Utfall efter projektslut (projekt från programstart t.o.m. 31 dec 2007)
Nya arbetstillfällen: - totalt - kvinnor - män - inom privat tjänstesektor (PTS) - inom kunskapsintensiv industri sektor (KIS)	Antal	Totalt: 75 Kvinnor: 4 Män:30 PTS: 7 KIS: 2	Kvinnor: 1 Män: 0 PTS: 10 KIS: 0
Nya samarbetskonst./nätverk	Antal	32	30
Deltagare i utbildningsinsatser: - totalt - unga - kvinnor - män	Antal	Totalt: 2 790 varav Unga: 2 550 Kvinnor: 115 Män: 125	1 647 1 356 130 161
Bidrag till att ungdomar uppfattar sig delaktiga i Samhällsutvecklingen	Antal	Direkt delaktiga: 10 259 Direkt nytta av projekten: 21 295 Totalt: 31 554	23 767 32 410 Totalt: 56 177
Entreprenörskap, företagsamhet, förnyelse i arbetslivet, integration och mångfald	Antal projekt	65	145
Projekt med tydligt inslag av omvärldskontakter - över kommungränsen - i Sverige - internationellt	Antal Anges om/vilket slag av omvärldskontakter	10 varav 5 internationella	1 1
Förändring av antal invånare (inflyttning)	Antal	Totalt: -428 Se sep uppställning i PK. 15-64 år närmare riket	5

Kommentarer över utfallet: LAG håller just nu på med ett utvärderingsarbete som framöver ska resultera i bl.a. analys av utfall.

Astrid Lindgrens hembygd				
Budgetutrymme EU-medel	Andelen	Andelen	Uppfyllelse av n+2	Utbetalt av hela
Totalt, hela perioden, SEK	beslutade medel	utbetalda medel	t.o.m. 2007 (procent)	programmet (procent)
27 245 970	24 267 744	19 527 480	88	72

Akkumulerade uppgifter fr o m 2000-07-01 t o m 2007-12-31. De grupper som i n+2 kolumnen har 100 procent och uppåt har uppnått n+2 målet för 2007.

- LAG-gruppens sammansättning uppfyller kraven.
- LAG-ordförande är Göran Ehn.
- Verksamhetsledare är Jacob Käll.

3.4.7 Leader+ Sjuhärad

Leader+ Sjuhärads beslutande organ är LAG (Lokal Aktions Grupp) som består av 24 ledamöter, 8 från vardera offentlig-, ideell- och näringslivssektor. Arbetsutskottet består av två representanter från vardera sektorn.

Ordförande har under året varit Janåke Sjöquist, förste vice ordförande Gunilla Blomgren, och andre vice ordförande har varit Barbro Petersson.

LAG har under året haft 4 protokollförda sammanträden och arbetsutskottet har haft 5 sammanträden som alla protokollförts. I samband med LAG och AU:s sammanträden har presidiet tagit beslut om s.k. Leadercheckar.

Administrationen är förlagd till Rådde Gård i Länghem där lokaler hyrs av Hushållningssällskapet.

Personalen har under året bestått av Annika Andersson/verksamhetschef och Per Andersson/ekonom. Båda har arbetat heltid.

Jonna Fallbergs var anställd ett par månader in i 2007 i projektet PUSS och i projektet U land fram till 15 maj. Åsa Molander arbetade med projektet PUSS under januari månad.

IYMP-projektet (se förklaring nedan) pågick fram till 30/6 med Sebastian Cramer som heltidsanställd projektledare.

Peter Drotz som arbetat med Sjuhäradsform övergick till andra arbetsuppgifter 1 juni. Hans tjänst gjordes om till 20% projektledare och Evelina Johansson anställdes som projektassistent på heltid.

Personalen har under året haft utvecklingssamtal, ordföranden med programansvarig och programansvarig med övriga.

Regelbundet hålls kontorsmöte med genomgång av aktuella händelser, information och planering.

Per och Annika har bl a gått kurs i Juridik i ideella föreningar samt en utbildning på Jordbruksverket.

Ungdomsgruppens representant i LAG har under året varit David Brorsson. Tre möten hölls under våren varav det sista den 11 juni.

Den 24 – 25 januari deltog Janåke och Annika tillsammans med Sofie från Växa Tillsammans i en konferens som anordnades av Jordbruksverket. Vi satt bl a i en paneldebatt.

Den 9-10 oktober deltog Per, Janåke, Jan Vinkvist, Gunilla och Annika i avslutningsevenet i Örebro. Bo Petersson medverkade med projektet showrooms.

Projektverksamheten

Trycket på information från projektsökare har under året inte varit särskilt stort. De flesta har, av naturliga skäl, hänvisats till kommande programperiod och möjligheterna att söka stöd där.

Vid ett flertal tillfällen har vi varit ute och informerat om leadermetoden och våra resultat. Vi har bl a varit i Halland vid 5 tillfällen och i Småland ett par gånger. Leader Västra Småland har också varit hos oss på besök och då fått tillfälle att träffa både projekt och LAG-ledamöter. Andra besökare har bl a varit länsstyrelsens trainees, polska

landsbygdsutvecklare, Fernebo folkhögskola, LAG-grupp från Estland och Mittjyllands motsvarighet till VGR.

Andra större informationsträffar har hållits på Jordbruksverket, Leaderområden i Skaraborg samt Landsbygdens rådgivningscenter.

De kommunala representanterna var inbjudna till information om både nya och gamla Leader. Mötet hölls i Espira, Borås, där vi också fick tillfälle till en guidad visning av utställningen Andra Rum.

Projektledarträffarna har genomförts sex gånger under året. Huvudsyftet med dessa träffar är att utbyta erfarenheter och skapa kontakter men vi har även deltagit i Navets värskapsutbildning och gjort studiebesök i Butiken i Fabriken på Rydals museum. Projektledarna har varit en viktig grupp som med sina erfarenheter bidragit till framtagandet av den nya strategin för Leader Sjuhärad.

Varje projekt följs upp med ett besök en gång per år. Vid dessa uppföljningar jämförs verksamheten i projektet med projektplanen, tidsplanen och budget. Även indikatorerna går igenom och ev. förslag till ändringar diskuteras. 26 sådana uppföljningar har gjorts 2007.

35 utbildningstillfällen har genomförts för nya projekt och checkar. Utbildningen innehåller regelverk, rekvisitionshantering och allmän leaderinformation och riktar sig till projektägare, projektledare och ekonomiskt redovisningsansvariga.

Enligt regelverket skall alla s.k. insatsområde 2 projekt ägas av LAG. De utbyten vi haft i projektform redovisas nedan.

IYMP/ International Youth Media Project

IYMP-projektet har arbetat med ungdomar som vill fördjupa sina kunskaper om film. Samarbetsparter är två skottiska områden och Sjuhärad. Under 2007 genomfördes ett filmkläger för ungdomar från alla områden. Ungdomarna bodde på Åsundsholm och fick undervisning och workshops där. Professionella aktörer som filmare, sminkös, animerare etc hyrdes in. Skådespelare lånades från estetprogrammet i Ulricehamn. Projektet avslutades vid halvårsskiftet.

U-land

Jonna Fallberg jobbade kvar som projektledare för U-land till 15 maj. Därefter sköttes verksamheten av den övriga styrgruppen med Lotti Jillsmo som administratör. Den största händelsen är det ungdomsevent som hölls i Gransnäs den 30 mars – 1 april. Temat var från idé till färdig produktion på samma dag. Totalt var det ca 100 deltagare som satte ihop en egen festival den första dagen. U-land drivs vidare som förening och man söker finansiering för den fortsatta verksamheten.

Konsthantverksutbyte

Detta projekt är starkt knutet till Sjuhäradsform. Idén har varit att i samverkan arbeta med kompetenshöjning och försäljning över gränserna.

Fem dagar i maj var konsthantverkare i Sjuhärad i finska Björneborg och sista dagarna i september var dom hos oss. På båda ställena har vi haft en gemensam workshop, gemensam utställning, deltagit på försäljningsmarknad och naturligtvis fått ta del av varandras områden.

Projektet har lett till att kontakter knutits och planer finns på privata återbesök. Önskemål om en utveckling i projektform finns också.

Lokal utveckling så in i Norden

Samverkan mellan svenska och finska LAG har tagit fram ett metodhäfte som beskriver hur man kan arbeta med samarbete mellan olika länder. Den grundar sig på erfarenheter under pågående projektperiod och riktar sig i första hand till nya LAG. Två konferenser har hållits, en i Sverige och en i Finland, med deltagare från både LAG och kontor. Ledningsgruppen har dessemellan haft telefonmöten.

Showrooms

Projektet har under året haft två utbyten. Ett i mars, så vi besökte dem och fick ta del av både mat och kultur. Deras besök i Sjuhärad omfattade deltagande i interfoodmässan i Göteborg. Under de dagar dom var här hann vi med att besöka både producenter och återförsäljare. Vid båda besöken har vi haft möten för planering av den kommande verksamheten och vid årsskiftet hade s.k. varukorgar utbytts för ömsesidigt påseende.

Övriga utbyten

Vi har haft gäster från Lettland och Polen som besökt vårt område och fått veta mer om hur LAG arbetar och de erfarenheter vi har av den första programperioden. Vi har också deltagit i informationsinsatser då Västra Götalandsregionen hade ett utbyte med danska Mittjylland.

I november hade vi besök av Eeva Sinerjoki från Finland. Hon är intresserad av turism med kulturanknytning. Vi besökte både projekt och turist/kulturplatser i området.

ÅRETS LEADERPROJEKT

Varje år nomineras ett projekt till den nationella uttagningen av Årets Leaderprojekt. Årets fokus skall vara de mjuka värdena i Leaderarbetet. Prioriteringarna ska ligga på överförbarhet och en tydlig beskrivning av processen som lett fram till ett lyckat projekt.

LAG utsåg ”Projekt Ängsgården” till årets Leaderprojekt 2006, med motiveringen; ”Ett nytänkande initiativ som är väl underbyggt och förankrat i brett trepartnerskap. En metod att överföra som inspiration och modell för andra. Underifrånperspektivet beaktas i såväl planering som genomförande. Tydliga mål och resultatriktat arbete borgar för god hållbarhet och kostnadseffektivitet.”

På andra plats kom L09-223 ”Turistsatsning Torpa/Hofsnäs” och tredjeplatsen delades mellan L09-158 ”Uddeboväven” och L09-239 ”Viskan Turism”.

Planspecifika indikatorer

Aktivitet/konkretisering av åtgärd	Indikator	Måttenhet	Förväntat resultat	Utfall efter projektslut (projekt från programstart t.o.m. 31 dec 2007)
Företagande	Projekt	Antal	80	-
	Nya företag	Antal	50	12
	Nya jobb	Antal	100	60
	Nya produkter	Antal	5	84
	Omsättning	Mkr	+10Mkr	6 381 000 kr
Nätverk	Deltagare	Antal	Totalt 254 Därav 119 kv/135 män	Totalt 493 178 kv/315 män.
Kultur	Projekt	Antal	11 ⁶	10
	Deltagare	Antal	464	496
Natur	Projekt	Antal	29	21
Miljö	Projekt	Antal	15	14
	Gröna jobb	Antal	5	9
Integration	Projekt	Antal	5	13
	Invandrare involverade i projekt	Antal	25	132
IT	Projekt	Antal	50	48
Ny utbildning	Projekt	Antal	127	182
	Deltagare	Antal	4 296	5 376

Leader+ Sjuhärad				
Budgetutrymme EU-medel	Andelen	Andelen	Uppfyllelse av n+2	Utbetalt av hela
Totalt, hela perioden, SEK	beslutade medel	utbetalda medel	t.o.m. 2007 (procent)	programmet (procent)
33 842 250	30 936 186	24 906 411	92	74

Akkumulerade uppgifter fr o m 2000-07-01 t o m 2007-12-31. De grupper som i n+2 kolumnen har 100 procent och uppåt har uppnått n+2 målet för 2007.

- LAG-gruppens sammansättning uppfyller kraven.
- LAG-ordförande är Janåke Sjöquist.
- Verksamhetsledare är Annika Andersson.

⁶ Huvuddelen avser små projekt, som regel byalagsbaserade eller liknande.

3.4.8 Våg 21

Föreningens organisation:

Föreningens högsta beslutande organ är Våg21-fullmäktige. Fullmäktige ska ha 30 - 42 ledamöter där de 14 medfinansiärerna vardera utser en person från varje sektor dvs. från det privata, ideella och det offentliga.

Föreningens angelägenheter handhas av en styrelse, som består av tolv (12) ordinarie ledamöter. Även dessa är utsedda utifrån trepartnerskapet och utifrån könstillhörighet.

Verksamhetsåret 2007

Fullmäktige

Fullmäktige har bestått av 32 personer, varav 24 män och 8 kvinnor.

Fullmäktige har haft två sammanträden, den 24/5 samt den 29/11. Årsstämman hölls den 24/5.

Styrelsen

Styrelsen skall bestå av tio (10) personer. Könsfördelning i styrelsen har under året varit sju (7) män och tre (3) kvinnor.

Sektorstillhörigheten har varit jämnt fördelad över de tre sektorerna i både styrelse och fullmäktige.

Styrelsen har haft 8 möten, den 22/2, 20/3, 12/4, 9/5, 19/6, 4/9, 16/10 samt 13/12. Styrelsen har under året beviljat 10 projekt.

Styrelsens Arbetsutskott (AU) som är beredande organ har haft 6 möten, den 6/2, 6/3, 14/6, 16/8, 11/10 samt 30/11.

Kansliet

Kansliet har bestått i en tjänst som verksamhetschef, en tjänst som ekonom och allt i allo, 0,5 tjänst som mobiliserare samt 1,5 tjänst som kanslist.

Kansliet har under året administrerat de beslutade projekten samt haft kontakter med Glesbygdverket, Jordbruksverket, Naturvårdsverket, Konsumentverket och andra berörda parter. Inom kansliet finns även de mobiliseringsinsatser som utförts under året. Kansliet har förutom administration och mobilisering ansvarat för tre egna projekt kring marknadsföring och utvärdering.

Mobilisering

Kännedom om Våg21s verksamhet har nått ut till många i området och de projekt som tillstyrkts, genomförts eller påbörjats visar att det finns en god utvecklingspotential i området. Mobilisering har skett via direkta besök hos utvecklingsgrupper och enskilda, samt via nyhetsbrev och kansli.

Marknadsföring

Våg21 har marknadsförts genom hemsidan www.vag21.d.se, genom artiklar i våra lokaltidningar, via nyhetsbrevet Vågat, via nätverket för Leader+, genom våra projekt samt genom mobiliseringsinsatser med mera.

Genom projektet Landsbygdens Marknadsweekend L12-164 nåddes en stor målgrupp i hela området samt i Sverige genom de broschyrer som framtog på samtliga projekt genomförda under Våg21 perioden. Dessutom togs en utställning fram som presenterades vid tre tillfällen vid evenemang i Våg21 området, samt vid Leaderevent i Örebro den 9-10 oktober.

I november 2005 bildade fullmäktige för Våg21 en framtidsgrupp med representanter för fullmäktige samt ordförande för styrelsen och verksamhetschefen som adjungerade.

ERFA-gruppen har under året träffats fem gånger, bl.a. med representanter från våra huvudmän, regionala företrädare samt nya huvudmän.

Utifrån ERFA-gruppens arbete har tre leaderområden vuxit fram, Gränslandet, Inlandet samt Kustlinjen. Dessa tre områden har bildat arbetsgrupper och tagit fram strategier för respektive område.

ERFA-gruppen har efter att nya områden formerats fortsatt arbeta med sitt andra uppdrag, att bilda en gemensam organisation för de tre områdena.

Hänt under året

I samarbete med SCB togs LEA, lokal ekonomisk analys fram på församlingarna i Våg21 området samt omkringliggande områden (som referens).

Projektet NOLD, network of local development, nominerades till årets Leader.

Landsbygdens Marknadsweekend hade utställning och marknadsförde samtliga Våg21 projekt i samarbete med lokala projekt i Malmköping 28-29 juli, Hällestad 11 augusti samt Odensbacken 1 september. Vid samtliga orter pågick samtidigt lokala evenemang vilket gjorde att många människor fanns på plats och kunde ta del av informationen.

Våg21 arbetade fram två utställningar, Landsbygdens Marknadsweekend samt LAG-akuten som togs fram för Leadereventet på Conventum i Örebro den 9-10 oktober.

Transnationellt samarbete fortsatte under året med Italien, Tyskland, Irland, Holland, Finland, Estland, Skottland och Ungern.

Den 10-12/1 samt 20-24/11 träffades Network of Lokal Development, NOLD, på Irland respektive i Finland. Det svenska teamet bestod av Annika Lidgren Glesbygdverket, Per Hector Sesam, Hans-Olof Ståhlgren Hushållningssällskapet, Lars Larsson Dalarnas Högskola, Egil Boräng samt Karina Veinhede Våg21.

Våg21 deltog i många projektinvigningar i området.

Studiebesök från Tjeckien, Lettland, Litauen och Wales gästade Våg21 området och tog del av våra projekt.

Våg21 styrelse gästade Ballyhoura-området på Irland den 7-11 maj.

10 projekt beviljades av Jordbruksverket, SJV, under året.

Våg 21 Leader+ deltog i ett antal konferenser anordnade av Regionförbundet, Länsstyrelserna i Örebro län, Sörmland och Östergötland samt LAG-dagar, plusforum mm.

Sista projektet för hela Våg21 perioden togs på styrelsemötet den 10 oktober. Projektet var ”Mera framtid i Östernärke”.

Projektverksamheten

Exempel på lyckade projekt under 2007

L12-141 Sport som Tillväxtfaktor. Näridrottsplatsen som ligger intill skolan i Alberga används av många boende i bygden. Skolans elever har fri tillgång till idrottsplatsen på dagtid, pensionärer använder den för boulespel och klubbstugan för gemensamhetsträffar och övriga boende använder ytorna för rekreation och spontanidrott samt klubbstugan för fester och kalas.

Idrottsföreningen gjorde under våren/sommaren 2005 en marknadsorientering för att undersöka behovet av en lägeranläggning för, i första hand, fotbollsläger i Mälarregionen. Svaren på enkätundersökningen gav en bekräftelse på att behovet var stort och att föreningens närhet till idrottsföreningarna i Stockholms län talade till deras fördel. De ville därför utveckla en kommersiell lägerverksamhet men för att göra det måste de skapa övernattningsmöjligheter i närområdet.

Genom att öka antalet övernattningsmöjligheter kan utökad lägerverksamhet skapas.

Målet med projektet var att skapa två arbetstillfällen, utveckla nätverk, engagera 150 ungdomar, skapa ny servicelösning samt förändra attityder vilket också lyckades med råge.

L12-166 Kanalfestival i Östernärke: Projektet gick ut på att anordna en festival för föreningar och företag och där kultur- och föreningsliv i samklang med unik kanalmiljö sattes i fokus under en hel dag.

En kanalfestival i Odensbacken utmed Kvismare Kanal, invid Industrivägen, har alla förutsättningar att bli en helt ny årligen återkommande tradition.

Kanalfestivalen blev ett ypperligt tillfälle att exponera föreningslivet och de lokala kulturförmågorna samtidigt som man skapade en aktivitet som satte Östernärke på kartan.

Kanalfestivalen har en potential att i samarbete med föreningen Samverkarna utvecklas till en drivbänk för kreativitet och nyskaparanda i Östernärke.

Tillvaratagandet av kanalen som en resurs och en källa till glädje och inspiration låg i fokus för hela evenemanget, därav namnet.

Genom att kombinera nya traditioner med gamla får man en bred mix som passar alla besökare, gammal som ung, invånare som besökare.

Syftet med projektet var att främja kulturlivet, skapa ett forum för konst och kultur och fånga nya utövare. Vidare att främja föreningslivet och uppmuntra till bildandet av nya föreningar och aktiviteter, främja näringslivet, skapa kontaktytor och forum för umgänge och representation. Syftet var också att stärka vi-känslan bland de boende samt skapa en turistattraktion och sätta Östernärke på kartan vilket man också lyckades med.

L12-146 Kraftsamling i Skebokvarn: Skebokvarn är en ort med 226 invånare i Flens kommun. I Skebokvarn finns idag endast en mötesplats, Skebokvarnsgården, vilken ägs av Flens kommun.

Under åren har Skebokvarnsgården använts till olika ändamål, t.ex. aktiviteter för barn och ungdom, föreningslokal, lokal vid hembygdsdag mm.

Projektet ville göra Skebokvarnsgården till en naturlig mötesplats för alla på bygden, en plats som möjliggjorde nya kontaktytor och ett bredare socialt nätverk.

Projektet har enat Skebokvarnsborna på ett utmärkt sätt och utvecklat den vi-anda som på ett generationslöst sätt var ett av syftena med projektet.

Målet med projektet var främst att bibehålla och utveckla den enda möjliga mötesplatsen som finns i Skebokvarn och det har man lyckats med.

L12-153 Spiksmedja i Tjällmo: Förr var järnhantering och därmed tillhörande skogsbruk, kolning och transporter stora näringar i Tjällmo. Ett tidigare projekt ”vandring i bruksbygd” har velat lyfta fram det unika med bygden. Smedjan som behövs för att tillverka spik var den felande länken då den saknats för att kunna beskriva den kultur som fanns under 1700-talet. Tjällmo Hembygdsförening har i gåva fått en nedmonterad stomme till en gammal smedja som monterades upp vid vårt museum.

Syftet med projektet var att bevara en gammal byggnad till eftervärlden, gestalta en arbetsplats typisk för orten samt generera kunskap och metoder att bevara yrkestraditionen att tillverka spik.

Projektet har rönt mycket nyfikenhet bland ortsbefolkningen och andra vilket skapat förväntningar på kommande aktiviteter.

Horisontella mål

De horisontella målen mäts genom de program- och planspecifika indikatorerna.

Planspecifika indikatorer

Planspecifika indikatorer	Måttenhet	Förväntat resultat	Utfall efter projektslut (projekt från programstart t.o.m. 31 dec 2007)
Attitydförändring	Antal deltagande varav antal % gått från värde 2 till värde 4	300 60	1 800 25
Nya Arbetstillfällen	Antal		56
Nya Nätverk	Antal		16
Deltagare utb. insatser	Antal		3 086
Bevarande natur/kulturarv	Antal Projekt		27
Projekt Jämställdhet	Antal		7
Nya startade företag	Antal totalt	20	37
Startade lokala lärcentra	Antal	7	1
Nya servicelösningar	Antal	8	8
Engagerade ungdomar	Antal	150	2 584
Integrationsprojekt	Antal	20	15
Jämställdhetsprojekt	Antal	5	13
Ekologiskt byggande	Antal	10	19
Nätverk	Antal aktivt deltagande individer tot.	300	1 130

Våg 21				
Budgetutrymme EU-medel	Andelen	Andelen	Uppfyllelse av n+2	Utbetalt av hela
Totalt, hela perioden, SEK	beslutade medel	utbetalda medel	t.o.m. 2007 (procent)	programmet (procent)
30 535 137	31 748 733	22 784 679	94	75

Ackumulerade uppgifter fr o m 2000-07-01 t o m 2007-12-31. De grupper som i n+2 kolumnen har 100 procent och uppåt har uppnått n+2 målet för 2007.

- LAG-gruppens sammansättning uppfyller inte kraven.
- LAG-ordförande är Jan Larsson.
- Verksamhetschef är Karina Veinhede.

3.4.9 Intryck Hälsingland

Intryck Hälsinglands verksamhet omfattar programperioden år 2000-2006 med förskjutning till 2008. Sista mars 2008 skall slutredovisningen av de externa projekten vara klar, sista juni 2008 skall slutredovisningen av de interna projekten vara klar och därmed hela projektverksamheten avslutad.

Enligt avtal mellan den ideella föreningen Intryck Hälsingland och Glesbygdsverket så ska det till och med december 2008 finnas någon representant kvar för föreningens Leaderuppdrag som kan besvara frågor från Glesbygdsverket eller Jordbruksverket.

Lag har hittills fattat beslut om hela sin finansieringsplan, totalt 128 miljoner kronor, samt även tagit några snabba beslut på återförda medel under slutet av året 2007. Totalt har 73 stycken fullskaliga projekt beviljats.

Lag har i stort överlämnat ansvaret för avslutningsarbete från våren 2007 på Ordförandestyrelsen. Denna har fortsatt arbetet med att slutföra Leader+ Intryck Hälsingland samt med att upphandla utvärderingen av verksamheten, vilken kommer att ske under nästa år.

Lag har under hösten på grund av återförda medel kunnat bevilja ytterligare projekt. Dessa är Yttre miljösanering Nordanstig samt en utökning av KulTurvägen. Lag har även beviljat ett avslutningsprojekt under hösten som i samråd med jordbruksverket slutligen delades in i tre delar, en administrativ del, en förstudiedel och en profilchecksdel. Dessa är ännu igång.

Lag genomförde även en studieresa i augusti som ett avslut för tidigare personal och Lag-medlemmar. Uppslutningen från Lag var inte allt för stor.

Länsstyrelsen Gävleborg har under 2007 slutfört sina åtaganden och betalt hela sin finansiering till Intryck Hälsingland. Samtliga av Hälsingekommunerna har även de betalt ut sin totala andel av finansieringsplanen till Intryck Hälsingland förutom Hudiksvalls kommun som har sina indexeringsmedel på år 2008, 102.560kr. Landstinget Gävleborg har 750.000kr kvar för år 2008.

Bemanningen av kansliet har ändrats under projekttiden allt eftersom verksamheten kommit in i olika skeden.

Anette Eriksson Johansson arbetade under januari till april 100% och maj till december 80%. Anna Nordin på 100% men har under perioden varit sjukskriven, hel och deltid. Esbjörn Färlin arbetade på 70% till och med oktober, under resten av året arbetade han som konsult. Kerstin Ström har tagits in för rekvisitionsarbete på 50% under januari till april och sedan även under augusti till december. Lena Bergils gick i pension sista maj men var under våren delvis sjukskriven. Roland Hamlin arbetade 80% under januari till mars och 70% under april till juli.

Det kan lyftas fram att en av de anställda suttit i Jordbruksverkets referensgrupp vid framtagandet av rutinbeskrivningen för det nya leader. Det har setts som ett viktigt arbete att kunna hjälpa de nya leaderområdena så de får en så bra start som möjligt med så klara direktiv som möjligt.

Under hösten 2007 har den tuffaste avstämningen varit som programmet hittills haft. Trots interna problem med bland annat sjukskrivningar så har kontoret lyckats att genomföra den

så att inga avdrag skett för Intryck Hälsinglands räkning utifrån de besked vi fått från Jordbruksverket

Det var projektet "Rådgivning Hälsingegårdar – Antikvarisk/Affarsmassig" som blev utsett till 2006 års bästa Leaderprojekt vid en ceremoni under Almedalsveckan i Visby i juli månad år 2007.

Vinnaren tillkännagavs av Glesbygdsvverkets generaldirektör Kerstin Wallin, som ingått i juryn. Det blev projektledaren Birgitta Esbjörnsson som rörd och glad fick kliva fram och ta emot priset. Utöver äran bestod priset av 10.000 kronor att användas till en studieresa som främjar projektets syften.

Planspecifika indikatorer

Planspecifika indikatorer	Måttenhet	Förväntat resultat	Utfall efter projektslut (projekt från programstart t.o.m. 31 dec 2007)
Utbildningstimmar i projekten	Antal	30 000	2 176
Nya företagsbildningar inom den sociala ekonomin	Antal	10	8
Nya produkter och tjänster med Hälsingeprofil	Antal	19	6
Projekt som uppnår sina projektspecifika mål	Antal	40	32
Nya arbetstillfällen	Antal	93 kv/82 män	35 kv/28 män
Folkmängd	Antal	61 827	-

Intryck Hälsingland				
Budgetutrymme EU-medel	Andelen	Andelen	Uppfyllelse av n+2	Utbetalt av hela
Totalt, hela perioden, SEK	beslutade medel	utbetalda medel	t.o.m. 2007 (procent)	programmet (procent)
34 631 919	34 761 645	27 870 435	104	80

Akkumulerade uppgifter fr o m 2000-07-01 t o m 2007-12-31. De grupper som i n+2 kolumnen har 100 procent och uppåt har uppnått n+2 målet för 2007.

- LAG-gruppens sammansättning uppfyller kraven.
- LAG-ordförande är Bertil Eriksson.
- Verksamhetsledare är Lena Bergils.

3.4.10 Kustlandet

Kustlandets verksamhetsidé är att med utgångspunkt från områdets stora natur- och kulturvärden skapa förutsättningar för en positiv utveckling i området. Genom ökad delaktighet kan de unika egenskaperna förädlas till nytta både för de som bor och verkar i området och för de som besöker det. I olika utvecklingsprojekt förbättras landsbygdens ekonomi och överlevnad.

Verksamheten i Kustlandets Leader+ arbete finansieras av de sex kustkommunerna, Norrköping, Söderköping, Valdemarsvik, Västervik, Oskarshamn och Mönsterås samt länsmyndigheterna Regionförbundet i Kalmar län, Länsstyrelsen i Östergötland och Regionförbundet Östsam. I flera av utvecklingsprojekten ingår dessutom ytterligare svensk offentlig finansiering från svenska myndigheter och stiftelser. Tillsammans med denna samlade nationella finansiering utgår stöd från EU.

Vi vill i denna verksamhetsberättelse tacka föreningens medlemmar, huvudfinansiärer och övriga finansiärer, projektägare och projektledare för goda insatser under 2007. För den ekonomiska redovisningen hänvisas till resultat- och balansräkning.

Hänt under året

Verksamhetsåret 2007 har kännetecknats av att programperioden är i sin slutfas. Många projekt har blivit färdiga och slutrapporterats, andra har varit i full gång men närmat sig slutet. Nya projektansökningar har mött strikta tidsramar och hårda medfinansieringskrav på grund av brist på Kustlandets pott och överskott på EU-medel (se mer under rubriken Medfinansiering nedan). Större personalförändringar har skett. Arbetet med ett nytt Kustlandet i nästa programperiod har varit omfattande (se mer under rubriken Nästa programperiod nedan).

En beslutsgrupp bestående av fyra LAG-ledamöter har bildats för att mellan styrelsemöten kunna dryfta frågor gällande beviljade projekt. På kort varsel har beslutsgruppen haft telefonmöten och, i enlighet med instruktioner från styrelsen, hjälpt till att lösa frågor som annars hotat att spräcka redan ansträngda tidplaner.

Som komplement till Kustlandets övergripande utvecklingsplan fastställde LAG följande riktlinjer för verksamheten från och med juni 2007:

Ej behandla fler nya projektansökningar

Prioritera slutförande av pågående projekt

Stödja bildandet av ett nytt Leaderprogram för området

Inrikta verksamheten på avslutning av programperioden

En klagan gällande Kustlandets handläggning av projektansökningar har inlämnats till Glesbygdverket. Ärendet var vid årets slut inte avslutat.

Sedan Kustlandets start i juli 2001 och fram till den sista december 2007 så har 216 stycken nya projekt beviljats medel varav 93 varit större projekt och 190 utvecklingscheckar (STUV, Elevstuv och Spinnaker). Kustlandet har sedan år 2001 fått in 504 stycken diarieförda projektförfrågningar varav 41 stycken under 2007.

Nya projektbeslut

Under 2007 har 15 projektbeslut fattats med 2,5 miljoner kronor från EU och 0 kronor från Kustlandspotten (den nationella medfinansieringen från våra huvudfinansiärer). Projektens privata medfinansiering uppgår till 4,3 miljoner kronor samt dessutom 4 600 timmar (115 arbetsveckor) ideell tid. Ytterligare nationell offentlig medfinansiering, utöver Kustlandets huvudfinansiärers andel, uppgår i de beslutade projekten till 3,6 miljoner kronor.

Beslut gällande nya projekt och utökningar av pågående projekt (15 st) fattade under 2007:

<i>Diarienummer</i>	<i>Projektname</i>	<i>Geografi</i>
L05-420	Showkollo	Vikbolandet, Norrköpings kn
L05-465	Samlingslokal Dagsberg	Vikbolandet, Norrköpings kn
L05-466	Klintermåla	Misterhult, Oskarshamns kn
L05-468	Biogas	Västerviks kommun
L05-469	Lärande verksamhet vid Naturum	Västerviks kommun
L05-471	Servicepunkter i S:t Annabygden	Sankt Anna, Söderköpings kn
L05-472	Skärgårdskultur	Västerviks kommun
L05-473	Bråvikslandet	Norrköpings kommun
L05-108	Utökning - Sankt Anna Produkter	Sankt Anna, Söderköpings kn
L05-179	Utökning - Levande kustvatten	Hela Kustlandet
L05-377	Utökning - Skärgårdsporten	Påskallavik, Oskarshamns kn
L05-399	Utökning - Kuddby	Vikbolandet, Norrköpings kn
L05-419	Utökning - Rönövägen	Vikbolandet, Norrköpings kn
L05-456	Utökning - Projekt Norrån	Figeholm, Oskarshamns kn
L05-465	Utökning - Samlingslokal Dagsberg	Vikbolandet, Norrköpings kn

Eftersom så liten del av programperioden återstått och Kustlandspotten i princip varit slut har årets beslut präglats av hårda krav på kort projekttid, hög genomförandekapacitet samt komplett nationell offentlig medfinansiering. Kraven har inte varit lätta för sökande att tillmötesgå. En speciell satsning på mobilisering av projekt i Norrköpingsdelen av Kustlandet gjordes. Resultatet blev ett antal nya projekt med olika inriktning samt utökningar av ett antal pågående projekt, med geografisk tyngdpunkt i norr. Nedan följer några korta sammanfattningar av ett urval av projektbesluten.

Projekt Showkollo - sommarkollo på östra Vikbolandet på temat dans, musik och show - genomfördes av barn, ungdomar, föräldrar, föreningar och företag tillsammans. Syftet var att tillvarata talang och intresse, stimulera till aktivt kulturutövande som sammanför generationer, bygga självkänsla och skapa framtidstro. Verksamheten är tänkt att i framtiden vidareutvecklas som både sommar- och helgverksamhet.

Projekt Biogas - lantbrukare och LRF i Västerviks kommun genomförde en förstudie gällande biogasframställning. Målet var att tydliggöra förutsättningar för biogasproduktion hos enskilda landbrukare – marknad, teknik, ekonomi, investeringar, drift & underhåll,

miljöaspekter, risker, historia & framtid, samverkansmöjligheter, finansiering mm. Projektet inkluderade även allmänna informationsmöten, studiebesök samt nätverkande.

Sankta Anna Produkter, ett av Kustlandets längsta projekt, kompletterades bland annat med en analys av hur Sankt Anna bygdens Turiststuga bör organiseras och drivas i framtiden. Projektets övergripande målsättning är att skapa en långsiktig och uthållig utveckling av nya strukturer för produktutveckling, marknadsföring och försäljning av varor och tjänster.

Pågående projekt

Utöver de projekt som nämns ovan under Nya projektbeslut och nedan under Färdiga projekt så har följande projekt pågått under 2007:

<i>Diarienummer</i>	<i>Projektname</i>	<i>Geografi</i>
L05-108	Sankt Anna Produkter	Söderköpings kommun
L05-179	Levande kustvatten	Hela Kustlandet
L05-244	Spinnaker	Hela Kustlandet
L05-288	Mönsterås kustmiljö	Mönsterås kommun
L05-289	STUV3	Hela Kustlandet
L05-311	Transnationell resurs	Hela Kustlandet
L05-377	Skärgårdsporten	Påskallavik, Oskarshamns kn
L05-397	Gästern	Misterhult, Oskarshamns kn
L05-399	Kuddby	Vikbolandet, Norrköping
L05-417	Grazeland (Transnationellt)	Sverige och Finland
L05-419	Rönövägen	Vikbolandet, Norrköping
L05-456	Projekt Norrån	Figeholm, Oskarshamn

Som en följd av senare års satsningar på mobilisering av projekt i delar av Kustlandet med få projekt pågick det under 2007 relativt många projekt i söder och i viss mån norr. Nedan följer några korta sammanfattningar av ett urval av projekten.

Kustlandets projektnominering till "Årets leader", som utnämns bland Sveriges tolv leaderområden, var projektet "Samverkan kustfiske". I projektet Samverkan kustfiske görs försök med en ny form av förvaltning i s.k. fiskskötselområden där vattenägare, sportfiskare och yrkesfiskare tar ett gemensamt ansvar för skärgårdsfiskets förvaltning. Resultaten och erfarenheterna från dessa lokala försök som bedrivs i fyra olika fiskskötselområdena i Östergötlands och Kalmar län, Marsö, Sladö, Kvädö och St Anna, kan tillämpas i hela skärgårdsområdet mellan Örskär och Kråkelund och vara en väg ur de låsningar som kännetecknar skärgårdsfisket idag.

Projekt Skärgårdsporten handlar om att förvandla ett tidigare industriområde i Påskallavik till ett levande fritids- och rekreationsområde för lokalbefolkningen samt ett attraktivt besöksmål för kust- och skärgårdsturismen. Med den breda samverkansgruppen Påskallavik

20hundra i spetsen läggs grunden för nyföretagande inom service-, upplevelse- och besöksnäringen. I projektet ingår även ett antal åtgärder med inriktning på vattenmiljöförbättring, utbildning, marknadsföring och ungdomar.

Det LAG-drivna projektet "Levande kustvatten" är ett samarbete med länsstyrelserna i Kalmar och Östergötland; kommunerna i Norrköping, Söderköping, Västervik, Mönsterås och Borgholm, samt; lokala föreningar, företag och privatpersoner runt pilotområdena Jonsbergsviken, Gropviken, Sylten, Vinöglo och Grankullavik. Projektet fokuserar på insatser för att motverka övergödningen genom en strategi som går ut på att i dialog och samverkan mellan lokala aktörer och myndigheter, starta en kreativ process för att gemensamt utveckla och genomföra kraftfulla åtgärdsinsatser.

Den populära verksamheten med utvecklingscheckar (projektet STUV3) har fortsatt. Beslutsproceduren är förenklad för att projekten snabbt ska kunna komma igång. Stödbeloppet ligger normalt mellan 15 och 20 tusen kronor och kan sökas av föreningar, företag, grupper eller enskilda personer. En speciell form av check kallad Spinnaker är avsedd för ungdomar. Under året har 26 nya utvecklingscheckar beviljats.

Färdiga projekt

Tjugo projekt har blivit färdiga och slutrapporterade under 2007:

<i>Diarienummer</i>	<i>Projektnamn</i>	<i>Geografi</i>
L05-141	Samverkan kustfiske	Hela Kustlandet
L05-168	Framtid Vikbolandet	Norrköpings kommun
L05-181	Tillämpning Vattendirektivet	Valdemarsviks kommun
L05-261	Guideprojektet	Vikbolandet, Norrköpings kn
L05-283	Fortsättning pedagogiskt nätverk	Hela Kustlandet
L05-284	Miljöcertifiering skolor	Hela Kustlandet
L05-310	Eldsjälar	Hela Kustlandet
L05-328	Lokal mobilisering Smalspåret	Västerviks kommun
L05-332	Tjust undervattensmiljö	Västerviks kommun
L05-346	Framtidsfestival (Interregionalt)	Oskarshamns kommun
L05-356	Förstudie utveckling Västerviks flygplats	Västerviks kommun
L05-364	Kronobäck	Mönsterås kommun
L05-376	Finnkroken	Södra Finnö, Söderköpings kn
L05-378	Ungdomsnätverket (Interregionalt)	Hela Kustlandet
L05-380	Porten till Tjust och Misterhults skärgård	Huvudsakligen Västerviks kn
L05-384	Nordic Leader Dimension (Transnationellt)	Sverige och Finland
L05-415	Korthållsbana	Valdemarsviks kommun

L05-422	Skärgårds- och ökonferens	Västerviks skärgård
L05-432	TuBe-projektet	Söderköpings kommun
L05-461	Zarah Leander Jubileum	Vikbolandet, Norrköping

Nedan följer några korta sammanfattningar av resultatet av ett urval av projekten.

Korthållsbana – samverkansprojekt mellan skytteklubbar, näringslivet och kommunen i Valdemarsvik. Genom projektets försorg erbjuds nu ungdomar och vuxna en ny form av tränings- och tävlingsskytte på landsbygden. Korthållsskytte på Toverums skjutplats innebär inte bara en ny attraktion utan också ett betydande steg mot ett miljövänligt skytte både vad gäller buller och blyåtervinning.

I det LAG-drivna projektet ”Fortsättning pedagogiskt nätverk” har Kustlandet arbetat vidare med att stödja landsbygdsskolorna. Kustlandet ser byskolorna som mycket viktiga delar av samhället. De ger hopp om en framtid och ökar möjligheterna för inflyttning av nya familjer. För att stärka och utveckla skolorna gavs deras lärare möjligheter att på sin fritid träffa andra byskolelärare, utbyta erfarenheter och utbilda sig inom utomhuspedagogik.

Projekt ”Kronobäck” syftar till att utveckla den gamla klosterruinen Kronobäck som besöksmål och plats för arrangemang. Ett mycket positivt bemötande har inneburit ett lyckat samarbete mellan företag, föreningar, kommunen, länsstyrelsen, länsmuseet och högskolan. Arbetet har resulterat i att klostret fått en tydlig profil utifrån dess historia och medeltida sammanhang, samt ett antal arrangemang, tjänster och produkter utifrån profilen.

Indikatorer

Indikatorerna är ett kvantitativt sätt att mäta hur väl Kustlandet uppnår sina mål. Trots att många projekt fortfarande pågår står det redan nu klart att alla mål utom arbetstillfällen har eller kommer att uppnås. Med arbetstillfällen menas sådana som är direkt kopplade till projektaktiviteterna och som existerar då projektet slutrapporterar. På längre sikt kommer säkert fler arbetstillfällen skapas men dessa får inte tas med i denna statistik. Inte heller projektanställningar eller anställningar på Kustlandets kansli får inkluderas.

Medfinansiering

Samtliga svenska basfinansiärer förskotterade under året budgeterade medel till Kustlandspotten. Kustlandet tackar basfinansiärerna för detta förtroende som undanröjt risk för problem med likviditeten och gjort att medel snabbt kunnat utbetalas till projekt.

Basfinansiärernas goda vilja var speciellt välkommen i ljuset av årets ovanliga finansiella omständigheter. I slutet av år 2006 fick Kustlandet veta att den budgeterade årliga medfinansiering från svenska staten på 1,4 miljoner inte skulle betalas ut för 2007. Sedan kom i början av 2007 beskedet att Kustlandets EU-medel utökats med hela 2,3 miljoner kronor på grund av en positiv utveckling av kronkursen gentemot Euron. Kombinationen av dessa motsägelsefulla besked krävde speciella åtgärder. Dels bantades Kustlandets egna LAG-drivna projekt och administrationen. Dels beviljades eller utökades relativt många projekt med mycket hårda krav på medfinansiering, tidplaner och genomförandekapacitet. Trots detta kunde inte hela tillskottet av EU-medel upparbetas, vid årets slut återstod 0,7

miljoner, huvudsakligen inom insatsområde 2 (medel reserverade för internationella och interregionala projekt)

I likhet med tidigare år släpade utbetalning av medel efter eftersom det går trögt för projekten att redovisa sina kostnader. Ibland berodde detta på att projektet har drabbats av förseningar, ibland på att man inte redovisar sina kostnader. Arbetet med att hjälpa till och driva på i denna process intensifierades undan för undan under året eftersom alla externa projekt slutade senast 2007-12-31.

Styrelsen

Kustlandets styrelse, LAG (Local Action Group) har under året haft fem styrelsemöten; 8 februari, 8 mars, 31 maj, 18 september och 26 november. Platsen för mötena har roterat mellan de medverkande kommunerna och som regel har något lokalt projekt presenterats i anslutning till varje möte. Inför projektbeslut i styrelsen har en beredningsgrupp, där sex alternerande styrelsemedlemmar deltar, haft beredande projektmöten.

Under år 2007 har Kustlandet haft följande LAG:

Ordförande	Bengt Almkvist	Östergötlands skärgårdsförening	Ideella sektorn
Viceordförande	Mats Ohlsson	Smålandskustens skärgårdsförening	Ideella sektorn
Miljöledamot	Martin Larsson alt. Maria Taberman	Länsstyrelsen i Östergötland	Offentliga sektorn
Ungdomsledamot	Malin Karlsson	Loftahammars intresseförening	Ideella sektorn
Ledamot	Björn Aronsson	Svenska ostkustfiskarnas centralförbund	Näringsliv
Ledamot	Lena Göransson	Företagare	Näringsliv
Ledamot	Rune Hallgren	LRF	Näringsliv
Ledamot	Leif Hammarqvist alt. Lars Blomberg	Oskarshamns kommun	Offentliga sektorn
Ledamot	Hans Noack	Valdemarsviks kommun	Offentliga sektorn
Ledamot	Eva Andersson alt. Mattias Ottosson	Norrköpings kommun	Offentliga sektorn
Ledamot	Ann Åkerman	Vråkabygdens byalag	Ideella sektorn
Ledamot	Lars-Olof Johansson	Vikbolandets framtidsgrupp	Ideella sektorn

Ledamot	Tomas Malmberg	Blankaholms Utvecklings- centrum	Ideella sektorn
Ledamot	Ann-Christine Ekqvist	Föreningen Gula Huset	Ideella sektorn
Ledamot	Anders Sandsborg	Patabygdens kustmiljögrupp	Ideella sektorn
Ledamot	Lena Westman	Regionförbundet i Kalmar län	Offentliga sektorn
Adjungerad ledamot	Irma Görtz alt. Martin Larsson	Regionförbundet Östsam	Offentliga sektorn

Personal

Kustlandet har under året haft följande anställda:

Ingmari Wrangefors	Verksamhetsledare, 100 %
Lotti Jilmo	Projektledare STUV & Spinnaker, 100 %
Suzanne Soldán Peterson	Ekonomi & administration, 65 %
Gustaf Westring	Projekthandläggare 50% & Transnationellt samarbete 50%
Ann-Christine Ekqvist	Projektledare Nordic Leader Dimension, 1/9 – 31/12 50 %
Annika Hassel	Projektledare Skolnätverk och Miljöarbete skolor, 1/1 – 31/5 25%
Christer Olburs	Projektledare Fiskeprojektet, 1/1 – 31/7 100 %
Rune Hallgren	Projektledare Grazeland, 1/1 – 31/5 50 %

Informationsinsatser

Kustlandet har under 2007 producerat nyhetsbrev i maj och december. Dessa har spridits via mejll och hemsida. Hemsidan har under året uppdaterats med rapporter och nyheter.

Projektet L05-378 ”Ungdomsnätverket/ U LAND” kom ut med ett andra nummer av sitt magasin i maj innan projektet avslutades. Tidningen har även laddats ner över 1000ggr från hemsidan, u-land.se.

Projektet L05-283 ”Nätverk mellan småskolor” och L05-284 ”Miljöcertifiering” tryckte under september en slutrapport där resultatet av projektet presenterats.

Ett flertal av Kustlandets projekt har under året omskrivits i lokalpress. Bland dessa finner vi betesprojektet på Östra Eknö, Mönsterås Kustmiljö, Påskallavik 20hundra, bronsåldersvandringen i Blankaholm, Skolprojektet, Vattenskolan vid Naturrum, Fiskprojektet samt STUVarna om fisketurism i Tjust.

Kustlandet har arrangerat och deltagit på ett flertal olika informationsmöten och presenterat Kustlandet i olika föreningsmanhang hos lokala utvecklingsgrupper i området. Våra huvudfinansiärer har informerats om vår verksamhet. Kustlandet har även deltagit vid olika gemensamma informationstillfällen tillsammans med andra Leaderområden och med representanter för Leadernätverket.

Större möten och sammankomster:

15/3	Invigning museum, Zarah Leander projektet, Vikbolandet
16 - 17/3	Seminarium, Projekt Nordic Leader Dimension, Gränna
24/3	Invigning idrottshall, projekt Kuddby, Vikbolandet
18/4	Seminarium, Skärgårdarnas Riksförbund, Stockholm
4/6	Avslutningsmöte, projekt Vattendirektivet, Långrådna
16/6	Invigning Skötegårdsparken, projekt Norrån, Figeholm
27/6	Invigning väg, Projekt Rönövågen, Vikbolandet
11 - 12/7	Årets Leader, Gotland
28/8	Besök av Naturvårdsverket, Valdemarsvik
11/9	Regional utveckling skärgård, Östsam, Linköping
13/9	Konferens om internationalisering och regional utveckling, Regionförbundet Kalmar, Figeholm
9 - 10/10	Leader+ avslutningsevent, Örebro
5/11	Miljöprojektseminarium, Länsstyrelsen, Linköping
7/11	Besök av kontrollfunktionen SJV, Gamleby
3/12	Utvärdering projekt U-land, Stockholm

Kustlandet har därutöver deltagit i Leaders gemensamma ordförande-, verksamhetsledar- och ekonomträffar samt i Leadernätverkets arbetsutskott. Årsmötet hölls i Gamleby den 12 april 2007 och ett tjugotal personer hade slutit upp.

Planspecifika indikatorer

Planspecifika indikatorer	Måttenhet	Förväntat resultat	Utfall efter projektslut (projekt från programstart t.o.m. 31 dec 2007)
Nya produkter och tjänster	Antal produkter	20	100
Nya arbetstillfällen	Antal	140	38
Nätverk	Antal projekt Antal nätverk Antal aktivt deltagande företag- /myndigheter/föreningar	10 75 30	132
Bevarande och utvecklande av natur- och kulturreсурser	Antal projekt	50	43
Tillgänglighet	Antal projekt Nya marknadsföringslösningar Nya transportlösningar	10 5 3	45
Ungdomsinsatser	Antal deltagande individer	1 000	1 613
Samverkan	Antal projekt varav: lokalt nationellt internationellt	40 25 10 5	120
Nya servicelösningar	Antal	10	12

Kommentar över utfallet: Kustlandets planspecifika indikator för nätverk med måttenheterna antal projekt, antal nätverk och antal aktivt deltagande företag/föreningar/myndigheter, finns det idag endast uppföljning för antal nätverk .

Kustlandet				
Budgetutrymme EU-medel	Andelen	Andelen	Uppfyllelse av n+2	Utbetalt av hela
Totalt, hela perioden, SEK	beslutade medel	utbetalda medel	t.o.m. 2007	programmet (procent)
27 205 677	31 856 841	20 957 355	98	77

Akkumulerade uppgifter fr o m 2000-07-01 t o m 2007-12-31. De grupper som i n+2 kolumnen har 100 procent och uppåt har uppnått n+2 målet för 2007.

- LAG-gruppens sammansättning uppfyller kraven.
- LAG-ordförande är Bengt Almqvist (Östergötlands skärgårdsförening, ideell sektor)
- Verksamhetsledare var Anna Tjärvar fram till 31 mars, därefter har Ingmarie Wrangefors fungerat som verksamhetsledare.

3.4.11 Leader+ Nedre Dalälven

År 2000 utsågs LEADER+ Nedre Dalälven av Glesbygdsverket till ett av de 12 områden i landet för att tillämpa Leader som metod för landsbygdsutveckling. Leader är ett av EU:s gemenskapsinitiativ. Treparterskapet är en grundläggande del av Leadermetoden. Det innebär att privat, ideell och offentlig sektor samarbetar, vilket syftar till och oftast leder till andra och större resultat än om var och en sektor hade arbetat för sig.

De kontanta medlen för Leaderverksamheten finansieras till 40 % med EU-medel och till 60 % med stöd från nationella offentliga organ. För LEADER+ Nedre Dalälven innebär detta att berörda tio kommuner och åtta regionala organ svarar för den nationella offentliga medfinansieringen.

En särskild grupp, LAG (lokal aktionsgrupp), beslutar om stöd till olika projekt inom Leaderområdet. LAG består av 21 ledamöter med 1/3 från vardera sektorn.

Operativt kom Leader+ i Sverige igång under 2001 och pågår till och med 2007. Vissa avslutningsarbeten kommer att göras även under år 2008.

Arbetet inom LEADER+ Nedre Dalälven har under år 2007 har präglats av att programperioden nu går mot sitt slut. Verksamheten omfattat följande huvudområden:

- Avslutning och utvärdering av ett flertal projekt.
- Stöd till pågående projekt.
- Informationsinsatser avseende erfarenheter från Leaderarbetet i Nedre Dalälvsområdet.
- Fortsatt engagemang i det internationella samarbetet med Pomoväst i Finland.
- Nedtrappning och avslutning av ungdomsverksamheten.
- En tillfällig insats under sommaren 2007 för att stödja marknadsföring av lokala evenemang.
- Igångsättande av ett fåtal nya övriga lokala projekt.

Under år 2007 har LAG för LEADER+ Nedre Dalälven haft fyra beslutsmöten, den 5 mars, 15 maj, 19 september och 14 november. Inför varje möte har LAG-gruppens verkställande utskott (VU) sammanträtt.

Projektverksamheten

Intresset för att driva utvecklingsprojekt är fortsatt stort inom området. Speciellt i början av året rådde en stor osäkerhet om det ekonomiska utrymmet för stöd till nya projekt, vilket medfört att bifall i LAG och därmed projektstart försenades för ett flertal prioriterade projekt.

Under år 2007 har LAG behandlat ansökningar om 22 nya projekt. Av dessa har 17 projekt beviljats projektmedel från Leader+ med sammanlagt 2 014 000 kr. Därutöver har 74 000 kr i Leaderstöd givits till fem mindre projekt för marknadsföring av lokala evenemang under sommarsäsongen 2007. Vidare beviljades under året utökad stöd till 15 pågående projekt med sammanlagt 5 054 000 kr. För flera av de sistnämnda gäller dock förbehållet att bifallet endast gäller i den mån som erforderliga medel finns tillgängliga inom LEADER+ Nedre Dalälven.

Vid utgången av år 2007 var läget följande:

- * LAG hade beviljat Leaderstöd på sammanlagt 51,3 milj. kr till 135 olika projekt (110 lokala projekt och 25 nätverksprojekt som omfattar hela Leaderområdet. Fem av de sistnämnda projekten tillhör insatsområde 2: Interregionala och transnationella projekt).
- * Den totala resursinsatsen i dessa 135 projekt uppgår till minst 137 milj. kr.
- * 82 projekt var avslutade vid årsskiftet.
- * Alla förväntade Leadermedel var reserverade genom projektbeslut.

Närmare uppgifter om de olika projekten (sökanden, stödbelopp, kontaktpersoner m.m.) finns på föreningens hemsida (www.leader-nedredalalven.org).

Ungdomssatsningen

En målmedveten satsning inleddes under år 2002 för att informera ungdomar om möjligheter att få stöd från Leader+ för att förverkliga sina idéer. Detta arbete har successivt avslutats under år 2007. Viss verksamhet har dock bedrivits under året, i följande former:

1) Ungdomshandläggare

Ungdomshandläggaren har under största delen av året varit föräldraledig. Arbetet har koncentrerats till avslutning och avrapportering av ungdomsprojektens verksamhet. Några ungdomscheckar har dock behandlats (se nedan). Ungdomshandläggarens insatser har visat sig vara ett mycket värdefullt komplement till det arbete som utförs av övrig personal vid kansliet.

2) Ungdomscheckar

En ungdomscheck är en form av miniprojekt för ungdomar med förenklat förfarande för ansökan och utbetalning. Motprestationen utgörs av ungdomarnas eget arbete. Ungdomscheckarna handläggs av ungdomshandläggaren och beslut om stöd är delegerat till verksamhetsledaren. Ungdomscheckarna har administrerats gentemot Jordbruksverket som ett ramprojekt, ägt direkt av LAG. Ramprojektet avslutades i och med utgången av år 2007.

Under år 2007 har 9 ansökningar kommit in till kansliet, varav 7 st. beviljats med ett sammanlagt stödbelopp på 102 300 kr. Vid utgången av året hade 47 ungdomscheckar bifallits och det sammantagna leaderstödet till dessa uppgick till 823 700 kr.

3) Information speciellt riktade till ungdomar

På ungdomshemsidan www.leader-nedredalalven.org/ungdom finns liksom tidigare informationsmaterial, ansökningsblankett och villkor för ungdomscheckar.

Vid utgången av år 2007 hade LAG beviljat stöd till sammanlagt 19 ungdomsprojekt (samt därutöver 47 ungdomscheckar). Ungdomsprojekten utgjorde vid årets slut cirka en sjundedel av det totala antalet beviljade projekt inom LEADER+ Nedre Dalälven.

4) Nätverkssamarbete med andra Leaderområden

År 2004 bildades ett nationellt ungdomsnätverk för alla Leaderområden i Sverige med namnet Leader+ Ungdomsnätverk. Ungdomsnätverket har sedermera utvecklats till projektet

U-LAND – Ung på landsbygden, som drivits av Nedre Dalälven tillsammans med fyra andra Leaderområden. U-LAND samarbetar även med Folkhälsoinstitutet och andra organisationer och med flera Leader-områden i Europa. Ungdomshandläggaren från Nedre Dalälven har suttit i projektets styrgrupp och även delvis fungerat som projektledare. Projektet avslutades den 30 september. U-LAND – Ung på landsbygden lever nu vidare som förening där Nedre Dalälvens ungdomshandläggare sitter med i styrelsen. Se mer på www.u-land.se

Ungdomarna har även spelat en aktiv roll i det internationella projektet Hand i Hand över Havet. Inom ramen för detta projekt deltog 12 ungdomar från Nedre Dalälvsområdet i en teaterweekend den 19-21 oktober i Kyrklätt, Finland tillsammans med finlandssvenska ungdomar.

5) Turbopaketet

Projektet Turbopaketet har bedrivits under åren 2004-2007 för att stödja, samordna och ge extra kraft åt ungdomsverksamheten i Nedre Dalälvsområdet. Projektet avslutades i och med utgången av 2007.

Internationellt samarbete

LEADER+ Nedre Dalälven ingår sedan år 2004 ett internationellt partnerskap med Pomoväst i Södra Finlands svenskbygder. Ambitionen är att genomföra ett turisminriktat samverkansprojekt inom Leader+ som ett första steg mot en mer långsiktig samverkan som sträcker sig längre än programperioden för Leader+. Leaderprojektet, benämnt Hand i Hand över Havet, har utvecklats väl och visat sig ge möjligheter till ömsesidigt erfarenhetsutbyte och gemensam utveckling av besöksnäringen. Samarbetet har under år 2007 fördjupats och utvidgats ytterligare till att omfatta bl.a. gemensamt mässdeltagande och utveckling av on-line-bokning via Internet.

Projektet inom Leader+ har avslutats i och med utgången av år 2007. Ett avslutningsmöte hölls i Älvkarleby den 23 november. Från båda parter finns dock en ambition om fortsatt samverkan även under kommande år. De konkreta formerna för detta samarbete kommer att utformas under år 2008.

Kansliet

Kansliets ordinarie personalstyrka har under året uppgått till 2,9 heltidstjänster. Därutöver har LEADER+ Nedre Dalälven haft tre personer anställda i de egna projekten Turbopaketet, Stöd och utvärdering och Hand i Hand över Havet motsvarande sammanlagt 2,4 heltidstjänster.

Kostnaderna för kansliets och LAG-gruppens arbete uppgick för år 2007 till knappt 2,0 milj, kr, varav knappt en sjundedel utgjordes av insatser för mobilisering och kompetensutveckling. Om totalbudgeten för insatsområde 1 fördelas över sju år, utgjorde årets kostnader för administration i vid mening en andel på 11,9 %. De sammanlagda kostnaderna för administration från starten av LEADER+ Nedre Dalälven t.o.m. år 2007 uppgår till 15,5 milj. kr vilket utgör 15,1 % av totalbudgeten. Oavsett beräkningsmetod ligger kostnaderna för administration klart under den stipulerade övre gränsen på 22 %.

Rutiner har tidigare utarbetats för att hålla Leaders kontaktpersoner i kommunerna informerade om aktuella ärenden. Dessa har följts även under år 2007. Ett möte med Leaders kontaktpersoner i kommunerna hölls i Gysinge den 10 januari.

Personalen vid kansliet har i samband med nätverks upprättande av ansökningar till LAG-gruppen haft ett stort antal träffar med sökande. Sålunda sker mer ingående kontakter mellan kansliet och sökanden i en majoritet av de ansökningsärenden som behandlas av LAG.

Informationsinsatser

Under år 2007 har det inte funnits något stort behov av informationsinsatser gentemot allmänheten om möjligheten att söka stöd från Leader+. Kansliets personal har dock medverkat vid lokala informationsmöten i Älvkarleby den 28 augusti och i Hedemora den 15 oktober samt vid en studieresa till Svartådalen den 4 april. Vissa informationsinsatser har också behövts under våren och försommaren angående den tillfälliga möjligheten att söka stöd för marknadsföring av lokala evenemang under år 2007.

Däremot har från många håll efterfrågats erfarenheter av Leaderarbetet i Nedre Dalälven, eftersom förberedelser pågår runt om i landet för att bilda nya Leaderområden inom ramen för Landsbygdsprogrammet 2007-2013. Under vintern och våren 2007 har LEADER+ Nedre Dalälven medverkat vid informationsträffar om Leader i varje kommun i Uppsala län, samt den 28 september i Östersund. Handläggaren har också under våren deltagit i en arbetsgrupp som bistått Statens Jordbruksverk vid överföring av erfarenheter av handläggning av projekt inom Leader+. Den 29 mars besöktes Nedre Dalälven av en grupp från Halland, den 12 september av representanter för ett blivande Leader Norr Mälardalen och den 20 september av en större delegation av främst kommunala företrädare från Tjeckien. Därtill har ett stort antal konsultationer genomförts per telefon med personer från olika delar av Sverige.

Förutom ovanstående har under året i ett flertal icke bokförda sammanhang redogjorts för utvecklingen inom LEADER+ Nedre Dalälven för olika nätverk, kommunala instanser, företag, organisationer m.fl.

Hemsidan, www.leader-nedredalalven.org, har liksom tidigare år varit ett viktigt verktyg i informationsarbetet.

Den 24-25 januari medverkade ordförande Per Nordenstam och verksamhetsledare Kalle Hedin i en paneldebatt vid ett nationellt seminarium på Elmia i Jönköping (se bild nedan). Frågeställningarna handlade om hur partnerskapet i LAG fungerar.

Svenska nätverket för Leader+ anordnade den 9-10 oktober ett stort Leaderkonvent i Örebro, där erfarenheter summerades från Leader+ inom olika delar av landet. Svartådalens bygdeutveckling medverkade som föredragshållare vid ett av konventets seminarier och ungdomarna i projektet Med musiken som verktyg gjorde ett bejublat framträdande under kvällen. I konventet deltog även fem personer från kansliet för LEADER+ Nedre Dalälven.

Sveriges Kommuner och Landsting arrangerade i Stockholm en välbesökt konferens om landsbygdsutveckling den 5 december. Ordförande Per Nordenstam medverkade som föredragshållare vid konferensen med en presentation av arbetet inom LEADER+ Nedre Dalälven som ett gott exempel på ett lyckat Leadersamarbete.

Under året har LEADER+ Nedre Dalälven också deltagit i ett flertal regionala möten, t.ex. med Länsstyrelsen Uppsala län den 9 maj, Länsstyrelsen Västmanlands län den 30 maj,

Länsstyrelsen Dalarnas län den 19 oktober och 15 november samt med EU-nätverket i Dalarna den 9 november.

Verksamhetsberättelsen har utarbetats av Bengt Gyldberg och Kalle Hedin vid kansliet för LEADER+ Nedre Dalälven. I arbetet med framtagande av underlag har medverkat Björn Lindvåg, Kia Hugoson, Jenny Nylund och Christina Olsson vid kansliet.

Verksamhetsberättelsen kommer att ingå i årsredovisningen som framlägges vid årsstämman för LEADER+ Nedre Dalälven den 26 maj 2007. Efter stämmans behandling och godkännande undertecknas den av samtliga 21 LAG-ledamöter.

Planspecifika indikatorer

Planspecifika indikatorer	Måttenhet	Förväntat resultat	Utfall efter projektslut (projekt från programstart t.o.m. 31 dec 2007)
Projekt baserade på kultur	Antal projekt	50	17
Nya Arbetstillfällen	-varav kvinnor	110	85
	-varav män	95	97
Projekt baserade på natur	Antal projekt	50	15
Projekt riktade mot nya marknader	Antal projekt	100	22
Nya företag	Antal totalt,	87	60
	varav startade av kvinnor	45	26
Nya nätverk	Antal	294	498
Nya verksamheter startade av ungdomar < 25 år	Antal verksamheter	95	77

Nedre Dalälven				
Budgetutrymme EU-medel	Andelen	Andelen	Uppfyllelse av n+2	Utbetalt av hela
Totalt, hela perioden, SEK	beslutade medel	utbetalda medel	t.o.m. 2007 (procent)	programmet (procent)
33 292 485	38 352 222	26 137 107	102	79

Akkumulerade uppgifter fr o m 2000-07-01 t o m 2007-12-31. De grupper som i n+2 kolumnen har 100 procent och uppåt har uppnått n+2 målet för 2007.

- LAG-gruppens sammansättning uppfyller kraven.
- LAG-ordförande är Per Nordenstam.
- Verksamhetsledare är Kalle Hedin.

3.4.12 Leader+ Sommenbygd

LAG-gruppens aktuella sammansättning

LAG-gruppen består f n av 6 ordinarie ledamöter.

Fördelning av de 6 ordinarie ledamöterna utifrån tre-partnerskapet:

2 st näringslivet, 1 st ideella, 2 st offentliga samt 1 st ungdomsrepr

Könsfördelning

Av de 6 ord ledamöterna är 2 st (33 %) kvinnor.

Ungdomsrepresentanter

1 st (17%). Den nuvarande sammansättningen av LAG-gruppen är densamma som föreningens styrelse. Rekrytering till en ny LAG-grupp för Leader i nya landsbygdsprogrammet pågår parallellt.

Händelser/aktiviteter under 2007

Projekttillströmning

Projekttillströmningen, mest i form av utvecklingscheckar, har varit god. 25 checkar har beviljats inom två ramprojekt.

Rekvisitioner

Vid årsskiftet var 23 projekt ej avslutade och slutrekvirerade.

Aktiviteter och resultat i LAG-projekten

UTVÄRDERINGSPROJEKT – Vart leder Leader i Sommenbygd?

Projektet avslutades vid årsskiftet och har i huvudsak följt den plan som presenterades i ansökan. De utåtriktade, externa aktiviteterna har varit mindre omfattande än planerat. Projektet har varit av övergripande karaktär där resultaten integreras i den utveckling av arbetssätt och erfarenhetspridning som skett kontinuerligt inom Leader+ Sommenbygd.

Årsrapporterna har funnits att ladda ned från hemsidan och har distribuerats i området dels i samband med projektmöten, dels via kommunerna. Särskild rapportering har skett till finansierarna.

RAM-PROJEKTEN

Under året har två ramprojekt pågått innehållande utvecklingscheckar till en sammanlagd stödrum av 900 000 kronor. Vid årsskiftet pågick verksamhet i 7 projekt.

INSATSOMRÅDE 2 – Interregionalt och transnationellt samarbete

Nordic Leader Dimension

Projektet som är ett samnordiskt Transnationellt projekt som koordinerats av den Finländska LAG gruppen ”I Samma Båt” avslutades vid årsskiftet. Förutom Sommenbygd deltog även Leaderområdena, Kustlandet och Sjuhärad i projektet. Från Finland deltog förutom området I Samma Båt även, VS-Jokivarsikumpanit, Pomoväst, Oulujärvilleader samt Studiefremjandet Österbotten.

Projektet har syftat till att öka medvetenheten om de nordiska ländernas särskilda problematik och likheter när det gäller landsbygdsutveckling.

Leader Sommenbygd var i mars månad värd för en två-dagars konferens inom projektet. Konferensen var förlagd till Örserumsbadens konferensanläggning i Örserum.

Som ett slutresultat av projektet har ett metodhäfte tagits fram: På båda sidorna om Östersjön - en guide till gränsöverskridande samarbete och metoder för lokal utveckling inom Leader.

Utlandsbesök

Ett finskt leaderområde, Iisalmen, var på ett två-dagars besök här i Sommenbygd i slutet av februari.

DE HORISONTELLA MÅLEN

Sysselsättning

Utfallet som redovisas nedan är de uppgifter som projekten själva lämnat i samband med slutrapporteringen. LAG-gruppen har även detta år valt att redovisa den direkta sysselsättningseffekt som projekten har under genomförandet samt den ideella tiden som ett komplement till de direkta anställningseffekter som anges i samband med att projektavslutningen.

Tid nedlagd i projekten (totalt 125 avslutade projekt)

	Antal timmar	Totalt värde i kr	Motsvarar antal årsarbeten
Anställningar i projekten samt medfinansiering i tid	114 796	21 589 645	60
Ideell tid	162 066	28 361 692	84

Miljö

Olika typer av miljöaspekter har varit aktuell framförallt i följande projekt:

Förstudie Hedners Park – förslag bl a på hur restaurering av en park samt trädgården kring prästgården i Asby kan utföras för att göra dessa till sevärdheter och turistpärlor. Ytterligare sevärdheter i anslutning är Sveriges största gran samt en ekpark.

Seminarium Kisaån Storån - skapa en gemensam grund för ett antal projekt i området och ge nya möjligheter för framtida samarbete.

Ökad attraktionskraft Säbysjön – öka marknadsföringen av Säbysjön samt öka fritidsfisket genom framtagning av nytt sjökort, ny hemsida och informationsblad. Vidare har projektet ökat tillgängligheten till Säbysjöns stora naturvärden bl a genom byggnation av en brygga, uthyrning av ytterligare en roddbåt samt upprensning av stigar och vägar till sjön.

Rekreativcentrum Vagnsjön – Vagnsjön som ligger alldeles intill väg 501 mellan Ödeshög och Tranås har under en lång tid varit Boetbornas egen bad-, rekreativ- och fiskeplats. Projektet vill skapa förutsättningar för att vidareutveckla platsen till ett besöks- och rekreativcentrum för denna del av Holaveden. Man vill utveckla verksamheter som ger en attraktivare badplats och ett mera tillgängligt fiske i Vagnsjön. Dessutom vill man ge möjligheter till bl a vildmarkscamping samt klättring och vandring i området

Jämställdhet

Under året har det inte beviljats några projekt med jämställdhet som specifikt innehåll eller mål.

Integration

Vid det sista Lag-mötet 2006 beviljades ett större integrationsprojekt som har genomförts under 2007.

Ungdomar

Under året har det inte beviljats några specifika ungdomsprojekt.

UTFALL PLANSPECIFIKA INDIKATORER

Hur har vi behandlat och mätt?

Utifrån den kvalitetsbedömning som finns i programkomplementet poängsätts varje projekt utifrån ett antal indikatorer kopplade till de planspecifika målen. Denna bedömning är en av

grunderna för LAG-gruppens beslut. I det får man naturligtvis väga samman både varje enskilt projekt och den totala bilden.

Nedan följer en genomgång av Sommenbygds samtliga planspecifika indikatorer med en redovisning av det uppnådda resultatet i samtliga beviljade projekt som avslutats före 31.12.2007 (totalt 125 st) och en kommentar till detta. Resultatet som redovisas bygger på projektens egna slutrapporter.

LEADER-CHECKAR

Allmänt

Sommenbygd har arbetat med olika former RAM-projekt med checkar sedan programperiodens början. Vi hade goda erfarenheter av denna projektform redan ifrån Leader II-perioden och visste att detta var ett bra komplement till de större, reguljära stöden.

Ur beredningsperspektivet är det ett bra instrument för att få grupper att komma igång snabbt och testa idéer och/eller undersöka förutsättningar och intresse hos olika samarbetspartners. Därefter har man en bra grund att stå på när det gäller att dra upp riktlinjerna för ett större och mer långsiktigt projekt.

Sommenbygd har under året erbjudit 2 olika Utvecklingscheckar.

Utvecklingscheckar

(25 st beviljade 2007/totalt 67 st)

(max 30 000 kr till utvecklingsgrupper, föreningar och organisationer som vill starta eller vidareutveckla verksamheter som syftar till att stimulera och stödja det lokala utvecklingsarbetet i bygden.)

Populär stödform där vi kan konstatera att till största delen har stödet använts till förstudier inför större projektansökningar och sökande har i huvudsak varit lokala utvecklingsgrupper.

AVSLUTANDE KOMMENTARER

Lag-gruppen kan konstatera att det är väldigt god måluppfyllelse när det gäller de flesta målen och även under året har projekttillströmningen varit god och LAG har beslutat om 11 projekt.

Sysselsättningsmålet är naturligtvis tufft att nå, men vi har hela tiden ökat kraven på projekten att tänka affärsmässigt även när det gäller ”ideella” aktiviteter. LAG-gruppen har också fortsatt fokus på att projekten ska ha en långsiktig plan för hur aktiviteter och verksamheter ska fungera efter projektidens slut

Planspecifika indikatorer

Planspecifika indikatorer	Måttenhet	Förväntat resultat	Utfall efter projektslut (projekt från programstart t.o.m. 31 dec 2007)
Lokal utveckling i samverkan/nätverk ⁷	Antal - projekt - nätverk - deltagande vuxna -deltagande ungdomar	140 199 1 942 3 960	142 242 5 228 4 523
Nya Arbetstillfällen	Antal, Totalt -varav kvinnor -varav män	74,5 44,5 30	47,25 22,75 24,5
Bevarande och utvecklande av natur- och kulturreсурser ⁸	Antal projekt	111	114
Nya besöksmål	Antal	48	59
Nya lokala kommunikationslösningar ⁹	Antal projekt Antal nya komm.lösningar	11 11	11 10
Ungdomsprojekt	Antal projekt Antal deltagare	63 394	65 1 017
Nya företag/ekonomisk förening	Antal nya företag/ekon fören	41	19
Bygdeskolor/servicepunkter ¹⁰	Antal projekt Antal nya servicelösningar	18 11	11 6
Länsgränsöverskridande projekt	Antal	65	73
Kommungränsöverskridande projekt	Antal	68	79

Sommenbygd				
Budgetutrymme EU-medel	Andelen	Andelen	Uppfyllelse av n+2	Utbetalt av hela
Totalt, hela perioden, SEK	beslutade medel	utbetalda medel	t.o.m. 2007 (procent)	programmet (procent)
28 771 155	29 865 150	21 447 549	93	75

Akkumulerade uppgifter fr o m 2000-07-01 t o m 2007-12-31. De grupper som i n+2 kolumnen har 100 procent och uppåt har uppnått n+2 målet för 2007.

- LAG-gruppens sammansättning uppfyller kraven.
- LAG-ordförande är Mikael Bäckström.
- Sommenbygd har ingen verksamhetsledare. Olika uppgifter har olika ansvariga och LAG-ordförande är personalansvarig.

⁷ Under året har den spontana inriktningen på samverkan från olika lokala grupper ökat markant.

⁸ Fortsatt stort intresse för projekt med inriktning på vårt tema i Sommenbygd.

⁹ Det är projektet med en samordnad tidtabell för kollektivtrafiken i Sommenbygd som syns i statistiken.

¹⁰ Ökningen avser ett bastuprojekt och ett bygdeskoleprojekt.

3.5 ANVÄNDNING AV TEKNISKT STÖD OCH RESULTATET AV DETTA
 Jordbruksverkets bedömning är att användningen av medel för tekniskt stöd under år 2007 har skett effektivt och ändamålsenligt och att utfallet blivit mycket positivt.

När det gäller TA-medel för verksamheten hos förvaltande och utbetalande myndighet har medlen använts på följande sätt:

Insatsområde	Faktiska utgifter (i tusental euro)			
	Totalt	Procentandel av totala utgifter för del 4	EUGFJ	Nationella offentliga medel
411	537	95,04%	237	300
412	14	2,48%	6	8
413	0	0,00%		
414	0	0,00%		
415	14	2,48%	6	8
Totalt	565	100,00%	249	316

Förutom effektivitet och säkerhet i system och arbete har Jordbruksverket upplevt en god respons från LAG-grupperna på verkets arbete.

En del av medlen för tekniskt stöd vid Jordbruksverket har tagits i anspråk för genomförandet av kontroller enligt förordningen (EG) 438/2001, artikel 10 – 12.

3.6 SAMMANFATTNING AV ALLA PROBLEM AV BETYDELSE SOM UPPSTÅTT VID FÖRVALTNINGEN

Jordbruksverket har inte noterat några anmärkningsvärda problem avseende verkets del av ansvaret för stödformen under året.

3.7 FINANSIELL ÖVERSIKT

Budgetläget var mycket gott vid utgången av 2007. Totalt är det beslutat 103,18 % av programmets EU-ram vilket är en följd av att vissa av grupperna överinteknat ramen för att i hopp om att återföringsmedel ska kunna användas för dessa projektbeslut. Denna siffra överensstämmer inte med Jordbruksverkets siffra under rubrik 3.3, men detta beror på att vi inte räknar på riktigt samma tid. Vi erhåller data från dem från sista december för 2007. Det finns en del återföringar efter detta som bara Jordbruksverket har med i sina siffror. Med återföringsmedel menar vi de medel som av olika orsaker återförs till LAG-gruppen från projekten. Det kan vara orsaker som gör att projekten inte drivs på ett korrekt sätt och då stoppas projekten och medlen återförs. Dessutom är grupperna på detta sätt öppna för all eventuell annan finansiering som skulle kunna uppbringas.

Andelen utbetalda medel motsvarar endast 77,39% av programmets ram, vilket vid utgången av 2007 är relativt lågt. Orsakerna till detta kan vara flera men en grundorsak är att rekvisitioner från projektägarna inte inkommer i tillräckligt hög takt till utbetalande myndigheten. Det har visat sig att många projekt upplever EU-medlen som krångliga att hämta hem, varför övrig medfinansiering används som finansieringskälla i första hand.

Problemet med en sådan här situation är att man låser in medel i en mängd projektbeslut som inte leder fram tillräckligt fort och det gör att kassan sinar. Det stora glappet mellan beslutade och utbetalda medel är också en orsak till att vissa grupper överintecknat budgeten. Bakgrunden till detta är att dessa grupper räknar med att flera av projekten inte kommer att utnyttja beslutad budget vilket kommer att leda till återföringar. Genom att ha en reservlista med beslutade projekt finns möjlighet att snabbt kunna agera för att de återförda medlen ska kunna göra nytta i andra projekt.

Den s.k. n+2-regeln är också en anledning till att hålla en god utbetalningstakt. I korthet innebär denna att budgeten kan släpa i två år innan den skall vara förbrukad, d.v.s. utbetald. Till exempel så gäller det att grupperna förbrukat sin budget för 2005 senast den sista december 2007, om så inte är fallet överförs överskjutande medel till EU-kommissionen igen.

För finansiellt tabellmaterial som visar det övergripande läget se bilaga 4.

3.8 INBETALNINGAR FRÅN KOMMISSIONEN

Förskottsinbetalning om 2 835 000 euro har erhållits från Kommissionen, eller 7 procent av programmets budget motsvarande cirka 26 609 000 SEK.

För rekvisitioner till och med år 2007 har Sverige sammantaget erhållit ytterligare totalt 31 161 433 euro motsvarande cirka 287 157 000 SEK från Kommissionen.

Totalt har därmed inbetalats, 33 996 433 euro, ca 313 766 000 SEK vilket motsvarar cirka 83 procent av programmets EU-budget.

Sverige har uppnått nivån N+2 för 2007 och sammantaget för programmet.

4 INFORMATION OCH UTVÄRDERING

4.1 PUBLIKATIONER OCH ÖVRIGA INFORMATIONENSINSATSER

Merparten av informationsarbetet sker genom Svenska nätverket för Leader+, insatsområde 3 i programmet. Förvaltningsmyndigheten bedriver vissa informationsinsatser av mer övergripande karaktär såsom att informera om vad Leader är. I samtliga fyra nyhetsbrev från Glesbygdverket under 2007 nämndes Leader. Fokus i artiklarna är Leader i Landsbygdsprogrammet, Årets Leader, avslutningen av LEADER+ samt Örebro-eventet¹¹ med överlämnandet av Leader till Jordbruksverket.

Glesbygdverket har löpande under året medverkat i Nätverkets informationsmöten om Leader i Landsbygdsprogrammet tillsammans med Statens Jordbruksverk. Avsikten med myndighetens deltagande är att sprida information om Leadermetoden, främst inom det juridiska området, bland annat det formella bildandet av LAG samt ledamöternas och kansliets ansvar.

Mycket av informationsspridning och publicering av material sker via internet på webbsidorna hos Svenska nätverket för Leader+ och Glesbygdverket. Alla LAG-grupper har dessutom omfattande egna webbsidor för spridning av information till allmänheten och projektintressenter.

När det gäller Glesbygdverkets egna hemsida för LEADER+ kan vi sammanfatta följande statistik för året 2007:

¹¹ Avslutnings seminarium i Örebro för LEADER+ se kapitel 3.2.1.1 för mer information

- Halvtidsutvärderingen på svenska ligger i topp när det gäller nedladdningsstatistiken under 2007 med 651 nedladdningar. Den engelska varianten av dokumentet har laddats ned 410 gånger.
- Det nationella programmet för LEADER+ har laddats ned 563 gånger.
- Overheadmaterial när det gäller offentlig upphandling har 424 nedladdningar.
- Årsrapporterna verkar ligga på en nedladdningsfrekvens om ca 400.
- Även så tidigt material som slutrapporten för LEADER II perioden har fortfarande 50 nedladdningar.

När det gäller besöken på våra hemsidor kan vi konstatera att vi haft 31 610 besök på sidor som rör LEADER+.

4.2 UTVÄRDERING

Förvaltningsmyndigheten har inte genomfört några aktiviteter under 2007.

5 GRANSKNING/REVISION

Granskningsenheten vid Jordbruksverket, som är oberoende av förvaltande och utbetalande enhet, ansvarar för kontrollerna enligt (EG) nr 438/2001, art 10-12.

5.1 EVENTUELLA FÖRÄNDRINGAR AV KONTROLLSYSTEM

Inga förändringar har genomförts under året.

5.2 REDOGÖRELSE FÖR GENOMFÖRDA KONTROLLER AV SVENSKA MYNDIGHETER OCH KOMMISSIONEN

Jordbruksverkets Internrevision genomförde under hösten 2006 en granskning av återkravshantering avseende strukturstöd. För LEADER+ framfördes krav på att återkravsrutiner ska tas fram och fastställas. Tidigare hantering av återkrav har följt tillämpliga förordningar samt vissa mallar men hanteringen har under början av 2007 kompletteras med en rutinbeskrivning.

Kommissionen har inte genomfört någon kontroll inom LEADER+ i Sverige under år 2007

5.3 REDOVISNING AV URVALSKONTROLLERNA

Under 2007 genomförde granskningsenheten vid Jordbruksverket två kontroller inom LEADER+, vilket motsvarar 3,58 % av deklarerade utgifter för 2007.

För perioden 2000 – 2007 har 7,03 % av totalt utbetalt EU-stöd kontrollerats. Enligt Kommissionens förordning (EG) nr 438/2001 ska minst 5 procent av de totala stödberättigande utgifterna kontrolleras under programperioden.

I de två kontroller som gjordes under 2007 konstaterade revisorerna att inga medel har utbetalats felaktigt. Från tidigare år kvarstår två orena revisioner som inte har slutbehandlats av företags- och landsbygdsutvecklingsenheten.

Ackumulerat under programperioden har granskningsenheten genomfört 37 revisioner av projekt som tillsammans fått drygt 50 mkr totalt utbetalt i stöd. Vid 12 revisioner har felaktigheter lett till att återkrav har rekommenderats till ett sammanlagt belopp av drygt 3 mkr (inkl. svensk offentlig medfinansiering, EU-medel ca 1,2 mkr), varav 2,7 mkr (EU-medel ca 1 mkr) avser ett enda projekt som ifrågasatts i sin helhet.

Beslutande myndigheten vid Jordbruksverket fattar endast beslut om återkrav av EU-medel och har i vissa fall haft en avvikande tolkning och beslut om återkrav har hittills skett av EU-medel med cirka 100 000 kr.

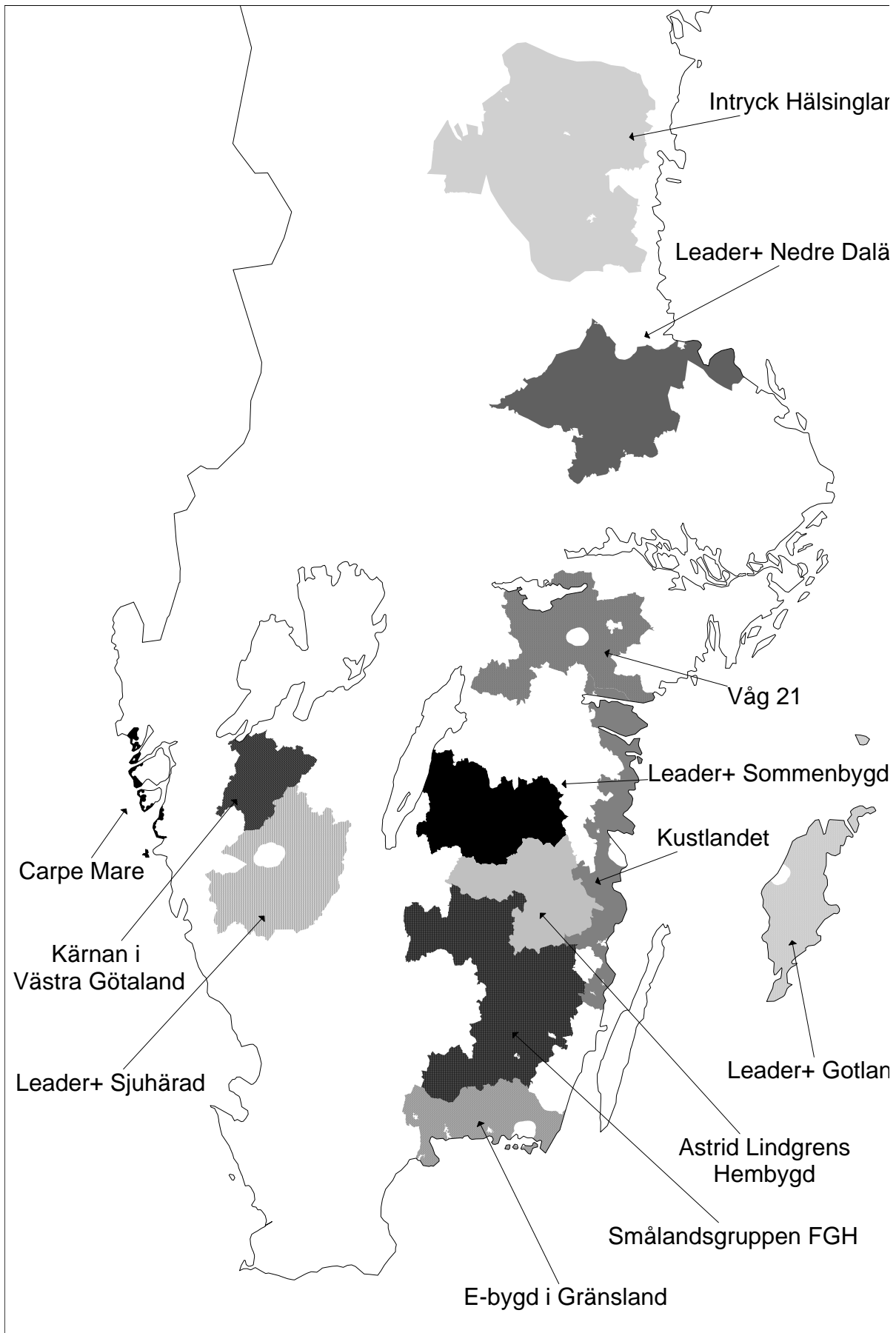
5.4 GJORDA INSATSER FÖR ATT SÄKERSTÄLLA ÖVERENSSTÄMMELSEN MED GEMENSKAPENS POLITIK

Förvaltningsmyndigheten följer programmets genomförande kontinuerligt för att säkerställa att verksamheten inom ramen för LEADER+ överensstämmer med gemenskapens politik.

Förvaltningsmyndigheten har vidtagit möjliga åtgärder för att säkerställa överensstämmelse med kommissionens riktlinjer, konkurrensregler, regler för offentlig upphandling, miljöregler samt jämställdhetsregler.

6 BILAGOR

1. Karta över de tolv Leaderområdena
2. Kommissionens gemensamma indikatorstabeller för övervakning av Leader+ program
3. Utfall av programspecifika, nationella indikatorer, på LAG-gruppsnivå (utdrag från STINS).
4. Finansiell översikt på programnivå

Datum: 18.12.2002

Del II

GEMENSAMMA INDIKATORTABELLER

FÖR ÖVERVAKNING AV LEADER+ PROGRAM

2000 - 2006

Översikt över tabellerna

Tabellnummer	Innehåll
Tabell 0	Programinformation
Tabell 1	Programområdets profil
Tabell 2a	Kännetecken för LAG-grupperna (I)
Tabell 2b	Kännetecken för LAG-grupperna (II)
Tabell 3	Finansiell övervakning på åtgärdsnivå
Tabell 4	Del 1: Integrerade strategier av pilotkaraktär för utveckling av landsbygdsområden : Utgifter och antal projekt
Tabell 5	Del 1: Integrerade strategier av pilotkaraktär för utveckling av landsbygdsområden: Antal slutliga stödmottagare
Tabell 6a	Del 2: Samarbete mellan landsbygdsområden : Utgifter, antal deltagande LAG-grupper och antal projekt
Tabell 6b	Del 2: Transnationellt samarbete: Utgifter, antal deltagande LAG-grupper och antal projekt
Tabell 7	Del 3: Nätverkssamarbete: Faktiska utgifter
Tabell 8	Del 4: Förvaltning, övervakning och utvärdering: Faktiska utgifter
Kommentarer	Medlemsstaternas kommentarer om ifyllandet av tabellerna

L+ SENAT 2007

Tabell 0
Programinformation

Land:	SE
Regionkod:	NAT
Redovisningsår:	2007
Programkod:	L+ SENAT

Kontaktperson:

Namn	Mårten Sandström
Organisation	Glesbygdsverket - förvaltningsmyndighet LEADER+
e-postadress	marten.sandstrom@glesbygdsverket.se
Tfn	+46 63 57 67 09

Tabell 1

Programområdets profil

		Indikator	Referensår
BNP per invånare (euro)		73 073	2006
BNP per invånare (i % av det nationella genomsnittet)		5%	2006
Jordbrukets procentandel av BNP		1%	2002
Befolkning (i tusental invånare)	Totalt	9 183	2007
	varav stödberättigat område	846	2005
	andel stödberättigat område (%)	9%	
Områdestorlek (km ²)	total	450 000	2001
	varav stödberättigat område	56 700	2001
	andel stödberättigat område (%)	13%	
Befolkningstäthet (antal invånare/km ²)	Totalt	20	
	varav stödberättigat område	15	
Sysselsättning		73%	2005
Arbetslöshet (%)	Totalt	6%	2006
	Män	6%	2006
	Ungdomar (< 25 år)	15%	2005
	Kvinnor	6%	2006

Tabell 2a

Kännetecknen för LAG-grupperna (I)

		Antal	Andel av de valda LAG-grupperna (%)	Beviljat stöd		
				i tusental euro	Procentandel av totalt beviljat stöd	
Antal LAG-grupper	Som valts under LEADER+	12		143 201		
	Högsta möjliga antalet	12				
	LAG-grupper under LEADER+ som var stödmottagare	under LEADER I		0%		0%
		under LEADER II		0%		0%
LAG-grupper per typ av område	Inom mål 1-område	helt	0	0%	0%	
		delvis	0	0%	0%	
	Inom mål 2-område	helt	9	75%	107 400	75%
		delvis		0%		0%
	Helt utanför mål 1- och mål 2-område	3	25%	35 801	25%	
	Som omfattar Natura 2000-områden	12	100%	143 201	100%	
	Inom mindre gynnade områden	helt	12	100%	143 201	100%
delvis			0%		0%	
LAG-grupper per valt prioriterat tema	Användning av ny teknik och know-how	1	8%	9 102	6%	
	Förhöjd livskvalitet	4	33%	27 914	19%	
	Utveckling av lokala produkter	3	25%	34 961	24%	
	Utveckling av resurser i natur och kultur	4	33%	36 095	25%	
	Övrigt	0	0%	35 129	25%	
	Flera prioriterade teman	0	0%		0%	
Antal LAG-grupper per områdesstorlek	< 250 km ²	0	0%		0%	
	250 - 500 km ²	0	0%		0%	
	500 - 1000 km ²	0	0%		0%	
	1000 - 2000 km ²	2	17%	24 733	17%	
	> 2000 km ²	10	83%	118 468	83%	
LAG-områdets totala yta (km ²)		56 700				
Genomsnittlig områdesstorlek (km ²)		4 725				

Tabell 2b

Kännetecknen för LAG-grupperna (II)

		Antal	Andel av de valda LAG-grupperna (%)	Beviljat stöd	
				i tusental euro	Procentandel av totalt beviljat stöd
LAG-grupper i förhållande till befolkning	< 10 000 invånare	0	0%		0%
	10 000 - 50 000 invånare	5	42%	59 672	42%
	50 000 - 100 000 invånare	7	58%	83 529	58%
	>100 000 invånare	0	0%	0	0%
Totalt antal invånare i LAG-områden (i tusental)		703			
Genomsnittligt antal invånare per LAG (i tusental)		59			
Antal LAG-grupper enligt juridisk form	Lokala och regionala myndigheter		0%		0%
	Andra offentliga organ		0%		0%
	Offentligägda företag		0%		0%
	Ideella organisationer	12	100%	143 201	100%
	Privata företag		0%		0%
	Kooperativ		0%		0%
	Branschorganisationer		0%		0%
	Övriga	0	0%	0	0%
Uppdelning av LAG-grupperna enligt procentandelen privata aktörer som deltar i beslutsorganet	≤ 50 %		0%		0%
	> 50 to 75 %		0%		0%
	> 75 %	12	100%	143 201	100%
Uppdelning av LAG-grupperna enligt procentandelen kvinnor som deltar i beslutsorganet	< 25%		0%		0%
	25 - 50 %	12	100%		0%
	>50%	0	0%	143 201	100%
Antal LAG-grupper där miljömyndigheter eller icke-statliga miljöorganisationer ingår i beslutsorganet		12	100%		0%
Antal LAG-grupper vars områden inte sammanfaller med administrativa enheter		12	100%		0%

Tabell 3
Finansiell övervakning på åtgärdsnivå

Åtgärd	Begärd information	Totala programutgifter (hela perioden; i tusental euro)			Redovisningsår (i tusental euro)		
		Budget	Utfall	Budgetuppfyllelse i %	Budget	Utfall	Budgetuppfyllelse i %
Del 1: Integrerade strategier av pilotkaraktär för utveckling av landsbygdsområden	Totalt	135 313	62 278	46%	26 418	197 482	748%
	Bidrag från EUGFJ	36 253	24 018	66%	7 094	40 649	573%
	Nationella offentliga medel	54 510	36 002	66%	10 854	63 875	588%
	Privat finansiering	44 550	2 258	5%	8 470	92 958	1097%
Del 2: Stöd för samarbete mellan landsbygdsområden	Totalt	7 887	1 439	18%	200	209	105%
	Bidrag från EUGFJ	2 380	572	24%	60	60	100%
	Nationella offentliga medel	3 565	467	13%	93	93	100%
	Privat finansiering	1 942	400	21%	47	56	119%
Del 3: Nätverkssamarbete	Totalt	1 648	1 120	68%	326	324	99%
	Bidrag från EUGFJ	824	560	68%	162	162	100%
	Nationella offentliga medel	824	560	68%	164	162	99%
Del 4: Förvaltning, övervakning, utvärdering	Totalt	3 514	2 195	62%	1 529	565	37%
	Bidrag från EUGFJ	1 757	1 047	60%	763	249	33%
	Nationella offentliga medel	1 757	1 148	65%	766	316	41%
Totalt	Totalt	148 362	67 032	45%	28 473	198 580	697%
	Bidrag från EUGFJ	41 214	26 197	64%	8 079	41 120	509%
	Nationella offentliga medel	60 656	38 177	63%	11 877	64 446	543%
	Privat finansiering	46 492	2 658	6%	8 517	93 014	1092%

Tabell 4

Del 1: Integrerade strategier av pilotkaraktär för utveckling av landsbygdsområden**Utgifter och antal projekt**

Insatsområde	Faktiska utgifter (i tusental euro)					Antal projekt	
	Totalt	Procentandel av totala utgifter för del 1	EUGFJ	Nationella offentliga medel	Privat finansiering	Redovisningsår	Totalt för hela perioden
111	0	0,00%				0	0
113	0	0,00%				0	0
114	3 374	1,71%	690	1 035	1 649	7	8
121	0	0,00%				0	0
122	489	0,25%	44	66	379	1	2
123	0	0,00%				0	0
124	0	0,00%				0	0
125	0	0,00%				0	0
126	0	0,00%				0	0
127	0	0,00%				0	0
128	0	0,00%				0	0
1301	0	0,00%				0	0
1302	0	0,00%				0	0
1303	0	0,00%				0	0
1304	0	0,00%				0	0
1305	101 960	51,63%	19 082	32 861	50 017	237	825
1305-1	3 656	1,85%	1 517	2 139	0	5	11
1305-2	2 380	1,21%	921	1 382	77	8	13
1306	12 503	6,33%	2 410	3 679	6 414	0	38
1307	0	0,00%				0	0
1308	0	0,00%				0	0
1309	0	0,00%				0	0
1310	430	0,22%	111	166	153	1	3
1311	0	0,00%				0	0
1312	0	0,00%				0	0
1313	0	0,00%				0	0
1314	0	0,00%				0	0
161	0	0,00%				0	0
162	290	0,15%	66	99	125	0	0
163	3 409	1,73%	1 019	1 961	429	13	13
164	4 755	2,41%	1 063	1 609	2 083	14	17

Tabell 4

Del 1: Integrerade strategier av pilotkaraktär för utveckling av landsbygdsområden**Utgifter och antal projekt**

Insatsområde	Faktiska utgifter (i tusental euro)					Antal projekt	
	Totalt	Procentandel av totala utgifter för del 1	EUGFJ	Nationella offentliga medel	Privat finansiering	Redovisningsår	Totalt för hela perioden
166	1 988	1,01%	500	750	738	0	0
167	119	0,06%	15	22	82	0	0
171	0	0,00%				0	0
172	33 509	16,97%	7 544	9 371	16 594	75	83
173	4 396	2,23%	821	1 227	2 348	14	17
174	0	0,00%				0	0
181	0	0,00%				0	0
182	10 154	5,14%	1 998	3 008	5 148	0	0
21	0	0,00%				0	0
22	7 636	3,87%	1 261	1 892	4 483	2	14
23	0	0,00%				0	0
24	937	0,47%	156	235	546	0	0
25	0	0,00%				0	0
3122	0	0,00%				0	0
3123	0	0,00%				0	0
318	0	0,00%				0	0
319	0	0,00%				0	0
322	668	0,34%	180	285	203	3	3
323	0	0,00%				0	0
324	539	0,27%	100	149	290	0	0
332	993	0,50%	211	317	465	0	0
333	1 105	0,56%	161	454	490	0	0
341	0	0,00%				0	0
343	0	0,00%				0	0
345	0	0,00%				0	0
351	0	0,00%				0	0
353	2 192	1,11%	779	1 168	245	5	5
354	0	0,00%				0	0
36	0	0,00%				0	0
Totalt	197 482	100,00%	40 649	63 875	92 958	385	1 052

Tabell 5

Del 1: Integrerade strategier av pilotkaraktär för utveckling av landsbygdsområden**Antal slutliga stödmottagare**

Insatsområde	Enskilda							Privata sektorn	Offentliga sektorn	LAG-grupper	Totalt
	Män		Kvinnor		Totalt						
	< 25 år	≥ 25 år	< 25 år	≥ 25 år	< 25 år	≥ 25 år	Totalt				
111	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
113	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
114	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
121	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
122	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
123	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
124	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
125	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
126	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
127	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
128	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1301	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1302	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1303	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1304	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1305	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	6
1305-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	6
1305-2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	4
1306	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	3
1307	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1308	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1309	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1310	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1311	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1312	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1313	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1314	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
161	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
162	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
163	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2
164	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2
166	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Tabell 5

Del 1: Integrerade strategier av pilotkaraktär för utveckling av landsbygdsområden**Antal slutliga stödmottagare**

Insatsområde	Enskilda							Privata sektorn	Offentiga sektorn	LAG-grupper	Totalt
	Män		Kvinnor		Totalt						
	< 25 år	≥ 25 år	< 25 år	≥ 25 år	< 25 år	≥ 25 år	Totalt				
167	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
171	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
172	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	5
173	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
174	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
181	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
182	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
21	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
22	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2
23	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
24	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3122	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3123	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
318	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
319	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
322	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
323	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
324	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
332	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
333	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
341	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
343	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
345	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
351	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
353	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
354	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
36	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totalt	0	0	0	0	0	0	0	0	0	34	34

Tabell 6a

Del 2: Samarbete mellan landsbygdsområden**Utgifter, antal deltagande LAG-grupper och antal projekt**

Insatsområde	Faktiska utgifter (i tusental euro)					Antal deltagande LAG-grupper	Antal samarbetspartner		Antal projekt	
	Totalt	Procentandel av totala utgifter för del 2	EUGFJ	Nationella offentliga medel	Privat finansiering		LAG-grupper	Övriga aktörer	Redovisningsår	Totalt för hela perioden
111	0	0,00%								
113	0	0,00%								
114	0	0,00%								
121	0	0,00%								
122	0	0,00%								
123	0	0,00%								
124	0	0,00%								
125	0	0,00%								
126	0	0,00%								
127	0	0,00%								
128	0	0,00%								
1301	0	0,00%								
1302	0	0,00%								
1303	0	0,00%								
1304	0	0,00%								
1305	102	75,56%	34	51	17	3	0	0	7	15
1305-2	0	0,00%								
1306	0	0,00%								
1307	0	0,00%								
1308	0	0,00%								
1309	0	0,00%								
1310	0	0,00%								
1311	0	0,00%								
1312	0	0,00%								
1313	0	0,00%								
1314	0	0,00%								
161	0	0,00%								
162	0	0,00%								
163	0	0,00%								
164	0	0,00%								

Tabell 6a

Del 2: Samarbete mellan landsbygdsområden**Utgifter, antal deltagande LAG-grupper och antal projekt**

Insatsområde	Faktiska utgifter (i tusental euro)					Antal deltagande LAG-grupper	Antal samarbetspartner		Antal projekt	
	Totalt	Procentandel av totala utgifter för del 2	EUGFJ	Nationella offentliga medel	Privat finansiering		LAG-grupper	Övriga aktörer	Redovisningsår	Totalt för hela perioden
166	0	0,00%								
167	0	0,00%								
171	0	0,00%								
172	15	11,11%	3	5	7	2	0	0	1	1
173	18	13,33%	7	11	0	1	0	0	1	1
174	0	0,00%								
181	0	0,00%								
182	0	0,00%								
21	0	0,00%								
22	0	0,00%								
23	0	0,00%								
24	0	0,00%								
25	0	0,00%								
3122	0	0,00%								
3123	0	0,00%								
318	0	0,00%								
319	0	0,00%								
322	0	0,00%								
323	0	0,00%								
324	0	0,00%								
332	0	0,00%								
333	0	0,00%								
341	0	0,00%								
343	0	0,00%								
345	0	0,00%								
351	0	0,00%								
353	0	0,00%								
354	0	0,00%								
36	0	0,00%								
Totalt	135	100,00%	44	67	24	6	0	0	9	17

Tabell 6b
Del 2: Transnationellt samarbete

Utgifter, antal deltagande LAG-grupper och antal projekt

Insatsområde	Faktiska utgifter (i tusental euro)					Antal deltagande LAG-grupper	Antal samarbetspartner		Antal projekt	
	Totalt	Procentandel av totala utgifter för del 2	EUGFJ	Nationella offentliga medel	Privat finansiering		från Leader+länder	från tredje land	Redovisningsår	Totalt för hela perioden
111	0	0,00%								
113	0	0,00%								
114	14	18,92%	2	3	9	2	0	0	1	2
121	0	0,00%								
122	0	0,00%								
123	0	0,00%								
124	0	0,00%								
125	0	0,00%								
126	0	0,00%								
127	0	0,00%								
128	0	0,00%								
1301	0	0,00%								
1302	0	0,00%								
1303	0	0,00%								
1304	0	0,00%								
1305	54	72,97%	12	19	23	9	0	0	7	18
1305-2	0	0,00%								
1306	0	0,00%								
1307	0	0,00%								
1308	0	0,00%								
1309	0	0,00%								
1310	0	0,00%								
1311	0	0,00%								
1312	0	0,00%								
1313	0	0,00%								
1314	0	0,00%								
161	0	0,00%								
162	0	0,00%								
163	0	0,00%								
164	0	0,00%								
166	0	0,00%								

Tabell 6b

Del 2: Transnationellt samarbete**Utgifter, antal deltagande LAG-grupper och antal projekt**

Insatsområde	Faktiska utgifter (i tusental euro)					Antal deltagande LAG-grupper	Antal samarbetspartner		Antal projekt	
	Totalt	Procentandel av totala utgifter för del 2	EUGFJ	Nationella offentliga medel	Privat finansiering		från Leader+länder	från tredje land	Redovisningsår	Totalt för hela perioden
167	0	0,00%								
171	0	0,00%								
172	0	0,00%								
173	0	0,00%								
174	0	0,00%								
181	0	0,00%								
182	0	0,00%								
21	0	0,00%								
22	0	0,00%								
23	0	0,00%								
24	0	0,00%								
25	0	0,00%								
3122	0	0,00%								
3123	0	0,00%								
318	0	0,00%								
319	0	0,00%								
322	0	0,00%								
323	0	0,00%								
324	0	0,00%								
332	0	0,00%								
333	0	0,00%								
341	0	0,00%								
343	0	0,00%								
345	0	0,00%								
351	0	0,00%								
353	6	8,11%	2	4	0	1	0	0	1	1
354	0	0,00%								
36	0	0,00%								
Totalt	74	100,00%	16	26	32	12	0	0	9	21

L+ SENAT

2007

Tabell 7

Del 3: Nätverkssamarbete**Faktiska utgifter**

Insatsområde	Faktiska utgifter (i tusental euro)			
	Totalt	Procentandel av totala utgifter för del 3	EUGFJ	Nationella offentliga medel
1305-5	324	99,39%	162	162

Tabell 8

Del 4: Förvaltning, övervakning och utvärdering**Faktiska utgifter**

Insatsområde	Faktiska utgifter (i tusental euro)			
	Totalt	Procentandel av totala utgifter för del 4	EUGFJ	Nationella offentliga medel
411	537	95,04%	237	300
412	14	2,48%	6	8
413	0	0,00%		
414	0	0,00%		
415	14	2,48%	6	8
Totalt	565	100,00%	249	316

*L+ SENAT**2007***Kommentarer**

Berörd tabell	Kommentarer
Alla	Växelkursen är 9 SEK/Euro

Programspecifika indikatorer t.o.m. 2007

Indikatorer	Förväntat resultat av programmet	Förväntat resultat vid projektbeslut	Resultat vid projektets slutrapportering	Resultat i förhållande till förväntat resultat vid projektbeslut i %
Antal nya arbetstillfällen	1 055	301	404	134
- kvinnor	573	147	189	129
- män	482	152	199	131
- utan uppgift om kön		2	16	800
Antal nya samarbetskonstellationer/nätverk	1 194	466	817	175
Antal deltagare i utbildningsinsatser	9 970	4 563	12 824	281
- kvinnor	5 545	2 075	4 563	220
- män	4 425	2 103	5 571	265
- utan uppgift om kön		385	2 690	699

Tabellkommentar: under indikatorerna "Antal nya arbetstillfällen" och "Antal deltagare i utbildningsinsatser" finns ett antal noteringar "utan spec". Detta är ett fel vid inrapporteringen i STINS-systemet. På dessa indikatorer ska man egentligen ange kön, men pga. brister har detta inte blivit gjort.

Programöversikt (euro)

BESLUTADE medel

Avser tiden: 2000-07-01 -- 2007-12-31

Insatsområden	Budgeterade medel					Beslutade medel					Andel beslutade EG-medel
	totalt	Totalt offentligt			Privat	totalt	Totalt offentligt			Privat	
		EG-medel	Nat offentliga				EG-medel	Nat offentliga			
Insatsområde 1	135 313 900	90 763 900	36 253 823	54 510 077	44 550 000	119 936 579	102 177 340	40 189 960	61 987 380	17 759 239	110,86
Åtgärd 1.1	8 625 311	5 130 593	2 084 333	3 148 057	3 494 718	6 973 919	6 267 985	2 483 797	3 784 188	705 934	119,17
Åtgärd 1.2	38 112 509	22 273 516	9 446 753	14 191 687	15 838 993	34 278 023	27 719 817	10 788 657	16 931 160	6 558 206	114,20
Åtgärd 1.3	26 738 595	16 634 336	6 026 421	9 061 189	10 104 259	22 896 923	18 083 730	7 201 847	10 881 883	4 813 193	119,50
Åtgärd 1.4	37 809 329	22 697 299	9 013 503	13 541 812	15 112 030	32 837 637	27 155 731	10 535 656	16 620 075	5 681 906	116,89
Åtgärd 1.5	21 301 848	21 301 848	7 140 610	10 732 472		17 330 148	17 330 148	6 932 029	10 398 118		32,54
Åtgärd 1.6	7 100 616	6 377 063	2 542 203	3 834 860		5 619 930	5 619 930	2 247 974	3 371 956		88,43
Insatsområde 2	7 993 995	5 945 106	2 379 997	3 565 109	2 048 889	6 104 693	4 801 627	1 884 153	2 917 474	1 303 066	79,17
Insatsområde 3	1 648 608	1 648 608	824 304	824 304		1 530 000	1 530 000	765 000	765 000		92,81
Insatsområde 4	3 514 242	3 514 242	1 757 076	1 757 166		2 430 000	2 430 000	1 215 000	1 215 000		69,15
Totalt	148 470 745	101 871 856	41 215 200	60 656 656	46 598 889	130 001 272	110 938 967	44 054 113	66 884 854	19 062 305	106,89

Programöversikt (euro)

UTBETALDA medel

Avser tiden: 2000-07-01 -- 2007-12-31

Insatsområden	Budgeterade medel totalt	Totalt offentligt				Privat	Utbetalda medel totalt	Totalt offentligt				Privat	Andel utbetalda EG-medel
			EG-medel	Nat offentliga				EG-medel	Nat offentliga				
Insatsområde 1	135 313 900	90 763 900	36 253 823	54 510 077	44 550 000	76 943 307	74 233 754	29 706 408	44 527 346	2 709 553	81,94		
Åtgärd 1.1	8 727 108	5 232 390	2 084 333	3 148 057	3 494 718	6 453 230	4 323 664	1 742 372	2 581 292	2 129 566	83,59		
Åtgärd 1.2	39 477 433	23 638 440	9 446 753	14 191 687	15 838 993	20 337 663	19 929 030	7 971 612	11 957 418	408 633	84,38		
Åtgärd 1.3	25 191 869	15 087 610	6 026 421	9 061 189	10 104 259	14 059 473	14 059 473	5 623 789	8 435 684	0	93,32		
Åtgärd 1.4	37 667 345	22 555 315	9 013 503	13 541 812	15 112 030	18 895 153	18 723 798	7 489 519	11 234 279	171 354	83,09		
Åtgärd 1.5	17 873 082	17 873 082	7 140 610	10 732 472	0	12 643 020	12 643 020	5 057 208	7 585 812		70,82		
Åtgärd 1.6	6 377 063	6 377 063	2 542 203	3 834 860	0	4 554 768	4 554 768	1 821 907	2 732 861		71,67		
Insatsområde 2	7 993 995	5 945 106	2 379 997	3 565 109	2 048 889	1 072 481	1 072 481	1 072 481	0	0	45,06		
Insatsområde 3	1 648 608	1 648 608	824 304	824 304		1 043 390	1 043 390	587 343	456 047		71,25		
Insatsområde 4	3 514 242	3 514 242	1 757 076	1 757 166		2 823 492	2 823 492	1 675 992	1 147 500		95,39		
Totalt	148 470 745	101 871 856	41 215 200	60 656 656	46 598 889	81 882 670	79 173 117	33 042 224	46 130 893	2 709 553	80,17		